

Barış Dünyası

AYLIK SİYASİ FIKIR MECMUASI

İHTİLÂL PROVASI :

Ayaklandırma ve Huzursuzluk
yaratma

Solun Kendi Kuyusunu
Kazmasıdır

Yüksek Seçim Kurulu
Karariyle halkın seçim
hakkı sarsılmıştır

TÜSTAV

M·A·N

DIESEL
KAMYON — OTOBUS

Geugeot

OTOMOBİL — KAMYONET
Türkiye Distribütörü

ERCANLAR Ticaret Ltd Şti.

Büyükdere Cad.155A
Mecidiyeköy - İstanbul

Tel: 47 98 50
47 98 51

(Barış : 90)

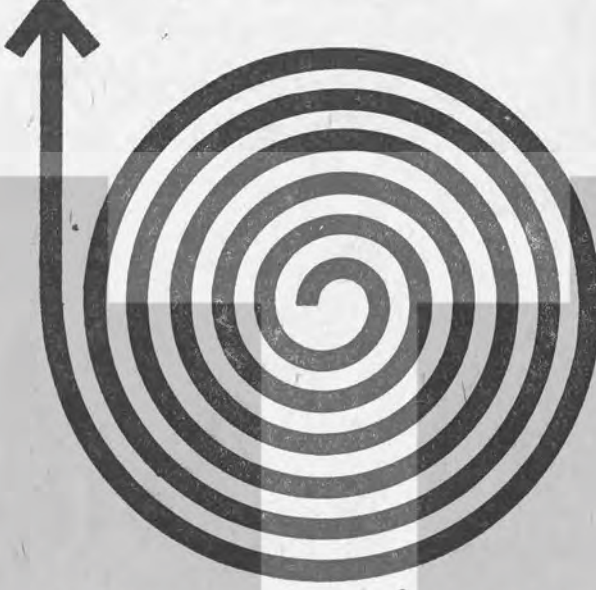
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
Modern konforlu apartman daireleri,
ZENGİN PARA ve
Tahsil bursu ikramiyeleri
VADELİ HER 50 Liraya.VADESİZ
HER 100 Liraya Bir Kur'a Numarası

(Basın : 20441 — 10328)

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

Devamlı olarak

Gelişen imalât Gelişen kalite Gelişen servis

Kendi sahasında Türkiyenin en güçlü ve modern teşkilâtını kurarak 11 yıldanberi çeşitli elektrikli ev aletleri imal eden ARÇELİK, kalitesini geliştirmiş, fiyatlarını indirmiş ve böylece kaliteli mamullerinin uygun fiyatlara satın alınabilme imkânını halkımıza sağlamıştır.

Diğer taraftan memleket çapındaki ARÇELİK Servisi, Arçelik sahiplerinin her türlü bakım ve parça ihtiyacını anında karşılayarak Arçelik mamullerinden azami randıman almanızı sağlamaktadır. Eskiden vitrinlerde seyredilen mamuller şimdi Arçelik sayesinde en mütevazı Türk yuvasında dahi sevinçle kullanılıyor...

Türk halkının mutluluğunu sağlıyor.

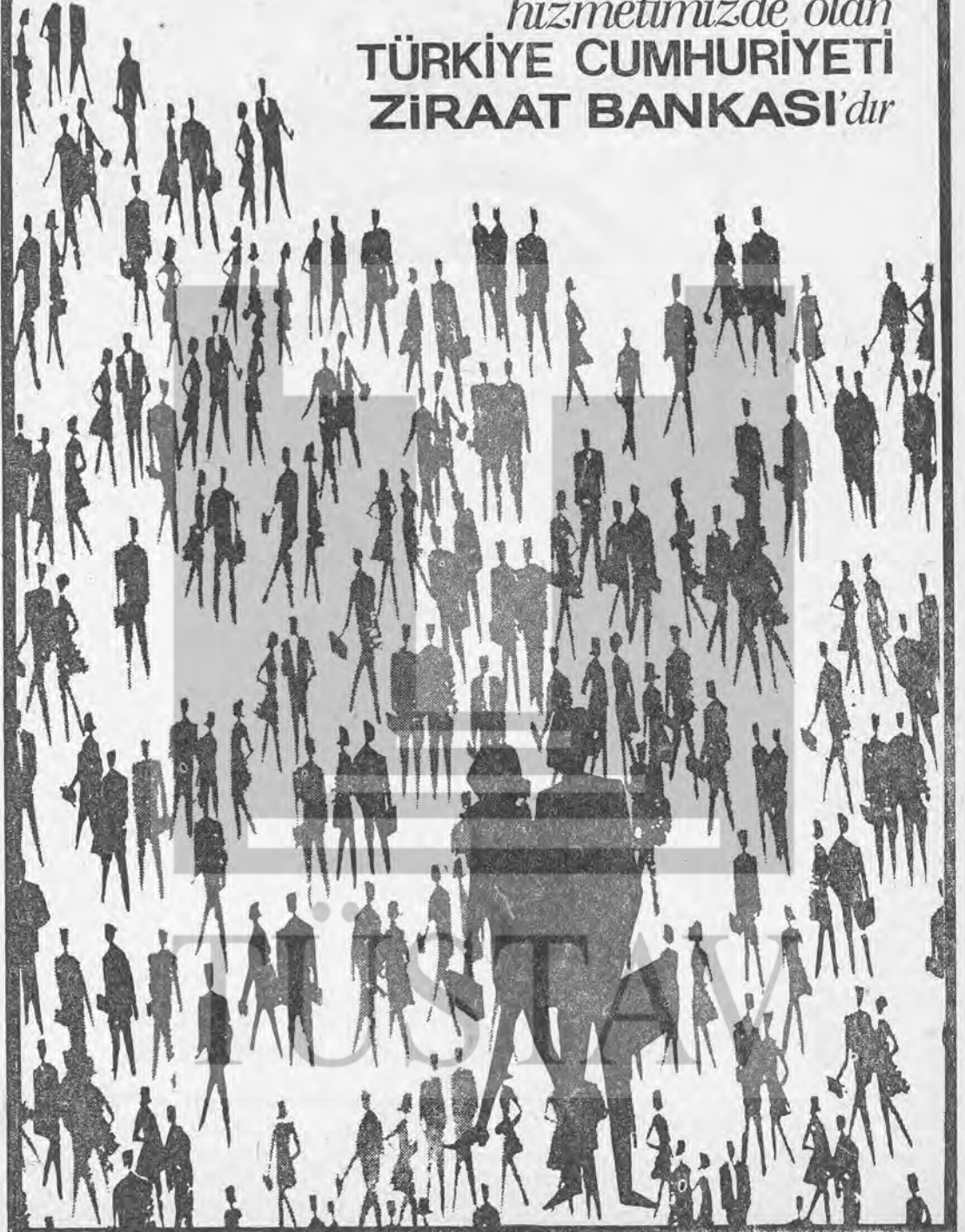
ARÇELİK

Hergün dünden ilerde

EVET!

*bizim bankamız
HER YERDE
HER ZAMAN*

hizmetimizde olan
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI'dır**

Bütün şoför
arkadaşlar biliyor:

FISK

en yumuşak, en sağlam lastiktir!

FISK lastikleri takılı vasıtalar ile
yolculuk daha zevkli, daha emindir!
Rahat bir yolculuk temin etmek için... lastiğin
ömrünü uzatmak için FISK lastiklerinde her
türlü tedbir alınmıştır. FISK'ten şaşmayınız.

FISK

EMNİYET
DEMEKTİR.

**Emniyetli
Süratli Ucuz ve
Konforlu
Boğaziçi Ekspresi'nin
Ankara-istanbul gidiş-dönüş bilet ücreti**

56 LİRADIR

Trende
7.5 liraya
Komanya
yemeği
yenebilir

T.C DEVLET DEMİR YOLLARI

Barış DÜNYASI

A Y L I K SİYASİ
FİKİR MECMUASI

Sahibi ve Başyazarı

**Ahmet Hamdi
B A Ş A R**

Sorumlu Yazı İşleri
Müdürlü

Günay ALOK

İdare Müdürlü

Lütfi ÇULPAN

Dış Münasebetler Şefi

Raif BALCI

Ankara Temsilcisi

Niyazi ACUN

Basın Sitesi, E-8

Çankaya

TEL : 12 48 91

İdare yeri : Cağaloğlu
Himayet Etfâl Sokak,
Aydoğmuş Han 18 - 19

Tel. : 22 08 91

47 25 38

Mektup adresi :

P.K. 478 - İstanbul

Abone : Yıllığı 24 TL.

Sayısı : 2 TL.

İlan : Tam sayfa :
600 TL. santimi 15 TL.

Ağustos 1968

Sayı: 75 — Cilt: 7

Basıldığı tarih :

31 Temmuz 1968

Basıldığı Yer :

YÖRÜK Matbaası

İÇİNDEKİLER

Sayfa:

OLAYLAR - YORUMLAR :

Dincilik, Gericilik ve Lâyetlik Hak- kında	6—454
Ayaklandırma ve Huzursuzluk Ya- ratma	11—459
Sendikalar Yeni Bir Düzene Kavuş- malıdır	13—461
Gecekondu Dâvası	13—461
Bayar'ın Şeref Üyeliği	15—463

İ D E O L O J İ :

Çağdaş Eğitim (Başar)	18—466
-----------------------------	--------

SOSYAL KONULAR :

Gençlik Hareketleri ve Üniversite (Vassaf)	25—473
---	--------

AÇIK OTURUM :

Batiya Rağmen Batılmamak	28—476
--------------------------------	--------

ELEŞTİRME :

Bugünkü Rusya (Akdağ)	46—494
-----------------------------	--------

DIŞ ÄLEM — ÖLAYLAR :

Kızıl Derililer - Arap Petrol Şeyhleri - Kelle Avcıları (Masar)	49—497
--	--------

ÇEŞİTLİ YAZILAR :

İşgal Hukuka Uygunmuş!	7—455
İhtilâl Provası	9—457
Anayasa'ya Aykırı	10—458
Bağımsızlar Partileri Şaşırttı	14—462
Vatandaş Türkçe Konuşmazsa	20—468
İçerde Başka Dışarda Başka	26—474
Kanbur Süleyman Efendi	34—482
Paranoya Hastalığı (Keskinel)	37—485
Duyduklarım - Düşündüklerim (Masar)	39—487
Demiryolları (Acun)	42—490
İstekler ve Gerçekler	48—496

H Ä T İ R Ä L Ä R :

Tek Parti Devri (Başar)	51—499
-------------------------------	--------

Olaylar - Yorumlar

Dincilik, gerici- cilik ve Laik- lik hakkında Çağlar'ın Sorularına cevabımız

SAYIN Behçet Kemal Çağlar, Ankara'da Atatürk Enstitüsünün açılış törenindeki konuşmasında: «Bir devlet Başkanı Mekke'ye, Medine'ye gider hacı olur; bir Başbakan başına takke giyerek namaz kılsa o memlekette Atatürkçülükten nasıl söz edilebilir?» dediğini yazmış, ve buna Atatürk softalığı demiştik. Sayın Çağlar'ın bu yazımız üzerine bize yolladığı mektubu Mayıs sayımızda cevabımızla birlikte yayınladıktan sonra aldığımız ikinci yazısını da geçen Temmuz sayımızda aynen sütunlarımıza aktarmıştık.

Çağlar'la bir noktada görüş birliği içindeyiz. Zaten arkadaşımız bizim geçen yıl Kasım sayımızda çıkan «Lâiklik inkilâbına yeniden başlamak zorundayız» başlıklı yazımızdan pasajlar alarak; bunun altına imzasını hemen koyacağını açıklıyor. Dincilik ve gericiilik, yani lâikliğe karşı akımlar gün geçtikçe hızlanmakta, kuvvetlenmektedir. Yer altına gizlenmeğe artık lüzum yok; her şey açık seçik su üstüne çıkmıştır. Kur'an kursları, komünizmle mücadele dernekleri, milliyetçi ve mukaddesatçı örgütler halinde bu akımlar vatan sathına yayılmış durumdadırlar. Yurdun bazı bölgelerinde çocuklar ilk okullardan ziyade Kur'an kurslarına gitmektedirler. Kıyafet kanununa aykırı hareket-

ler cezasız kalmaktadır. Günün beş vaktinde ve hele sabah namazının iki saat kadar uzayan ezan okuma süresinde, sonuna kadar kuvvetlendirilmiş hoparlörlerden çıkan sesler bu akımın uyarma ve ihtar bildirisi gibi ufuklarımızda çınlamaktadır. Bunların müsamaha görmesi, gerekli tedbirler alınarak önlenmemesi yerilebilir. Bu konuda şiddete baş vurmadan yapılabilecek bazı işlerin bulunduğu biz de kaniiz. Fakat, eskiden olduğu gibi, zor kullanarak ve ağır cezalar uygulanarak Atatürk devrimlerinin temeli olan lâiklik ilkesinin halka yerleştirilemeyeceğine, sevdirilemeyeceğine; hattâ aksine bu tedbirlerle halkın geriye, irticaa doğru itileceğine inanmaktayız.

Biz irticam kol gezer hale gelmesinde sorumluların kimler olduğunu çok iyi biliyoruz. Ne Sait Nursi, ne on binlercesi yurdun her tarafına yayılmış müritleri ve kör kütük yobazlar, ne Elmalı hocalar bu akımın yaratılmasında pek okadar sorumlu değildirler. Onların yaptıkları yağın yağmurdan küplerini doldurmak, sonra bu fırsattan yararlanarak zehirlerini halka aşılamaştır. Yoksa yağmuru onlar yağdırmamışlardır. Dinci, gerici ve lâiklik düşmanı akımları yaratanlar, aynı zamanda onu besleyen insanlardır; esefle belirtelim ki, bugün devrimci ve Atatürkçü kadro -bilmiyerek- bu insanlar arasında hâlâ başta gelmektedir.

Bizde lâiklik inkılâbı -Fransa'dan örnek alınarak- dinle dünyanın ayrılması şeklinde tanımlandı; ve islâmlığın medeniyet dışı, geri bir din olduğu peşin yargısı inançlarımıza hâkim oldu. İslâmlik deyince gözlerimizin önüne, yaşlarımızın bildikleri, fetva alınarak her rezalet ve her cinayet işlenebilen bütün Batı medeniyetine ve eserlerine karşı koyan dinin son durumu geliyordu. Her yenilik, her reform ancak din müsaade ederse yapılabildi. Örumcek kafalı din adamlarının doğmala-

ra bağhyarak medeniyet dışı bir geri din haline koydukları islâmlığa göre de, hiç bir reform yapılamazdı. Sigorta, faiz haramdı. Yalnız şapka giyen erkek, çarşafı atarak başını açan kadın değil, yemekte çatal kullanan adam bile kâfir olurdu. Arapça harfler Kitabımızın harfleriydi; bunları atıp lâtin harflerini alamazdık; alırsak dinimizden çıkardık. İslâm milletlerinin her türlü muamelelerinde Allah'ın koyduğu kanundan başka kanun olamazdı. Şeriat varken Medeni Kanun alınmazdı. Konan kanunlar şeriata uymuyorsa hükümsüzdür; onlarla amel edenler müslüman olamazlardı.

Birbir sıralamaya lüzum yok; Atatürk, lâiklik devrimini yaptığı zaman İslâmlığı bu halde buldu. Ona, çevresindeki Avrupa görmüş, okumuş, sözlerine ve fikirlerine inanılması gereken aydınların söyledikleri de İslâmlığın bu olduğundan, eğer dine uyulursa hiç bir reform yapılmıyacağından ibaret kaldı. Formülü bulunmuştu: Nasıl Fransız Büyük inkilâbında kilisenin dünya işlerine karışması önlenerek, dinle dünya ayırımı ihtilâlin lâiklik ilkesini doğurmuşsa, bizde de aynı şey yapılarak, lâikliğe «dinle dünyanın birbirinden ayrılması» dedik, ve bunu dedikten sonra da «dine değil, devlete bağlanacaksınız» diye halka baskı yapmaya başladık. Halk, uzun tarihi icabı, zaten devlete inanamamış, bağlanmamış, onu kendine düşman bilmmişti. Fakat din sömürme ve zulüm aracı olarak kullanıldığından düşmanlık, devleti ortadan kaldırmaya kadar gitmişti. Lâiklik inkilâbından sonra devlet bu çok kıymetli vasıtayı kullanmak şöyle dursun, aksine, ona karşı geldiğinden İnkilâp Türkiye'sinde halk-devlet düşmanlığı daha azgınlıktı. Bütün devrimler zor kullanılarak yerleştirilmek ve yayılmak istendi. Zor karşısında müslüman başına şapka giyse, dine aykırı hareketlerde bulursa, hattâ dinsiz gözüğe kâfir olamazdı. Onun için lâiklik aleyhindeki davranışlar sindirildi, yok gibi gözüktü. Aradan bir nesil geçip Cumhuriyet çocukları yetişince bütün meselenin çözülüp bitmiş olacağına inanılmıştı. Hakikaten aradan 45 sene geçti; bir değil, birkaç Atatürk nesli yetişti; hatâ Cumhuriyetin çocuğu Batı

İŞGAL HUKUKA UYGUNMUŞ!

Hukuk Fakültesinde bir Profesör, gazete anketine verdiği cevapta «İşgal» in hukuk bakımından savunmasını yaparak, bunun toplumda meşru bir direnme hakkı olduğunu söylemiş! Merak ettik, ve öğrendik ki bu sayın Profesör kurulu burjuva rejimini yıkıcı her harekete ilmin kalbını uyduran Üniversitedeki işgal ve boykot hareketlerini destekliyen solcularımızdanmış!

Bu bilimsel mütalâaya göre, işçilerin fabrikaları, köylülerin tapulu toprakları, varlıksızların başlarını sokmak için evleri işgal-leri de hukuka aykırı olmamak gerekir.

Hukuk, kurulu bir düzenin koruyucusu olduğuna göre, acaba başka bir profesörümüz de bu düzeni yıkmaya yönelmiş fikir sahibinin Üniversite'den atılmasının hukuka uyacağına dair fetva verebilir mi?

kültürleriyle yetişmiş, müsbet kafalı bir genç, Türkiye Cumhuriyetinde Başbakan oldu. Fakat!.. Bugün dincilik ve irtica 45 sene evveline göre daha da azgın hale geldi. Vicdan hürriyeti varsa dine inanmak kadar inanamamak hürriyeti de olmalıdır. Meşrutiyet devirlerinde bile böyle konular tartışılır, kimseye bir şey olmazdı. Şimdi haddiniz varsa ağzınızı açın da bir tek kelime konuşun. Bakın başınıza ne belâlar gelir.

BUGÜN gördüğümüz irtica, kadınların başlarını örtmelerini, şeriatın geri gelmesini isteyecek cesaret bulmuşsa, bunun baskılardan sonra meydana gelmiş bir tepki olduğunu, eğer bu baskılar olmasaydı, aradan geçen kırk küsur sene sonra Türkiye bu kadar değişmişken bunları isteyenlere kimselerin kulak asmayacağını ciddi düşünmemiz gerekir. Bundan elli altmış sene evvel, oruç tut-

mıyanların hapse atıldığı, karısıyla de olsa bir erkeğin bir kadının arabaya binemediği, Halifenin ve şeriatın yaşadığı devirleri hatırlayanlar pek âlâ bilirler. İstanbul'da kadınlar göğüslerini, bacaklarını açmaya ve incecik bir siyah tül altında zarif çehrelerini göstermeye başlamışlardı. Anadolu'da, şehirler dışında, kadınlar erkekten kaçmazlar, eski Türk âdetlerine göre onlarla serbest ve dürüst şekilde arkadaşlık ederlerdi. Demek aradan yarım asır geçerek bugünkü seviyeye gelmiş olduktan sonra kendiliğinden birçok şey değişebilirdi. Bugün Anadolu'da çarşaf eskisinden daha yaygın hale gelmiştir. Bunları giyenlerin pek çoğu yeni yetişmiş Cumhuriyet nesilleri kadın ve kızlardır.

ŞİMDİ, irticadan, lâiklik düşmanı akımların doğup beslenmesinden sorumlu olanlar arasında küçük de olsa yeri olan sevgili şairimiz Behçet Kemal Çağlar'dan soruyoruz :

İnkilâpları müslüman dininin kurallarına sadık olarak yapabilir miydik, yapamaz mıydık?

Cevabını beklemeden biz söyleyelim:

Yapabilirdik. Çünkü islâmlık, dinle dünyayı ayıran ve bu suretle iki otorite meydana getirerek dünyayı büyük bir buhrana ve ümitsizliğe sürüklemiş olan Hıristiyanlığa karşı doğmuş; tek otoriteli, kurtarıcı büyük bir dindi. Islâmlıkta dinle dünya ayırımı yoktur. Yani bu din, temelden lâik bir dindir. Ayrıca din sınıfının doğmasına ve din müesseselerinin kurulmasına kesin olarak karşıdır. Temel felsefesi kavranırsa muamelâta, yani dünyaya işlerinde her türlü dogmatizme, Nasıplığa karşıdır. Akıl, hikmet, meşveret dindir. Naslra bağlanmak, yürüyen ve değişen hayatı bunların dar cenderesi içine sokmak islâmlığa aykırıdır. Böyle olunca lâiklik inkilâbımız, dinimizin bu temel felsefesine dönmemiz demek olmalıydı. Islâmlığın medeniyete, ilerlemeye engel bir din olmadığı hakikatinin kesin olarak kabulü lâızımdı. Bunu yapacak gerçek ilim adamları gerek içimizde ve gerek bütün dünyada vardı, ve bunların bir araya getirilmesi, çalıştırılması güç değildi. Kongreler düzenlenmesi, enstitüler kurulması sure-

tiyle yaptıklarımızın dine aykırı olmadığı ilim tarafından tasdik edilebilirdi. Hilâfeti kaldırırken başvurulan yolun, sonra devrimlerde bırakılması, biraz önce söylediğimiz gibi, islâmlığın islâh kabul etmez, Naslra bağlı, Kitap ne yazmış Peygamber ne söylemişse bunların dışına çukılamıyacağı bir din sanılmasıydı.

Bu softa ve yobaz görüşü sonra Atatürkçülere de geçmiştir. Atatürkçülüğü, Atatürk ne söylemiş ve ne yapmışa bunların dışına çıkmamak manâsına alan softalarımız bugün inkilâpçı geçinmektedirler. Islâmlığın felsefesi bu din yobazlarının, Atatürkçülüğün felsefesi de devrim yobazlarının anladıklarının tamamen aksinedir. Din yobazları herşeyi Kitaba, Atatürk yobazları da O'nun sözleri ve hareketlerine uyduğu ölçüde kabul ederler. Birinciler teviller yaparak elektiriğin, radyonun bile Kitapta yeri olduğu iddiasında bulunurlar. İkincilerin de yaptıkları pek farklı değildir.

LÂİKLİK devrimi, fikir temelinden tamamen yoksun, halka karşı yapılan bir hareket oldu. Oysa ki bunun mükemmel fikir temeli hazırlanabilir ve devrim halka mal edilerek yapılabilirdi. Okullardan din derslerini kaldırmak değil, tersine en yüksek kademeye kadar bütün okullara din dersi koymak gerekcekti. Susarak, susturularak inanışların sarılması mümkün değildi. İşte bunu anlıyamamışık.

Aradan kırk seneden aşkın bir zaman geçti. Şimdi eskilerden çok yeni yetişen gençlerin irtica ve dinciliğe dayanan akımlara kapıldığını görüyoruz. Bunun tek nedeni susmamızda ve sindirerek susturmaya çalışmamızdadır. Toplumda doğan ve yaşayan akımlar, serbestçe meydana çıkarılarsa tehlikeleri azalır. Bizim kanaatimize göre bugün irtica büyümüş gözükmesine rağmen tehlikesiz hâl almıştır. Demokrasî çoğunluk halk oylarıyla iktidara gelmek ve aynı oylarla iktidardan gitmek olduğuna göre, dinciliğin politikada etkili bir rol oynadığı sanısı yanlış bir görüşten beslenmektedir. Ağzına Allah lâfını almayacak kadar halka kendilerini dine karşı göstermiş olanların bile bu yüzden politi-

İhtilâl Purovası

ÇOK azınlıkta bir solcu kadro memleketi altına üstüne getirmek için yakın gördükleri ihtilâlin denemelerine başladı. Her fırsattan yararlanarak daha doğrusu fırsatlar yaratarak huzuru bozacak, âsaiş kuvvetlerini kanlı müdahalelere zorlayacak kanun dışı ayaklandırmalar düzenlenmekte ve uygulamaktadırlar. Açıkça kanunlar çiğneniyor, Hükûmete ve (Ordu müstesna) Emniyet Kuvvetlerine saldırılıyor. 28 Nisan anma törenleri, Üniversite ve yüksek okulların işgalleri, bir fabrikanın işgali, en son olarak müsafir Amerikan Filosu denizcilerine vahşi memleketlerde bile rastlanamayacak kadar iğrenç tecavüzler; ve bunları kahramanlık, ikinci kurtuluş savaşı, gençliğin asil hareketleri gibi gösteren Solcu örgütlerin ve basının durumu...

DENEMELER başarı kazanmıştır. Emniyet kuvvetleri bütün bu kanunsuz, haksız ve ahlâksız hareketleri silâh gücü ve zorla önleyememiştir. Şimdi yakın ihtilâle hazırlananlar çok ümitlidirler. Bütün âsaiş kuvvetlerine, Hükûmete, Başbakan'a, hatta Cumhurbaşkanı'na kafa tutulmuş, herkes sindirilmişdir.

Fakat!...

Galiba Hükûmet'de bir deneme yapmakta, memleketi altüstüne getirmeye hazırlanan solcu yuvaların tamamen ortaya çıkıp belli olmasını, ihtilâl provalarıyla Türk halkının onlara karşı duyduğu hiddetin çoğalmasını istemektedir. Mani olamaz mıydı bu saldırılara Hükûmet? Hayır, mani olmadığı çok iyi oldu; onların ekmeğine yağ sürecek, istediklerini yapacak değildi ya?

Şimdi giriştikleri denemelerden cür'et ve kuvvet alarak azıtlırsa ihtilâlcilerimiz, Türk Devletinin, Türk halkının onları ne hale sokacaklarını göreceklidir.

Akalları varsa bu tehlikeli yoldan hemen vazgeçsinler; dâvalarını kanunlara ve demokratik kurallara saygı göstererek savunmaya ve gerçekleştirmeye çalışsınlar!.

kadaki kayıpları sandığı kadar büyük değildir. Onların, asırlardan beri halkın düşmanı olduğu halk dışı sömürücü devleti temsil ettikleri için, demokratik düzen karşısında yenilmeleri normaldir. Bununla beraber dinci olmak faktörünün seçimlerde, bir ek güç olabileceği şüphesizdir. Bundan dolayı sağ-sol hangi kampa bağlı olurlarsa olsunlar, politikacılarımız bu faktörden yararlanma peşindedirler. Böylelikle de dolaysız ve dolaylı yollarla irtica ve gericilik akımına hız vermektedirler. Fakat çabaların beyhude olduğuna, Türk halkının şimdi yarın Ahretten

evvel bugün Dünyayı düşündüğüne şüphe etmemek lâzımdır.

SAYIN Behçet Kemal Çağlar, nendense, Başbakanın takke giyip namaz kaldığını, Cumhurbaşkanının da Suudi Arabistan'ı resmen ziyareti sırasında Mekke ve Medine'ye gitmesini lâiklik devrimi bakımından çok tehlikeli bulmaktadır. Bize yazdığı iki mektupta da bunları irticaa yöneldiğimizin örnekleri gibi gösteriyor.

Cevabımı daha önce verdik; namazda takke giymek, ya da resmî bir ziyaret sırasında Mekke ve Medine'ye gitmek ile

lâikliğin neden dolayı ilgisi olmadığını açıkladık. Bunları tekrarlıyacak değiliz. Ancak Devlet ve Hükümet Başkanlarımızın, hürriyet düzeni içinde her akım gibi su üstüne çıkmış olan gericilik ve şeriatçılık akımının karşısında olduklarını ve bunların şiddete başvurulmadan, etkisiz hale gelmesini istedikleri kamsındayız. Halkın kendilerine dine saygılı kişiler olarak inanmaları, yeniden başlarızımız gereken lâiklik devriminin başarısı için ilk şart olduğuna şüphe etmiyoruz.

Aradan kırk yıldan fazla zaman geçmesine rağmen bu devrimin neden başarısızlığa uğradığı ve ne yapmak gerektiği hakkında aydınlarımız ve herkes fikirlerini ve görüşlerini serbestçe ortaya atmalıdırlar. Bir vakitler sindirdiğimiz kara kuvvetin şimdi muhtemel saldırılarından çekinmemeliyiz. Konu, her cephesiyle incelenmeli, tartışılmalıdır. Bu suretle lâikliğin dînsizlik demek olmadığı inancında olanların gidecekleri yolu da aydınlatmış oluruz.

Değerli şairimiz Behçet Kemal Çağlar'la küçük çapta açtığımız bu tartışma yolunun başka çevrelere de yayılması temennisindeyiz.

Yüksek seçim kurulunun kararıyle Halkın seçme hakkı sarsılmıştır

YÜKSEK Seçim Kurulu, İstanbul İ ve Belediye Seçimlerini büyük bir çoklukla kazanmış olan AP üyelerinin seçimlerini - aday listelerine ait formalite eksikliği ve yanlışlıklar yüzünden iptal ederek aynı üyeliklere seçilmemiş olan diğer parti adaylarını getirmiştir.

Bu karar, hukuk anlayışı ve seçmen hakkına karşı saygı bakımından hüzün doğurucu olmuştur. Halkın seçtiği insanları tanımamak ve seçmediği insanları seçilmiş gibi kabul etmek, ne bu yüksek kurulun ne de herhangi daha yüksek bir kurulunun hakkı olamaz. Seçim kanunundaki, seçmen iradesi dışında, bazı usullere uymadan yapılmış seçimlerin, eğer bu uy-

Anayasaya aykırı..

Türkiye'de Anayasa ile teminat altına alınmış olan rejim, demokrasidir. Demokrasi, Çoğunluk halk oylarıyla iktidara gelmek ve oradan gitmektir. Hiçbir yasa, hiçbir yargı kararı bu temel ilkeye aykırı olamaz. Yüksek Seçim Kurulu'nun İstanbul'da çoğunluk halinin seçtiklerini değil, azınlık halkın seçtiklerini iktidara getiren kararı Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Bu kararı kimse uygulamaya cesaret edemez. Çünkü böyle bir kararı verenlerden ziyade uygulayanlar Anayasa'yı çiğnemiş ve en ağır suçu işlemiş olurlar.

gunsuzluk seçim sonuçlarını değiştirecek nitelikte ise, yenilenmesi gayet tabiidir. Eğer sonuçları değiştirmiyorsa yenilenmeye bile lüzum kalmadan emrivakiin kabulü gerekir. Bir yüksek kurul kanunları, yazılı metinlerin dar çerçevesi içinde değil, konma nedeni ve hukukun geniş çerçevesi içinde manâlandırmak zorundadır. Eğer bunu yapamıyorsa vazifesini kavramamış sayılır. Yüksek Seçim Kurulunun kararının demokratik ilkelere ve Anayasanın ruhuna aykırı olduğuna şüphe yoktur. Bu konuda, 13 Temmuz tarihinde Ankara'da yaptığı 10. Basın toplantısında Başbakan sayın Süleyman Demirel olayın son derece yerinde teşhis ve tahlilini yapmış, ve kendi oylarının değil, Yüksek Seçim Kurulunun yapacağı tâyinini geçerli olacağı hakkında vatandaşta doğması muhtemel endişeyi gidermeye çalışmıştır.

Başbakan şöyle konuşmuştur :

«Yüksek Seçim Kurulu'nun yetkileri kanunla belirtilmiştir. Kanun yapma yetkisi de, yasama organına aittir. Yaşama organı, kanunun tedvininde ferdin ve ummun hukukunu korumak durumundadır. Şayet mevcut kanunlar bu hususu korumak bakımından aksaklıklar gösteriyorsa, gayet tabiidir ki, yeni kanunlar tedvin olunur.

«Tabrikat, üzerinde durulmaya ve ciddiyetle durulmaya değer neticeler ortaya çıkarmıştır. Gayet tabiidir ki, yasama organını teşkil eden siyasi teşekküller bunların üzerinde durmak mecburiyetindedirler. Mütalâaların bu yönden değerlendirilmelidir. Yüksek Seçim Kurulu'nun kararları içerisinde, vatandaş iradesini tamamen değiştiren nitelikte bulunanları vardır. Vatandaşın tercihini değiştirmek, seçimin sebebini ortadan kaldırır. Yüksek Seçim Kurulu seçimleri iptâl edebilir, yeniden seçim yapılmasını kararlaştırabilir. Bunlara diyebileceğimiz bir şey yoktur. Tutanakları iptâl edip, seçilmemiş kimseleri iş başına getirmek, seçilmiş kimseleri iş başından uzaklaştırmak, seçim müessesisi ile kabili telif değildir. Bu, seçim değil, tâyin olur. Vatandaşın oy hakkı ile tezat teşkil eder. Aslında, iptâl edilen tutanak değil, oylardır. Ve oyların içindeki tercih ve iradedir. Bunlar kanunun tarif ettiği muteber oylardır. Muteber oyları vatandaşın kusurundan doğmayan sebepler dolayısıyla iptâl ederek ve kendisine yeni bir tercih hakkı tanımadan Yüksek Seçim Kurulu'nun iradesini hâkim kılmak usul haline gelirse, o zaman seçim emniyeti ve vatandaşın seçime olan inancı iptâl edilmiş olur. Zira vatandaş kendi seçtiğini değil, seçim kurulunun kabul ettiğini vazife deruhte etmesi halinde, seçimde kendi rolünü kaybeder.

Bu itibarla, seçim kanununda her türlü yanlışlığı önleyecek şekilde ve adayların niteliği üzerinde veya aday listelerinin topyekûn geçerliliği üzerindeki her türlü münakaşa ve itirazı, yine aynı mekanizmadan geçmek şartı ile yâni, ilçe, il seçim kurullarının tetkikine tabi olmak şartı ile, seçmen iradesinin tecellisinden önce kesin olarak bitirmek lâzımdır. Bu suretle Yüksek Seçim Kurulunun kararları üzerindeki münakaşaların şümulü çok daha daralır seçme ve seçilme hakkının özü ile tezat teşkil edecek durumlar meydana gelmez.

Yüksek Seçim Kurulu, seçmen indinde daha çok itibar ve itimat kazanır. Müesseselerimizi daha çok itibarlı yapacak tedbirleri almak ve umumun hukukunu düştürmek siyasi teşekküllerin ve yasama or-

ganının vazifesidir. Seçimin mekanizması üzerinde alınacak tedbirler meyanında bu hususunda mütalâa olunacağı tâbiidir.»

AYAKLANDIRMA VE HUZURSUZLUK YARATMA SOLUN KENDİ ÇUKURUNU KAZMASIDIR

ÜNİVERSİTE ve Yüksek Okullardaki işgal ve boykot hareketlerinin bir sol ihtilâl provası olduğu iddialarıyla, sadece Üniversite ve eğitim davasını kapsadığı iddiaları aynı zamanda ortaya atılmış ve savunulmuştur. Millet Meclisindeki gensoru görüşmelerinde AP Grubu adına konuşan Prof. Aydın Yalçın'a göre hareket, tamamen sol tahriklerinden doğmuş ve düzenli bir plâna bağlanarak uygulanmıştır. İşgalcilerin kurdukları komitelere Konsey adını koymuş olması da bunun böyle olduğunu göstermektedir. Çünkü konsey, Sovyet demektir. Okulların işgali provası müdahale görmez ve başarılı olursa bunun arkasında yarın fabrika ve iş yerlerinin, nihayet resmî dairelerin işgali gelebilir. Netekim Derbi Lâstik Fabrikasını da, boykot yapan işçiler işgal etmişlerdir.

İşgal ve boykot hareketlerinin yalnızca Üniversite reformu gibi eğitim tekniği çerçevesine değil, fakat toplum düzeninin topyekûn değişmesi şeklinde görmüş olduklarını söyleyen Prof. Yalçın'a karşı, Milliyet Gazetesinde Sayın Abdi İpekçi, hareketlerin siyasi bir karakter taşımadığını gençlerin açıkça belirttiklerini söyleyerek, aksi tezi savunmuştur. Fakat Sayın İpekçi'nin bu teşhisinin gerçekçi olmadığı, «Halka dönük eğitim» parolası arkasında ihtilâlcî istekler ve fikirlerin ortaya atıldığı, asıl dâvanın Üniversite eğitimini aştığı da ortaya çıkmıştır. Hattâ Başbakan, dâvayı sadece bir eğitim meselesi olarak ele aldığından dolayı şiddetle eleştirilmiştir (1).

(1) Bk. Prof. Bahri Savcı, Cumhuriyet, 2 Temmuz 1968.

OLAYIN altında yatan nedenler üzerinde çeşitli açılardan yapılacak araştırma ve incelemelerin önemini belirtmeye lüzum yoktur. Harekete çalışmayan âvare öğrencilerin önyak oldukları, yapılacak baskı ile imtihanları kolay atlamayı umduklarını söyleyenlerden başlayarak, düzenli ve plânlı bir sol ihtilâl hareketinin provası niteliğini verenlere kadar her görüşü değerlendirme faydalı olacaktır. Çeşitli ve çoğu birbirine karşı bu iddiaların içinde en ağır, şüphesiz, sol ihtilâl provası olduğudur. Bu prova Fransa'da maksat gizlenmeden açıktan açığa uygulanmıştır. Sorbon Üniversitesinin işgal ile başlayan öğrenci ayaklanmasına Fransa'da milyonlarca işçi de katılmış ve fabrikalar onlar tarafından işgal edilmiş, genel grev ilân olunarak haftalarca memlekette bütün hayat felce uğramıştır. Bu ayaklanmaların olduğu sıralarda birçok kimse 1789 da Büyük burjuva ihtilâli gibi şimdi de büyük prolöter ihtilâlin patlak verdiği samısına kapılmıştı. General de Gaulle'in kurduğu faşist diktatörlük yıkılmıyordu. Fransız milleti başında diktatör istemiyordu. Son derece ağır geçen ve uzun süren grevin doğurduğu panik havasında solcu lider Mendes France bir kurtarıcı gibi ortaya atılmış ve de Gaulle'ün yerine yeni seçimlerin sonuna kadar idareyi ele almaya hazır olduğunu millete ilân etmişti. Yarattığı havaya göre de başka gidecek doğru yol yoktu.

Fakat de Gaulle son derece ağır şartlara ve baskılara göğüs gererek iş baskısından uzaklaşmadı; orduyu kullanarak ayaklanmayı bastırmaya da çalışmadı. Yaptığı iş, parlamentoyu dağıtarak yeni seçimlere gitmek oldu. Ve seçimler, Fransa tarihinde görülmemiş bir sonuç vererek de Gaulle'ü eskisinden çok, daha kuvvetli bir duruma getirdi. Şimdi Fransa'da sol partiler büyük bir yenilgiye uğramışlar; seçim yoluyla iktidara gelebileceklerini anlamışlardır.

Fransa'da yapılan ihtilâl provası, her yerde öğrenci ve işçi ayaklanmalarıyla «gayri âdilliği, gayri beşeriliği, halktan kopmuşluğu belli olmuş, burjuva te-

meline dayalı, faşizme dönme istidatı(1)» bugün yaşayan rejimi yıkmak mümkün olmadığını kesin sonuç vermiş bir denemesi olmuştur.

TÜRKiYE'de bu denemeden çok yararlanacak insanlar ve gruplar vardır. İşgal ve boykot hareketlerini tertipliyenler, kanunsuz fiillerini, kanunlar çerçevesi içinde şiddete baş vurarak, hükümetin önlemeye çalışacağını hesaplamış ve beklemiş oldukları anlaşılmaktadır. Önce bizdeki bu hareketlerin Fransa'da öğrenci ve işçi ayaklanmasından hemen sonra başlaması hükümeti hareketi tertipliyenlerin oyunlarını bozacak basiretli bir davranışa sevk etmiştir. Bunu memnunkulla belirtmek isteriz. Fakat asıl Fransa'daki seçim sürprizinden akılları başlarına gelerek yararlanacak olanlar, uçta veya ortada sol partilerimizle, ellerinden kaptırdıkları iktidarın şiddetli özlemini çekenler olmalıdır. 1969 da yapılacak genel seçimlerde çok şeylerin değişeceğini, iktidara geleceklerini ya da çok yaklaşacaklarını umanların tek ümitleri olan sol tahrikler, ayaklanmalar ve huzursuzluk yaratma taktiklerinden artık vazgeçme akıllılığını gösterecekleri beklenebilir. Çünkü başarıya ulaşmak için başvurdukları bu silâhların tamamen ters tepen cinsten olduklarını anlamış olmaları gerekir. Fransa'da ayaklanmalar ve grevler olmadan, de Gaulle yeni seçime gitseydi, imkânı yok bu parlak zafere ulaşamaz; belki de iktidardan düşerdi. Bütün dünyada, uzun saç ve sakal bırakmak gibi, gençlerde ve aydınlarda moda haline gelen solculuk, Fransa'da memleketi altını üstüne getirecek kadar muazzam bir ayaklanma sonunda çok gerilemiş ve güçten düşmüştür. Bu denemenin ayaklanmalar, huzursuzluk doğurmalar ve milleti birbirine kırdırma çalışmalarından ümit bekleyenleri hayli uyarmış olması lâzımdır. Şimdi uçta ve ortada sol partilerimizin eğer seçim yoluyla iktidara gelmek kararları samimi ise ve henüz bu karardan dönmemişlerse, yeni mücadele taktiklerinin ne olacağını çok kimse merakla beklemektedir.

(1) Bk. Aynı profesörün aynı yazısı.

Sendikalar bir kamu örgütü olarak yeni bir düzene kavuşmalıdır

DERBY Lâstik Fabrikası geçen ay işçiler tarafından bir süre işgal edildi. Bu ayaklanma, Toplu Sözleşme yapma yetkisini almış olan Türk-İşe bağlı Kauçuk-İş Sendikasına karşı olmuştur. İşçiler DİSK'e bağlı Lâstik-İşi istiyorlardı. Yargıç tarafından yapılan referandum bu isteğin gayet yerinde olduğunu açıkladı. 950 işçinin katıldığı teferandum sonunda, resmi kanallardan toplu sözleşme yapmaya yetkili görülen Kauçuk-İş ancak 6 oy alabilmişti.

Bir işkolunda birden fazla sendikaların bulunabilmesi ve sendika hürriyetine ulu-orta bağlanılarak bu konuda bir sistem değişikliğine gidilememesi, sendikacılığımızın aleyhine olmaktadır. Bizde uygulanan sistemin bu aksak tarafları üzerinde biz daha önce de durmuş ve iş ve işçi ilişkilerinin düzenlenmesinde kanunla rol almış ve bu bakımdan kamu kuruluşları arasına girmiş olan sendikaların yeni bir düzene olan ihtiyacını belirtmiştik. Kanaatimizce bir iş yerinde ancak bir sendika kurulabilmeli ve her işçiye bu sendikaya üye olma zorunluğu konmalıdır. Bölge ve işkolu seviyesinde örgütlemelerde de tek teşkilât bulunması fikrini savunmaktayız. Bölge çapında örgütlenme esas olmalı ve bunun içinde işkolu seviyesinde dallar ayrılmalıdır. Böylece bölge örgütlerinden kurulu ve merkezi Ankara'da bulunacak Konfederasyon ise bütün Türkiye İşçi sendikalarının temsilcisi olur. Bu teklifimiz sendika hürriyetine ilk bakışta aykırı gibi gözükebilir. Ancak iş ve işçi arasındaki ilişkilerin liberal esaslara göre düzenlenmediği, sendikalar kamu kuruluşları fonksiyonunu yaptığı ve işçinin birtakım politika akımlarında araç olarak kullanılmasının yeni kalkınmakta olan memleketlere çok zarar vereceği, nihayet birbirine rakip sendikaların bulunması işçi menfaatlerine aykırı düşeceği gözönüne alınırsa, teklif edi-

len sistem değişikliğinin yerinde ve gerekli olduğu anlaşılır.

Konunun üzerinde Türk-İşin her açıdan durmasını ve çeşitli görüş sahiplerini bir araya toplayarak meseleyi tartışma ve inceleme safhasına dökmesini temenni ederiz.

Gecekondu davası gecekondu tetbirlerle çözümlenemez

ANKARA'DA seçim arifesinde sahipli arazi üzerinde yapılan 500 kadar gecekonduyun yıktırılmaya başlanması, şimdiye kadar yalnız lâfi edilen, fakat bir türlü sorunun köküne inilip çaresi aranmayan bir dâvamızın kamu oyu önünde ve hükümet edenlerimiz arasında aktüel hale gelmesine yol açtı.

Gecekondu dâvasında palyatif bazı tedbirler de aldığımız oluyor. Hattâ ilgili Bakanlığın memur kadrosu raporlar da hazırlamakta, ara sıra gazete ve dergilerde çözüm yolları teklif eden yazılar da çıkmaktadır. Otoriteler büyük şehirlerimizin etrafını çevreleyen ve mantar gibi büyüyen gecekondu yapılarını önlemek ve yapıları yıktırmak suretiyle dâvayı polis tedbirleriyle karşılamaya çalışıyorlar. Fakat Ankara'da seçimlerden birkaç hafta önce yapılmış olan gecekonduların, yapılırken önlenmemesi, seçimlerden sonra yıktırılmaya girişilmesi basit bir olay olmamak gerekir. Otoritelerin haberleri olmadan koskoca Ankaranın içinde sayılabilecek bir yerinde 500 gecekondu nasıl yapılmıştır? Konan yerler tapulu arazi olduğuna göre o yerlerin sahipleri, yetkili mercilere başvurarak müdahale istemiş olmaları lâzımdır. Niye hemen müdahale edilmemiştir?

Olayın tahlili, gecekonduların gittikçe hızlanan ve halkın oylarına başvurulduğu zamanlar önlenemiyen zaruri bir toplum hareketi olduğunu belirtmeye yetebilir. Eğer bir hareket toplumun doğurduğu bir şeyse bunun kanunlarla önlenmesi güç,

hattâ imkânsızdır. Bizim bir türlü anlamadığımız mesele budur. Üniversitelerin, fabrikaların işgalleri de gecekonduyu yapımı kadar kanunsuzdur. Fakat bu işgal olayları toplumdaki kuvvetli bir akımın etkisi altında doğduğu sezildiğinden hükümet, gayet yerinde bir davranışla, bunları zor kullanarak önlememiş; formel hukuka göre de vazifesini ihmâl etmiş, kötüye kullanmıştır. Oysa ki, gerçekte modern devlet idare etme kurallarına uyarak, memlekete ve bu hareketle beliren dâvanın çözümüne hizmet etmiştir. Ankara'daki gecekonduların jandarma ve polis tarafından, içinde barınanların canlarını ve mallarını kurtarmaya vakit dahi bulamayacakları birkaç saat içinde yıktırılması, Üniversite ve fabrika işgallerinde toplum zaruretlerine boyun eğmeği becermiş bir hükümete yakışmayan; onu yaralıyan bir uygulama olmuştur.

Gecekonduların ticaret simsarları tarafından yaptırıldığı, şu bu çıkarların vasıtası olduğu gibi ileri sürülen iddiaların hiç birisi -doğru dahi olsa- zorla ev bark yıkımını mazur ve haklı gösteremez. «Kanunların emri budur, biz bu emri yerine getirdik» demenin de bir mazeret teşkil etmeyeceğine şüphe yoktur. Yasak kanunlarını uygulamadan önce hükümetlerin, sosyal zaruretleri, toplumun içinde doğmuş şiddetli akımları karşılaması vazifesidir. Gecekonduyu zaruretler ve akımları hiçe sayan kanunlara karşı girişilmiş bir direnme hareketidir; ve formel hukuk bir yana atılırsa, adalete dayanan hukuka göre tamamen meşru bir davranıştır. Gecekonduları sadece yasak kanunlarıyla önlemek isteyenler bu direnmeyi meşru hale koydukları için, eğer ortada bir suç varsa, suçlunun bu kanunları koyanlar olması gerekir.

Gecekonduyu adı yenidir; ama gecekonduyu Türkiye'de bir yerleşme tarzı olarak çok eski ve o ölçüde yaygındır. Şimdi Ankara, İstanbul ve diğer büyük şehirlerimizde yaşayan nüfusun yüzde 40-50 sinin gecekondularda yaşadığını ileri sürerek Türkiye'de sosyal yeni bir farklılaşmanın başladığını iddia eden ve bunu bir tehlike olarak gösterip sömürmeye çalışan solcu yazarlarımız yanılmakta, ya da mak-

Bağımsızlar, Partileri Şaşırttı

Adaylık için önseçim dalaveresini atlatmak gerekiyor. Buna masakaralık bile demek lazım. Partiler Kanununa göre, Parti delegeleri parti adına aday seçer. Çeşitli küçük hesaplar, ihtiraslar, para oyunları egemendir bu işte.. Tabii bu sefer de böyle oldu; ve halkın tutmayacağı bazı adamları özellikle, iktidar partisinde delegeler seçerek aday gösterdiler.

Bunun üzerine bazı bölgelerde önseçimi kaybetmiş olanlardan birkaçı bağımsız olarak adaylığını koydular, ve partilerinden atılmalarına ve parti teşkilâtının karşı koymasına rağmen kazandılar.

Bu durum bir şaşkınlık doğurdu. AP nin bir sözcüsü, Genel Başkan Vekili Talât Asal, gazetelerde okuduğumuz yanlış değilse, «Bağımsız adaylıklarını koyanlar tekrar partiye girmek isterlerse kabul etmeyeceğiz» demiş.

Bu söz şaşkınlıktan söylenmiş olsa gerek.. Eğer partiye ve teşkilâta rağmen bağımsız olarak halka kendilerini seçtirmiş olanlar dönüp gelirlerse onları baş tacı edip almalı; asıl bu gibilerini aday göstermek için önseçim dalaveresini çevirmiş olanları kapı dışarı etmeli..

Halka dayanan bir partinin yapacağı iş budur.

satlı olarak politika demagojisi yapmak tadırlar. Eskiden sözünü ettikleri büyük şehirlerde Türk ve İslâm nüfusunun yüzde 80'i gecekondularda yaşardı. Şu farkla ki ozamanlar gecekonduyu yapımı yasaklanmamış ve arsalar da şunun bunun elinde toplanarak astronomik kıymetler kazanmamış olduğundan, herkes kendine başını sokacak bir gecekonduyu yapabilmekteydi. Şehirler, kasabalar böyle olduğu gibi nüfusunun yüzde sekseninin barındığı köy evlerinin de yüzde yüzü gecekonduyu idi. Ev

denebilecek, hele şimdi olduğu gibi modern konfor şartlarını az çok haiz binalar büyük şehirlerimizde -yine tekrar ediyoruz; Türk ve müslüman halkın oturduğu yerler olarak- yüzde 20 yi ya bulur ya bulmazdı. Şimdi gecekondular oranı çoğalmamış, tersine yüzde 80 den yüzde 40 a, yüzde 50 ye düşmüştür.

Türkiye'de gecekondular yerleşme düzeninden ev-apartıman yerleşme düzenine geçiş, umulanın çok üstünde bir hızla gelişmektedir. Bu çok önemli olayı görmezlikten gelmek ve «Şehirlerimizde gecekondular nüfusu çoğunluk oluyor» diye telâşa düşmek, basit insanlar olmamızın bir belirtisidir. İstanbul'da, Ankara'da ve istisnasız bütün şehir ve kasabalarımızda medeni yerleşme düzeyine yönelmiş bir akımın yarattığı serler herkesin gözü önündedir. Biz hiçbir zaman yaşadığımız ortamı ve bunun yarattığı akım ve problemleri önceden kavramadığımız ve her meseleyi olup bittikten sonra ele alıp düzenlemeye çalıştığımız için, gecekondular yerleşme düzeninden ev-apartıman yerleşme düzenine geçiş de bir gecekondular oluşum halinde belirmiştir. Ancak şimdi şimdi, çok defa «Basra harap olduktan sonra» şehir ve kasabalarımızla birlikte imarı plânlanmaya çalışıyoruz. Yine tüm olarak ele alamadığımız için bu çabamızla da işi çok defa yüzümüze gözümüze buluşturup berbat ediyoruz.

FAKAT ne yaparsak yapalım, gecekondular yerleşme düzeninden kurtulmaya doğru kuvvetli bir akım başlamıştır. Bunu gerçekleştirecek ortam da yeterli olmamakla beraber hazırlanmaktadır. Şimdi fabrika işçilerimiz apartıman katı istiyorlar. Asgari konforu içinde toplamış apartımanlarda yerleşme akımına devletin ve kamu otoritelerinin yardımı çoğalsa, şehirlerde kimse gecekondular peşinde koşmaz.

Ama buna rağmen, Türkiye'de bünye değişikliğinin zorunlu kaldığı bir sonuç olarak yine gecekondular olacak ve çoğalacaktır. Çünkü köy boşalmaktadır. Köyün boşalmasını önlemeye değil, teşvik etmeye çalışıyoruz. Kalkınma plânımızın hedefi budur. Beş on seneye kadar köy nüfusunun yüzde 75 ten yüzde 50 ye düşmesi ge-

rekecektir. Kalkınmamızın bu normal olayının doğurduğu meseleleri karşılayacak yeterli hiçbir çalışmamız yoktur. Doğrusuna bakarsak büyük şehirlerimizde çoğalan gecekondular değil, köyün şehire eklenmesidir. Köylü, çocuk, çocuk, eşyası, âdetleri ve eviyle birlikte gelip şehirde yerleşiyor. Ve şu belli ki, bu yerleşmede yeni barındığı gecekondular, köyünde bıraktığı kerpiç gecekondudan daha güzel ve daha konforludur.

Gecekondular dâvası, şehir nüfusumuzun yerleşme tarzındaki devrim ve aynı zamanda ekonomik bünyenin değişmesi yüzünden köylünün şehirleşmesi olayı olarak ele alıp, bu devrim ve olaya iyice teşhis koyarak ağırlığını ölçmek ve ona göre tedbirler almak suretiyle çözümlenebilir. Yoksa yasak kanunlarını şiddetlendirip, bir günde 500 ev yıkıp herkesin gözünü korkutmakla değil.

Bayar'ın Atatürk Enstitüsündeki şeref üyeliği

HALKEVLERİ'NİN öncülüğü ile Ankara'da bir Atatürk Enstitüsü kurulmuştur. Tüzüğüne göre Atatürk'ün hayatta kalan yakın arkadaşları Enstitünün şeref üyeleridir. Sayıları çok azalmış olan bu yakın kişilerin arasında Celâl Bayar da vardır. Atatürk ölünceye kadar Celâl Bayar'a büyük güven göstermiş, devleti ona emanet ederek gözlerini hayata kapamıştır. Celâl Bayar, Atatürk'ün ölümünden sonra Başvekil olarak bir süre daha iktidarda kalmış; fakat sonra yeni Cumhurbaşkanı İnönü ile birlikte sorumluluk taşıma imkânını bulamadığından ayrılmıştır. 1939 ile 1945 arasında Celâl Bayar, Atatürk'ün en yakın ve en güvendiği adamı olduğu için kahır mı gördü, lütuf ve iltifat mı gördü? Bunu araştırmak istemiyoruz. Yalnız Şef iradesiyle Mebus seçilen bu devrede de Celâl Bayar'ı, yine Mebus yapmak gerekmişti. 1945 de Demokrasi rüzgârı esince ilk kimildyanların başına geçerek muhalefet lideri olan Celâl Bayar, 1950 de yapılan seçimlerde partisinin iktidarı ele almasından sonra

Cumhur başkanı olmuş ve 1960 da ihtilâl komitesi tarafından tevkif edilinceye kadar 10 sene Atatürk'ün kurduğu yeni Türk devletinin başkanlığını yapmıştır.

Celâl Bayar, Yassıada'da İhtilâl Mahkemesi tarafından vatana ihanetinden dolayı ölüme mahkûm edilmiş; fakat cezası, sonra affa uğrayacak, müebbet hapse çevrilerek hayatını kurtarmıştır.

Celâl Bayar iktidarda iken yaptıklarının hesabını Tarihe vermesi gereken adamlardan biridir. Adam öldürmemiş, eşkiyalık yapmamıştır. Bir devlete Başkanlık etmiştir. Yassıada'da görülen muhakeme başka, Tarih önünde yapılacak muhakeme başkadır. Birinde beraat eden ötekinde idama mahkûm olabilir. Kaderin sevkiyle 1950 lerde bir başka parti iktidarda, bir başka Cumhur başkanı Çankaya'da olsa ve ihtilâl de patlak vererek Yassıada mahkemesine omlar götürülseydi, belki bugün vatan kurtaran kahraman dediğimiz insan, vatan haini damgasını yemiş, idam kararı almış olurdu.

Bırakalım bu bahisleri; bırakalım on senelik demokrat partinin iktidar ve Celâl Bayar'ın Cumhurbaşkanlığı devrinde olup bitenleri.. Şimdi, Atatürk'ü tanımaya

ve tanıtmaya çalışan bir Enstitü kurulmuştur. Bu enstitünün içinde şeref üyesi olacakların hattâ başında bulunmaya lâyık bugün hayatta olan iki kişi var: İsmet İnönü, Celâl Bayar. Enstitü önce ikisini birden almamayı düşünmüş; ama hemen İnönü'cüler tarafından hücumu uğramıştır. Sonra isabetli olarak her ikisini de şeref üyesi yapmaya karar vermiş. Bu sefer de, eski Millî Birlikçiler, güçbirlikçiler, «Niye Celâl Bayar'ı aldınız?» diye ağır hücumu girişiyorlar.

Yapmamalıydılar bu hücumu sayın Yıldız ve arkadaşları. Taraftarlarının kalbinde tuttuğu ve bir türlü sarsamadıkları yerde şimdi bir de taht kurduruyorlar C. Bayar'a... İttihat ve Terakkinin ihtilâl komitecisi, Millî mücadelenin savaşı, Atatürk'ün yakın arkadaşı ve güvendiği adam, tek parti devrini yıkıp, bozuk düzen de olsa çok partili demokratik hayatın kurucusu bir partinin Genel Başkanı ve Türkiye Cumhuriyetinin başkanı olduktan sonra talih ona hayatının son semlerinde vatan hainliği gibi sürülen en ağır bir lekenin azabını çekti; bütün bunların mihnetini, acısını mı unutturmak istiyorlar Celâl Bayar'a?

Sevgili Okuyucular :
Fiat ve Kalite Garantinizin
Sırrı
Başarınızın Sırrı
GİMA – Üretici
İşbirliğidir

(Barış : 83)

GİMA

Anne, çocuđuna
yürümeyi
öđrettiđi gibi,
tasarrufuda
öđretir.

Delta Reklamcılık

Yavrunuz için yapacağınız her türlü tasarruf, ona hayatı boyunca tutumlu olmasını öğrettiği gibi, istikbal de hazırlar.

**TÜRKİYE
HALK
BANKASI**

Çağdaş Eğitim

Yazan : Ahmet Hamdi BAŞAR

ÜNİVERSİTE ve Yüksek okul öğrencilerinin giriştikleri işgal ve boykot hareketleri eğitim dâvâ-mız üzerinde eğilmemizi sağladı. Gençler yıllardan beri geleneksel yollara başvurarak duyuramadıkları seslerini okullarını bir süre işgal ederek ve boykot yaparak herkese işittirmeyi başardılar. Bu hareketin Fransa'da ve başka bazı Batı memleketlerinde, çoğu sol politika akımlarının etkisinde doğmuş işgal ve boykot gibi öğrenci ayaklanmalarından hemen sonra oluşu, ve imtihanların başlayacağı günlerde patlak vermesi mutsuzluk olmuştur. Gençler, yönelttikleri örgütleri de tanıyarak, hareketle birlikte kendi aralarında komiteler, konseyler kurmuşlardı. İsteklerini daha evvel Üniversitenin ve devletin yetkili organlarına sunarak kabulünü, aksi takdirde bokkuta gideceklerini de bildirmişlerdi. İşgal ve boykot bir anda patlak verdikten birkaç gün sonra nedenlerini ve isteklerini ortaya attılar. İlk ağızda imtihanların kolaylaştırılması, belge usulünün kaldırılması, Lâtince okutulmaması, ecnebi dil için baraj konmaması, Üniversiteden çıkanların devlet kapısında mutlaka iyi memurluklara atan-

ması, maddî haklarının korunması biçiminde istekler ileri sürülmüştü. «Çağ dışı eğitime boykot, Üniversitede reform» gibi sloganlar kullanılmasına rağmen, bunlardan ne anlaşıldığını harekete katılan öğrencilerden çoğu bilmemekteydi. Nihayet 20 Haziranda «İstanbul Üniversitesi Genel reform tasarısı ve Fakültelere özgü istekler» adlı bir kitap yayımlandı. Bunu İstanbul Üniversitesi İşgal komiteleri konseyi hazırlamıştı. Şimdiye kadar yüksek öğretim gençlerimizin tümünü çatısı altında topladığı sanılan Millî Türk Talebe Birliği, Millî Türk Talebe Federasyonu, Millî Gençlik Teşkilâtı gibi kanunen kurulmuş örgütleri de yok tanıyarak kurulduğu anlaşılan bu İşgal Komiteleri ve Konseyi, İstanbul Üniversitesi dışındaki Üniversite ve Yüksek Okullar adına söz söyleyecek durumda olmamasına rağmen, kitapta yer alan istekler tüm olarak bütün üniversitelere yaygın bir nitelik taşıyordu.

Bugünün tutucu, geleceki ve neme lâzımcı nesillerine karşı yarını hazırlayan gençlerin heyecanlı hareketlerle kurulu düzen kurallarını taşmaları, bazı bakımlardan normal karşılanır; kanunlar karşısında suç

olan taşkınlıkları dahi çok defa mazur görülür. Gençler toplumunda itici, yeniletici, reformcu zinde kuvvettir; yararlanacak başlıca enerji kaynağıdır. Ancak düzenlenmemiş başıboş enerji her zaman ve her yerde felâkettir. İnsanlar doğal enerji kaynaklarını hükümleri altına almaya, yararlı duruma sokmaya çalışmaktadırlar. Gençlerimiz demokratik özgürlük rejimi içinde yaratıcı ve reformcu güçlerini bu rejimin kurallarına uygun şekilde düzenlemeye ve ayarlamaya gitmelidirler. Boykot ve işgal bütün yollar kapatılmış ve geçilemez duruma sokulmuşsa başvurulabilecek son çare'dir. Biz şimdiye kadar üniversitelerimiz ve yüksek okullarımızda kurulu yüzlerce talebe derneklerinin, federasyonlarının ve başka örgütlerin, İstanbul Üniversitesi İşgal komitesi konseyince bastırılan kitaptaki sorunları konuşup tartışıp bir karara vardıklarını bilmiyoruz. Zaten böyle birşey olsaydı, şimdi boykotçu ve işgalci öğrenciler, herşeyden önce kendi kurdukları ve yönettikleri bu örgütleri tanımamak ve red etmek yoluna gitmezlerdi. Eğer bu birlikler, federasyonlar, teşkilâtlar Üniversite ve eğitim sorunlarıyla uğraşmayı vazifeleri Nato'ya, Amerika'ya saldırmak, mukaddesatçı ve dinci bloklar kurmak gibi sağ-sol aşırı politika akımlarına hizmet ise, Üniversite gençlerimizin kendi adlarının kullanılmasını önlemeleri ve gerekirse ayrı örgütler kurmaları vazifeleridir. Üniversite ve Yüksek Okul gençlerinin politika yapan ve kendi adlarını kullanan örgütlere, işgal ve boykot hareketleri dolayısıyla, isyan etmiş olmaları bir bakıma hayırlı olmuş; bunların eği-

tim dâvâlarını bir yana bırakarak sol-sağ akımlara yataklık ettikleri böylelikle kamu oyuna duyurulmuştur.

○ LAYIN işgal kısmı hiçbir suretle mazur görülemez ve gösterilemez. Anayasa hiçbir zümreye, hiçbir kişiye böyle bir hak tanımaz. Ancak, yukarda da belirttiğimiz gibi, hareketin bir şok tesiri yaparak, eğitimde derhal köklü reforma olan şiddetli ihtiyacı dile getirmeye; profesörü, eğitimcisi, idarecisi, politikacısıyla yetkili çevreleri ve aydın kamu oyunu daldıkları gaflet uykusundan uyandırmaya vesile olması ve yarımımızı hazırlıyan gençlerimizin temiz duygu ve heyecanlarından kaynağını almış bulunması düşünülürse, bir defaya mahsus olmak üzere, müsamaha görmesi yerinde olacaktır. Gençlerimizin bundan sonraki mücadelelerinde demokratik kurallardan ayrılmıyacaklarını ümit etmek isteriz.

○ GENÇLERİMİZ, «Çağdışı eğitime boykot» diyorlar. Türkiye'de çağdaş eğitim olmadığını söylemek yetmez; bunun neden böyle olduğunu ve nasıl çağa uygun bir eğitim olabileceğini bilmek de lâzımdır. Biz bu bilgiyi en mütehassıs ve en yetkili çevrelerce bile gereği gibi varılmış olduğu kanısında değiliz. Maarifcilerimizi, profesörlerimizi ve başkaca ilgilileri küçültme, onlara saygısızlık gösterme, aklımızdan geçmez. Ancak onların bu konuda bir reformu başarmaya güçleri yetmez. Bunu da belirtmek isteriz. Çünkü toplum yönetimine hâkim olan sınıfın görüşü ve çıkarı, eğitim sistemimizin çağdışı olmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu toplumu hâlâ devlet kapısına bağlı insanlar, yani kapıkulu sınıfı idare ediyor. Demokrasi de olsa, yarın bunun yerine daha iyisi de gelse, toplumu idare eden sınıf değişmeyince bir memleket değişmez; bütün rejimleri, eğitim ve diğer bütün sistemleri kendine uydurur, ve kimse bunları çağdışı diye kaldırıp yerine çağa uygun olanlarını getirip koyamaz.

Kapıkulu yalnız memur demek değildir. Tüccarı da, işçisi de, çiftçisi de, serbest meslek adamı da, kısası herkes kapıkulu olabilir. Türk toplumunun bugün devlet nimetlerine gözlerine dikmiş, ona konarak yaşamayı gaye edinmiş memur dışı kapıkulu zümresi -hattâ demokrasi yüzünden- daha da çoğalmıştır. Partiler, odalar, sendikalar gibi örgütler içinde yeni yeni bu sınıfın elemanları yetişmektedir. Sınıfın temeli ve emektarı olan memur bile şimdi bu elemanların emrine geçmiş, ya da onlarla işbirliğine zorlanmıştır. Bütün seçimler, bütün devlet iktidarı, meslekî kuruluşların bütün ipleri onların elindedir. Aralarında ölesiye mücadele yapılır; kırankıranadır; fakat hangi uç devlete daha yakın olursa hemen bütün güçler o ucun etrafında toplanır. Ama bu güç birliği göstermeliktir, için için ve her çeşit yollarla mücadele sürüp gitmektedir. Bundan dolayı iktidarlar da daima geçicidir. Bir vakitler baş tacı edilenin yarın başını taşlarda ezme, normâl ve kaçınılmaz bir sonuçtur.

Bugün kapukulu elinde olan toplum, çağdışı toplumdur. Burada herşey çağdışı olur. Bu arada eğitim

VATANDAŞ TÜRKÇE KONUŞMAZSA...

Bugünkü Türkiye, Vatandaşlar arasında ırk, din ve mezhep ayrılığına hiç yer vermiyen dünyanın sayılı ülkelerinden biridir. Devletin ve Türk halkının arzusu ve kararı budur.

Fakat devletçe ve milletçe vardığımız bu ortak karara bir kısım azınlık vatandaşlar uymamakta ve karşı koymakta ısrar ederler. Yazın daha çok göze çarpıyor: Sayfiyelerde, zengin halkın barındığı yerlerde ceplerinde Türkiye Cumhuriyeti nüfus kâğıdını taşıdıkları halde bunlar aralarında kulaklarımızı tırmalayan İspanyolca ya da kötü Fransızca konuşarak, Türkçeyi ağızlarına almayı aşağılık sayıyorlar.

Bir vakitler İstanbul'da tanıdıklarımızdan Mösyü Zil..., bir kelime Türkçe konuşmaz; kendisini Alman olarak tanıttı. Viyana'ya gitmiştik. İndiğimiz otel kapıcısı bize, otellerinde bir de Yusuf Bey adlı Türk'ün bulunduğunu söyledi. Sevinerek kendisini odasında telefonla aradık. Aşağı indi, bizimle hemen Türkçe konuşmaya başladı. Meğer Yusuf Bey, bizim İstanbul'daki Mösyü Zil... imiş!

Birkısım vatandaşlarımızın kendilerini Türk hissetmeleri için, hudutlarımız dışına çıkmaları gerekirmiş meğer.. Bu böyle ise o zaman onları aramıza katabilmemizin çaresi var demektir: Bir süre hudut dışına çıkarmak!..

sisteminin bu durumda bir istisna teşkil etmesi beklenemez. Eğer toplum değişiyorsa, yani idare, hayatını ve istikbalini devlet nimetlerine bağlamış olan sınıfların elinden çıkıp, sosyal sınıflara geçiyorsa, eğitim sistemi de değişecektir.

S EVİNEREK belirtelim ki Türkiye'de böyle bir bünye değişimine doğru bir gelişme başlamıştır. Henüz şekli plândan öze sızamamış ve hızlanamamış olan bu gelişmeye örnek vermek için, büyük iş adamımız Vehbi Koç'un her gittiği ve konuştuğu yerde: «Aman eğitim, ne yapıp yapıp adam yetiştirelim» diye çarpınıp durduğunu gösterebiliriz. Ama Koç'un yetişmesini istediği adam, bugün mekteplerimizde, Üniversitelerimizde yetişen adam değildir. Uzun ve meşakkatli bir eğitim görerek hayata atılanlardan çoğu ancak devlet kapısında iş bulabilecek ve görececek insanlardır. Devlet, tahsili kendine göre ayarlamıştır. Üniversitenin İktisat Fakültesinden mezun olan genç, devletten başka işletmelerin işine yaramıyor. Gazetecilik Enstitüsünden çıkmış olanlar içinde doğru dürüst yazı yazana, bir kolon taşıhahını yapabilene bile rastlamak güçtür. Mesleğin gerektirdiği bilgi ve meharetten yoksun olmalarına bakarak bu gibilerin devlet kapısında bile işe yaramamalarına hayret etmemek gerekir. Üniversitelerden yetişen gençlerden çoğunun bu kapıdan başka yerlerde gözleri yoktur. Son boykot dolayısıyla, mezunların hemen işe alınmaları gibi isteklerin ileri sürülmesi bundandır. Devlet de yetiştirdiği gençlerin kendisinden başka yerlerde bir işe yaramamalarını istemektedir. Çünkü böylece çok düşük ücretlerle devlet onları kullanabilmektedir. Yüksek tahsilin devlet hizmetlerinde bir imtiyaz sağlaması da, tahsilin hangi hedefe yöneltilmiş olduğuna ayrıca bir örnek olabilir.

Ç AĞA uygun eğitim, çocuklarımızı hayata hazırlayandır. İlk

okuldan başlayarak en yüksek kademeye kadar safha safha hayata bilgili olarak atılma yolları eğitim sayesinde sağlanabilir. Bunun yolu eğitimi hayata uydurmak, başka bir deyimle her ikisini bir arada yürütmektir. Bugün yüksek tahsil, gençlerimizi yaşlı oluncaya kadar hayattan uzaklaştırmaktadır. Mecburî ilkökul dört seneye indirilerek bundan sonraki ortaokul tahsilini liselere hazırlık niteliğinden çıkarmak; çocuklarımıza aynı zamanda teknik bilgi ve tecrübe sağlayan ve oradan doğrudan doğruya hayata atan bir seviyeye ulaştırılmak lâzımdır. Ortaokullardan sonra liselerin yanı sıra tahsillerine devam edecekler için okul-atelye, ya da okul-çiftlik tarzında meslek mekteplerimiz olmalıdır. Liseyi bitirenlerden Üniversite ve yüksek okullara gideceklerin belirli bir süre hayat tecrübeleri geçirmeleri usulü konmalıdır. Üniversite ve yüksek tahsilin devlet tarafından her isteyene açık olmasında bir zorunluk yoktur ve olmamalıdır. Devlet, bu alarda memleketin ihtiyacına tam olarak cevap verecek, yani Kalkınma Plânının gerektirdiği sayıda öğrenci yetiştirmek yükümlülüğü altındadır. Ancak bu külfet tümüyle devletin de omuzlarına yüklenmemelidir. Devletin yetiştirdiklerinin çoğu devlet kapısı dışında bir işe yarayamamaktadır. Özel teşebbüs kendi ihtiyacını karşılayacak elemanların yetişmesine yardımcı olmalı ve bu konuda yükümlü olduğu şuuruna varmalıdır. Bu bakımdan devletin kurdukları yanında teşekküller ve vakıflar kurularak ilerde üniversite ve yüksek okulların açılması, devletten yardım görmeden bunların bağışlar ve kendi ge-

lirlerle idare edilmesi istenmelidir. Bu bakımdan Üniversitelerin ancak devlet tarafından açılabilceğini gösteren Anayasa maddesi de değiştirilmelidir.

ÜNİVERSİTE ve yüksek okulu bitirmiş olmak herhangi bir imtiyaza hak teşkil etmemelidir. Şimdi boykotçu gençlerimizin istekleri arasında, tahsillerini bitirdikten sonra kendilerine devletin mutlaka iş bulması maddesi de vardır. Neden bunu istiyorlar? Bu gençler iyi yetişmişlerse kendilerine en az para veren devlete değil, onun verebileceğinin birkaç mislini ödemeye amade olan ve gün geçtikçe genişleyen özel sa-

hada iş bulabilirler. Ama devlet, yüksek öğrenimi, ancak kendi kapısında çalıştıracağı insanlar yetiştirmek için yapıyor. Gençlerimiz buna isyan etmeli ve reformu bunun için istemlidirler. Ziraat yüksek mühendislerinin daha fazla ücret alabilecekleri için yevmiyeli kadroya tâyinleri gibi istekler peşinde harekete geçmeleri çok üzücü ve düşündürücüdür. Bugün Türkiye'de ziraat işletmelerinin yüzde doksan beşi özel sektörün elindedir. Ama yüksek ziraat mühendislerinin hemen hepsi devlet kapısında çalışmakta ve gözlerini oraya dikmiş bulunmaktadır. Bu mühendislerimizin edindikleri yüksek teknik bilgi sa-

İyi bir elbise kendinizin...

SENTEK BOYA

DYOLUX
BİR **dyo** MAMULUDUR

güzel bir boya da evinizin itibarını artırır!

Biz Hocanın "itibar bizim kürke" sözünü doğru bulmuyoruz. İtibar sadece kürke değildir. İtibar, zevkle giyinmiş bir kimseye, zevkle boyanmış bir evedir. Zira, güzel bir elbise, güzel bir dekor kadar, onların içindeki şey de ruhu okşar, hayranlık uyandırır. DYOLUX'le boyanmış evlerin daima albenisi vardır. DYOLUX en nefis renklere sahip yegâne markadır. Her satıhta kullanılır. Dayanıktır. Çabuk kurur. Katiyen solmaz. Evinizin misafirlerinizin hayranlığını kazanması için, DYOLUX'ü siz de tercih ediniz.

yesinde modern tarım işletmeleri kurmaları ve kendi hesaplarına çalışmalarını için devletten isteyecekleri hiçbir şey yok mudur? Niye devletten toprak, kredi, maddî yardım istemezler de, dolgun gündelikle memurluk için boykotlar, işgaller yaparlar?

Mesleki ve yüksek okullara ve üniversitelere alınacak öğrencilerin mutlaka belirli bir süre o meslekte işçi, usta ya da memur olarak çalışmış olmaları şart olmalıdır. Avrupa'da bu böyle oluyor. Almanya'da mühendis okullarına, denizcilik okullarına girmek için mutlaka birkaç yıl, fabrikalarda ya da gemilerde çalışma zorunluğu vardır. Bizde liseyi bitiren, çoğu varlıksız ailelerin çocukları yatılı olarak, meselâ, Yüksek Denizcilik Okuluna girerler nazarı bir takım dersler okuyarak ve son senelerde de birkaç ay mektep gemisinde gezerek kaptan olurlar. Onların içinde deniz tuttuğu için kaptanlık yapamayacak olanlar ancak diploma almalarından sonra belli olur. Yüksek Ticaret ve İktisat Okulundan çıkıp bankada bir muameleyi bilmiyen, büroda daktilo ile bir mektup yazmasını beceremiyen, Üniversite Gazetecilik Enstitüsünden çıkıp matbaacılık ve gazeteciliğe hiç aklı ermeyen, çok genç vardır.

Üniversite ve yüksek okul öğrencileri yılda altı ayı bulan tatil devrelerine, kendileri de birkaç ay eklemekte, en verimli senelerini avare, işsiz güçsüz, geçirmektedirler. Bu katagoriye daha çok varlıklı ailelerin çocukları girer. Yaz tatillerinde çoğunun altında saatte kırk mil yapan motorlarla plâjlarda caka satarlar; altlarındaki lüks otomobillerle

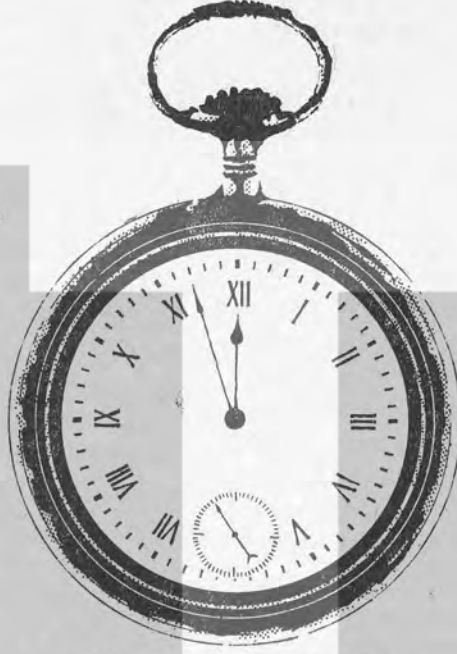
hayatın zevkini çıkarırlar. Niye onlar, hiç olmazsa, yılda bir aylarını kamu hizmetlerinde, meselâ köylüye yardım işlerinde çalışmakla geçirmesinler? Bunun ancak kanunî bir zorlama ile mümkün olacağına şüphe yoktur. Bedenen ve fikren bilfiil çalışma yanında Plânlama Teşkilâtının ve Devlet İstatistik Enstitüsünün elde etmeyi pek istediği bilgileri toplamak için de gençlerimiz kullanılabilir. Köy anketleri yapmak işi ele alınsa, en azından her yıl on bin Üniversite gencine iş vardır. Bu suretle hem yarını hazırlayan gençlerimiz memleketi, halkı ve meselelerini yakından tanımış, hem de devlet Plân ve İstatistik teşkilâtı çok değerli bilgiler elde etmiş olurlar.

Kış sömestr tatillerinde, fazla değil, üç dört gün yüksek öğretim gençleri bölgelerinde ağaç dikmek, orman yetiştirmek için çalışamazlar mı? Biz gençliğimizde (Darülfünunda talebe iken) aramızda karar vermiş, beş-on arakadaş iki üç gün çalışarak Kâğıthanede bir sırtı ağaçlamıştık. Şimdi orası küçük bir koru olmuş; çorak sırtlar arasında bir cennet parçası gibi; ara sıra gidip görünce gönlüm gözüm açılıyor.

İ ÜRKİYE'DE yüksek tahsil, avare, hayattan uzaklaşmış, devlet kapısından başka yerlerde işe yaramaz insan yerine, çağdaş hayat adamı yetiştirmeye yönelmelidir. Ancak bu dâvanın, Üniversitelerimiz ve yüksek okullarımızın hocaları, Millî Eğitim Bakanlığının mütahassısları eliyle çözümlenemeyeceğini de, bilmemiz lâzımdır. Bunların, samimi istekleri bu yolda olsa dahi, çoğunluk itibariyle bu konuda yetkileri noksan-

dır. Yönetime hâkim bir kastın, bir sınıfın kendisini inkâr edip de reform yapması beklenemez. Bundan dolayı biz en alt kademedен, üniversite ve yüksek okul gençlerimizden taşan bu çağdaş eğitim özlemini, se-

vinerek ve öğrenerek, bir ümit ışığı gibi karşıladık. Ne yapılacaksa, ne olacaksa genç kuşak yapacaktır. Bu bakımdan boykot ve işgal olaylarına biz bir devrim başlangıcı gibi bakıyoruz.

Reklâm, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLÂM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1. kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01. İstanbul

(Basın : 22033)

Gençlik Hareketleri

ve

Üniversite

Belkis Halim VASSAF

BÜTÜN dünyada bugünün en alevli ve yalnız çözümleri değil anlaşılması en güç olan problemlerinden biri ve hattâ başlıcası gençlik hareketleridir.

1966 yazında Rusya dahil, bir Avrupa seyahati yapmıştım. Gittiğim her memlekette en çok gözümün ilk ve en çok çarpan sey gençliğin, özellikle Üniversite gençliğinin, hem kendi memleketleri içinde hem de onun sınırlarını aşarak diğer memleketlerde giriştiği faaliyet üzerine aldığı sorumluluk olmuştur. Rusya'da dünyanın her tarafından gelen altı bin kişinin katıldığı Milletlerarası Psikoloji kongresinin ev sahipliğini yapan, soruları cevaplandıran, kurları idare eden hep Üniversiteli gençlerdi. Rastladığım diğer bir grup Batı Almanya'da kamplarda, hastahanelerde, sosyal yardım kurumlarında çalışmaya gidiyorlardı. Başka bir grup Avrupa içinde ufak bir kurdan, ve kısa bir seminerden sonra çeşitli projelerde çalışmak üzere İsviçre'ye doğru gidiyordu. Her yerde ekonomik, sosyal, kültürel bütün alanlarda gençliğin hergün biraz daha yükselen sesi duyuluyordu. İlerde yaşayacakları dünyanın temeli olan bugünkü dünya ve bugünkü toplumsal sorun ve işlerle ilgilenmeleri gelecek için limit verici ve sevindirici ve toplumu ileriye götüreceği en müjdeli bir olaydı. Olan bitene gençlik artık uzak kalmıyordu. Fakat bu, aynı zamanda gençlerin toplumun şartlarından memnun olmamalarına mâni değildi. Bugün Türkiye dahil her yerde Fransa'da, İtalya'da, Prag'da, Varşova'da, Almanya'da, İspanya'da, İn-

giltere'de, Peru'da, Amerika Birleşik Devletlerinde, Şili'de, Brezilya'da, çeşitli ideoloji ve idare sistemlerinin hüküm sürdüğü memleketlerin hepsinde Üniversitelilerin kaynaştığını ve huzursuzluk içinde olduğunu görüyoruz. Onun içindir ki, bizde bazı yazarlarımızın ve gazetelerimizin bu memnuniyetsizliğini ve gençlerin bu ayaklanmasını bir «profesör-öğrenci» müna sebetleriyle, kitap darlığı veya pahalılığıyla, profesörlerin kitap yazıp yazmaması; keşifler, araştırmalar yapıp yapmaması, Üniversitelerin muhtarlığı veya muhtarsızlığı gibi şeylerle nedenlemeye kalkışması, problemi dar bir açıdan görmektir. Ne Faşist filozofları, ne Karl Marks, ne de demokrasi ve serbest toplum fikrini ortaya atan ve realize etmeye uğraşanlar, öğrencilerin özellikle Üniversite gençliğinin bugünkü durumunu evvelden görmek, tahmin edebilmek kudretini gösterememiştir. Yaşamakta olduğumuz evlasyon politik görüş ve inanışlarımızı arkada bırakmış, onların önüne geçmiştir. Olmakta olan olaylarla bildiğimiz, inandığımız şeyler arasındaki çatışma bugünkü modern dünyanın revölüsyoner kuvvetlerini meydana getirmiştir. Bu kuvvetlerin yüze çıkacağını kimse beklemiyordu. Çıkan karışıklığı karşılamaya kimse hazır değildi. Bununla beraber müesseselerimizde bir reform, bir değişiklik yapmak gerektiğini idrak etmemize sebep oldu. Bunlara yeni bir şekil, yeni bir yüz, yeni gaye ve hedefler vermek ve muhteviyatını değiştirmek zamanı geldiğini hatırlattı. Yıllarca evvel ve o zamanın ihtiyaçlarına, gerçeklerine

göre kurulmuş, gayelendirilmiş olan kurumların bugünün şartlarına, yaşayışına cevap veremeyeceği an açıktır. Ara sıra, bünyesine dokunmadan, yapılan ufak tefek değişikliklerle onlar zamana uydurulmaya çalışılmıştır. Fakat bu tıpkı büyüyen bir çocuğun elbisesini kısaltarak uzatarak, yamayarak, ekliyerek üstüne yakıştırmaya benzer. Bir zaman için bu böyle idare edilse de nihayet ne yaparsak yapalım, çocuk artık okadar büyümüştür ki, onu o kalba sığdırmak imkânı olamaz. İşte bugünkü kurumlarımızla gerçek oluşumlar ve özellikle gençlik bu durumdadır. Artık gençlik bizim bildiğimiz aile-okul, ilh. gibi kurumların içine sığmayacak kadar, zenginleşmiş, büyümüş, gelişmiş ve ihtiyaçları o nisbette artmıştır.

MÜESSESELER her zaman her yerde statüskoyu devam ettirmeye uğraşırlar. Onların zamanın gidişine, hele bugünkü hızla gidişine ayak uydurmasının çok zor birşey olduğunu kabul etmek lâzımdır.

Tarihin hiç bir devrinde yüksek eğitim bugünkü hücumu uğramamış ve bu kadar çok genç tarafından özenmemiştir. Benim 1930 larda Üniversitede olduğum yıllarda bütün Felsefe bölümü, psikolojisi, eğitim ve sosyolojisi ile beraber 25-30 kişiyi geçmezdi. Bu sayı bir de bugünkü öğrenci sayısıyla ölçülünce şaşmamak elden gelmez. Bu yalnız bizde değil, dünyanın her tarafından üniversitelerin her branşına aynı hücum vardır. Birleşik Amerika devletlerinde her yıl binlerce öğrenci Üniversite kapılarının dışında bırakılıyor. Kırk öğrenci yeri olan bir Tıbbiye 1600 öğrencinin baş vurduğunu yakından biliyorum. Bu gerçekler Üniversitelerin yalnız bir bakımdan yani hacim bakımından zamanın ihtiyacını karşılamadığını gösterir. Fakat problem şüphesiz ki yalnız sayı, yalnız hacim değil, ondan daha geniş ve derindir.

Bugünkü dünyada yaşayabilmek, onu anlayabilmek, içinde kendimize bir yer yapabilmek, ondan faydalanabilmek için değil ilk eğitim, değil orta eğitim, hattâ Üniversite ve yüksek eğitim bile kâfi gelemiyor. Ondan ilerisine gitmeği icabettiriyor.

İÇERİDE BAŞKA, DIŞARIDA BAŞKA

Tramvay tıklım tıklımdı. Sahanelikte tek ayak üzerinde tutunanlar bile vardı. Bu haliyle bir durakta inen oldu; durdu. Dışarda bekleyenlerden biri ille girmek istiyordu. Kapının önünde duranlar :

«— Bunalacak değiliz ya...» diye içeri sokmamak istediler. Ama adam :

«— Biz de dışarda kalacak değiliz ya» diye zorla tramvaya atladı.

Bir durak sonra çok kimse inmiş, araba rahatlamıştı. Bu sefer kapıyı tutan aynı adam :

«— Bunalacak değiliz ya» diye kimseyi içeri bırakmadı..

Politikası gereğince hükümet bir memuru bulunduğu yerden alıp başka bir yere verince, Danıştay'ın müracaat üzerine, verdiği icrayı erteleme kararı yerine getirilmezse muhalefet hemen isyan ediyor :

«— Danıştay'ın kararı kayıtsız şartsız icra edilmelidir.»

Elmalı ilçesinde tapulu toprakları işgal eden köylüler aleyhine

Danıştay tahliye kararı veriyor, ve bunu hükümet uyguluyor. O zaman aynı muhalefet yine isyan ediyor :

«— Danıştay karar verdi diye köylü işgal ettiği topraklardan çıkarılır mı? zulüm yapıyor.»

Tanıdıklarımın birinin oğlu yemek pişirmekten hoşlanıyormuş. Aile çocuğunun bu ilgisine bakarak onu bir Otel aşçısı olarak yetiştirmek imkânlarını araştırırlarken bu mesleğin, yani bir otel aşçılığının bile yüksek okul diplomasını icabettirdiğini öğrendik. Otel aşçısı olabilmek için evvelâ liseyi bitirmek ondan sonra da imtihanla yüksek aşçılık okuluna girmek ve pişirmek lâzım. Kadın veya erkek berberi

olmak için de yine meslek okuluna gitmeden önce liseyi bitirmek gerekiyor. Doktorların, mühendislerin, kimyagerlerin, eğitimcilerin, hattâ kâtip, daktilo, ve sırf idare ile meşgul olanların bile hemen her sene şu veya bu Üniversitede açılan kurslarla kendi branşlarında olan yeniliklere ayak uydurmaları lâzımgeliyor. Yüksek tahsilin bugün üzerine yeni yeni ödevler yüklenmiştir, ve her gün biraz daha da yüklenmektedir. Sorumluluğu genişlemekte ve ondan çok şeyler beklenilmektedir. Yıllarca evvel değişik gayelere ulaşmak için kurulan ve programı o gayelere göre ayarlanan gerek orta ve gerek yüksek eğitimin bugün kendisine yüklenen yükü kaldırmıyacağı, kendisinden beklenen şeyleri yapamıyacağı meydandadır. Hızla yürüyen bugünkü cemiyette müesseselerimizin yüz-yıllarca evvel kurulmuş kurallara göre yaşaması ve ihtiyaçları karşılaması elbette ki mümkün değildir. Her memleket müesseselerinde değişiklik yapmaya uğraşılıyor. Yalnız yüksek eğitimde değil, orta eğitimi de zamanın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre ayarlamak icabetmektedir.

Her yerde öğrencilerin boykotu, reforma olan ihtiyacın şiddetini açıklamakla

bu yolda büyük bir hizmet yapmıştır. Reform ise teşkilât, araştırma, bilgi, para ve zaman meselesidir. Empülsif hareketlerle, düşünmeden verilmiş kararlarla hâl yoluna gidilemez. Hiç unutmam Ankara'da bir eğitim kongresinde idim. Toplantıda Atatürk'ün mezarını ziyaret teklifi yapıldı. Oturum başkanı «Ne zaman gitmek uygun olur» diye sorunca, beş on kişi hemen ayağa kalktı heyecanla «şimdi» diye bağırıştılar. Bu programsızlığa ve embülsif harekete itiraz edenler adetâ Atatürk'ün kabrini ziyarete itiraz ediyormuş mevkisine düştülerdi. Müesseselerimizin hayatına, temeline dokunan bu değişikliklere, reforma bir programla girmek, düzenle yürümek lâzım. Keşifler, buluşlar ileriye gidişler, değişiklikler bugün artık müşahhas değil, tıpkı futbolda olduğu gibi ödevleri ayrılmış bir takım işidir. Bugünkü kriz, yaşamakta olduğumuz evölüsyona kurulmuş müesseselerin ayak uydurmasındaki zorluktan doğan bir şeydir. Günah ne profesörlerin, ne de öğrencilerin boy-nuna dolanamaz. Zira bu krizi, ortaya atan kuvvetler onların hepsinin üstünde ve hepsinden büyük ve kudretlidir.

FLORÜRLÜ DİŞ MACUNU

DİŞ MINELERİNİ SERTLEŞTİRİR. ÇÜRÜMELERİ ÖNLER!

(Radar Reklâm : 745)

52. Oturum

Batiya Rağmen Batılılaşmak

Oruma katılanlar : Biz — İkinci Profesör — Sosyoloğ — Kadrocu Aydın — İktisatçı — İdareci — Tarihçi — Sosyalist Aydın — Sosyalist Profesör — İlimci Profesör — Plâncı — Sosyalist Aydın.

BİZ — Geçen Oturumumuzda Atatürkçülüğü «Bati'ya rağmen batılılaşmak» diye anlamlandıran misafir Profesörün görüşü dikkatimizi çekmişti. Vaktimiz dolmuştu, üzerinde fazla konuşamadık. Hatırlıyacağımız gibi bu Oturumumuzu bu konuya ayırmayı uygun bulmuştuk.

Önce sözü «Batiya rağmen batılılaşma» tezini ortaya atan sayın İkinci Profesöre veriyoruz.

İKİNCİ PROFESÖR — Geçen Oturumda da söylemiştim: Atatürk'ün önderlik ettiği milli kurtuluş savaşı ve bu savaşın amacı olan bağımsız bir Türk devleti kurma hedefi Batiya karşıdır. Ama bu hareketin varacağı sonuç batılılaşmaktır. Demek Türk devrimi, Bati'ya rağmen batılılaşma hareketidir.

Dünyanın nimetlerinden faydalanmak birkaç devletin ya da milletin hakkı değil, bütün insanların hakkıdır. Buna Bati'lilar mâni ol-

muşlardır. Dünyanın bugün (gelişmiş - az gelişmiş) bölünme tablosu içinde, Türk devriminin bütün «mazlum milletlere» (Deyim Atatürk'ündür) insanca yaşamak hakkını ve yetkisini tanımış olması, sosyal ve insani cephenin ne kadar gerçek olduğunu, bir kısım milletlerin başka milletleri ve ülkeleri siyasal ve ekonomik baskı altında tutmalarının da ne kadar gayri insani olduğunu gösterecek değerdedir. Türk devriminin sürekli yenileşme enerjisi, az gelişmişlikten kurtuluş savaşına intikal etmiştir. Gerçek Atatürk'çülük, az gelişmişliğin şartlarına ve bu şartları menfaatlerinin garantisini olarak gören çevrelere karşı bir harekettir. Gerçek sosyal değişiminin (kültür değişimi) nin anlamı budur.

SOSYOLOĞ — Sayın Profesör, tezini özetledi. Demek istedikleri, Türk devriminin Batı medeniyetinin doğurduğu metropol-müstemleke tezadına karşı bir hareket olduğudur. Atatürk, Batı emperyalizmine karşı yaptığı savaşla bütün «mazlum milletlere» kurtuluş yolunu açtı. Eski müstemlekeler bağımsız milli devletlerini kurdular, ve Bati'ya rağmen batılılaşmaya başladılar.

Türk devriminin tarih ölçüsünde bu bakımdan yeri büyüktür. Başka bir arkadaş da söylemişti: Bu devrim dünya üzerinde 1789 Fransız ihtilâlinde, 1917 Rus Sovyet ihtilâlinde daha önemli bir deği-

şim başlangıcı oldu. Bu saydığım ihtilâllerin ikisi de Batı'nın kendi içinde doğan ve keskinleşen tezatlardan meydana gelmiştir; sadece sınıf hareketleridir. Birincisinde burjuva, ikincisinde proleterya sınıfları iktidara geçmiştir. Bu ihtilâllerin dünya ölçüsünde etki yapması da bu niteliklerini değiştiremez. Sınıf ihtilâlleri bir medeniyet rejiminin kendi içinde oluyor; oysa ki ulusal ihtilâller dünya çapında, tarihi bir devirden başka bir devre intikal ettiren hareketlerdir.

İKİNCİ PROFESÖR — Affedersiniz; galiba özet yapmaya çalıştığınız için anlaşılması güç şeyler söylüyorsunuz. Ben kendi hesabıma ne demek istediğinizi pek kavrayamadım. Beni mi destekliyorsunuz, yoksa bana karşı mısınız? Merak ediyorum.

SOSYOLOĞ — *Genç meslektaşımın kavrayış melekesinin bu derece işleme halde olduğunu sanmıyorum. Her halde dinlemediler. Çok açık konuştum. Batı

medeniyeti kendi içine kapalı, bütün koşulları kendine göre düzenliydi. Bu medeniyet düzeninde hem Batı'nın kendi içinde ve hem de Batı ile bunun dışında kalan dünya arasında uçurumlar doğdu. Kendi içindeki sınıf tezadı, dünya ölçüsünde olana da kısaca

müstemleke tezadı diyoruz. Bu iki tezattan biri Batı'nın kendi dâvası, ikincisi ise dünyanın dâvasıdır. Fransız ve Rus ihtilâlleri sınıf tezadı yüzünden patlak verdi; Türk ihtilâli ise müstemleke tezadından çıktı. Türk ihtilâli tarihin bir çağdan başka bir çağa aktığı zamanlarda doğmuş büyük devrimlerdendir. Daha doğrusu, bütün tarih boyunca ilk çağlardan beri medeniyetin dünyaya yaygın hale gelmesi için atılmış ilk adım, ya da vardığı son merhalenin başlangıcıdır.

Bilmem anlatabildim mi?

İKTİSATÇI — Bunu anlamak mı istiyorsunuz? Müsaade ediniz de gerisini ben

söyliyeyim. Böylelikle pek güzel özetliyerek anlattığımız sözlerin anlaşılmuş olduğunu da göstermiş olacağım.

KADROCU AYDIN — Ben Socyoloğun

sözünü devam edip bitirmesini arzularım. Konuştukları bana heyecan verdi. Biz 1930 lardan beri senelerce bu fikirleri savunduk. «Kadro» mecmuasını bunun için çıkardık. Herhalde sayın Sosyoloğ da bunların etkisi altında kalmışlardır. Lütfen devam etsinler de istifade edelim. İktisatçı arkadaşın söylenenlerin anlaşılıp anlaşılmadığını anlatmak için konuşmasına lüzum yok. Ayrıca kendilerini de sonra dinleriz.

SOSYOLOĞ — Kadro mecmuasını okurdum. Katıldığım noktaların başında bu görüşleri de vardır. Fakat ideolojide ve özellikle uygulamada onlarla beraber değildim. Ben o zaman da «İktisadî devletçilik» tezine kendimi daha yakın buluyordum. Mülkiye'de -şimdi Siyasal Bilgiler Fakültesi- son sınıf öğrencisi olarak, bu tezi ortaya atan sayın BİZ arkadaşımın konferanslarına gider, ayrıca yazılarını okurdum.

BİZ — Usulümüzü bozmayınız. Biyografinizi başka zamanda, sırası gelince öğreniriz. Şimdi bunları bırakarak asıl konuya geliniz. İktisatçı arkadaş; başladığımız söze devam etmek istedi. Müsaade eder misiniz?

SOSYOLOĞ — Memnunlukla.. Arkadaşımız konuşsun; gerekirse sonra ben de söz alr, tekrar konuşurum.

İKTİSATÇI — Önce bir hayal kırıklığına uğradığımı saklıyamyacağım. Atatürk'ün ölüm yıldönümünde, geçen Kasım ayında Ankara'da İran ve Pakistan ilim adamlarının da bulunduğu Atatürk seminerine katılmış, yani bu konuda ihtisasiyle tanınmış olduğum halde, sayın misa-

firmiz Profesörün tezini dinledikten sonra, ne yalan söyleyeyim, çok üzüldüm.

BİZ — Şahsiyet yapmamanızı, fikirler üzerinde durmanızı hatırlatırsak üzülmemenizi rica edeceğiz.

İKTİSATÇI — Uyarınıza lüzum yoktu; misafir profesörümüzün şahıslarına değil, fikirlerine üzüldüm. Yoksa sevdiğimiz, saydığımız bir hukuk profesörümüzdür.

«Batı'ya rağmen batılılaşma» formülünü kendilerinin icat etmediği anlaşılıyor. Bu formülü kendilerinden önce ortaya atan bir Türk düşünürünün bundan çıkarmak istediği manâya göre...

BİZ — Fikirlerde tek el ya da ihtira beratı yoktur. Profesörümüz, sözünü ettiğiniz Türk düşünüründen bir satır okumamış olduğu halde dahî böyle bir formül bulabilir. Çok rica ederiz; bu gibi noktalar üzerinde durmayınız.

İKTİSATÇI — Sayın yönetici, neden-se bu konuda aşırı titizlik gösteriyor. Onu üzmemeye elimden geldiği kadar gayret edeceğim .

Misafir Profesör şöyle diyor :

«Dünya nimetlerinden faydalanmak bütün insanların hakkıdır. Bir kısım milletlerin başka milletleri ve ülkeleri siyasal ve ekonomik baskı altın-

da bulundurmaları gayri insanidir.»

Kendilerine göre ortada bir ahlâk, bir insanlık meselesi vardır. Sözlerine başka bir şey eklemediler. Sömürge düzeni ahlâka aykırı olduğu, batılı insanların artık daha insanca düşünmeye başladıkları için kalkmıştır demek istiyorlar.

Meselâ Amerika'lıların bütün dünyaya yardımları, Marşal planları, sonra ileri memleketlerin geri memleketlere karşılıksız yardım ellerini uzatmaları, müstemlekeleri sömürmekten vaz geçmeleri hep insani hareketler.

Böyle bir görüşe, hele bir ilim adamında rastlanırsa, ya üzülmek ya da daha

iyisi aldırış etmeden geçmek daha doğru.

Bu yardımların hepsi ahlâklı, insancıl olduklarından değil, yaşamak için, kurulu düzeni yaşatmak için mecbur kaldıklarından dolayı yapılıyor. Batı, geri memleketlere para, mal yardımlarını kendini kurtarmak için yapıyor. Bizim kalkınmamızı, sanayileşmemizi, ilerlememizi bunun için istiyor. Yoksa nihayet insan tarafı harekete gelmiş, bizlere acımış olduğundan değil.

Önce bunun böyle kabul edilmesi, sonra da neden dolayı bunun böyle olduğu kavranması lâzımdır.

Sorarım Sayın Profesörümüze; kendi görüşünde ısrar ediyormu?

İKİNCİ PROFESÖR — Ahlâk faktörü bir yana bırakılmaz. Kölelik, serflik ve müstemleke halkını sömürme devirlerinin birbirini kovalıyarak sona ermesi şüphesiz sosyal ve ekonomik nedenlerle oluyor. Fakat bütün bu oluşlar içinde ahlâki faktör de rol oynuyor. Şimdi insanlar yalnız menfaatleri dolayısıyla değil, daha çok insancıl oldukları için başkalarına yardım ediyorlar.

İKTİSATÇI — Üzüntüm azalmadı. Fakat sayın yöneticiye söz verdim. Bu konunun üzerinde durmayacağım.

Türk devriminin, dünya ölçüsünde bir harekete başlangıç teşkil ettiği noktasında Sosyolog üstadıyla tam bir fikir beraberliği içindeyim. Batı medeniyeti, deyim de gösteriyor, Avrupa'nın batısında doğan, ve her medeniyet gibi insanlar ve milletler arasında yayıldığı yeryüzünü birbirinden tamamen farklı parçalara ayıran, ve kısa zamanda kendi içinde ve dışındaki tezatlar yüzünden batma zorunda kalan bir medeniyettir.

Ben Batı medeniyetinin Rönesans'tan değil, Kıt'aların keşfinden sonra başladığı iddiasındayım. Dünyanın genişlemesi, Osmanlılar tarafından zengin Doğu ülkeleriyle bağları kopmuş, fakirliğin son hadine düşürülmüş Batı'yı kurtardı. Batı bu yüzden dünyanın efendisi oldu. Sonra buharın keşfinden yararlanarak inorganik enerji ve makine kullanıldı; sanayi inkilâbı yapılarak Batı, kendi dışındaki dünyayı daha büyük ölçülerde soydu. Bu soy-

gunun devam edip gideceği sanılmıştı. Donanmalar ve ordular sayesinde bütün dünya milletlerinin kendilerinin esiri olarak yaşayıp gideceğine güvenilmişti. Onaltıncı Yüzyıldan Yirminci Yüzyılın başlarına kadar Batı, dünya milletlerini öyle insafsızca, öyle haince soydu, keşif ve işgâl ettiği memleketlerdeki yerli halkı sivrisinek gibi köküne kibrit suyu dökercesine imha etti ki, artık elindeki muazzam güce, silâh ve tekniğin mutlak hâkimliğine güvenerek kimsenin, hiçbir milletin başkaldırabileceğini düşünmüyordu. Fakat tarih hükmünü verip uygulamakta gecikmedi. 1914 te kendi aralarında patlak veren büyük harp bugüne kadar çeşitli kâhplarla hâlâ sürüp gitmekte; harpler, ihtilâller, buhranlar birbirini kovalamaktadır, 1914-1919 dünya harbi, 1917 Rus ihtilâli, ekonomi buhranları hep Batı medeniyetinin artık çöküş dönemine girdiğini göstermektedir.

İDARECİ — Medeniyet batıyor mu?

İKTİSATCI — Batı medeniyeti batıyor; dünya medeniyetinin başlangıç dönemine girdik. Şimdi bu medeniyet dünyadaki milletler ve her milletin kendi içindeki sınıflar arasında belirmiş tezatları ortadan kaldırıp ya da büyük ölçüde azaltıp kurulabilecek mi? Yoksa bu buhran ve çöküş hali devam edecek mi? Orasını henüz kimse kestiremiyor.

TARİHCİ — Batı medeniyetinden dünya medeniyetine geçiş, güzel ifade edilmiş bir formül. Böyle bir oluş içindedir dünya. Sınıflar arasında sosyal adalet ve denge kurma ideali yanında, milletler arasında aynı şeyi sağlama ideali.. Bir sömürme düzeninin yıkılması, insanî bir düzenin dünyaya hâkim olması.. Bunlar çok heyecan verici, çekici şeyler.. Ama gerçekleşmesi mümkün olacak mı? yoksa hayallerde mi kalacak? Sayın İktisatçının söylediği gibi bu konuda şimdiden kimse bir şey söyleyemez.

Yalnız Batı medeniyet dünyasında tarihin zoru ile böyle bir eğilim başlamıştır. Medeniyetin kurtuluşunun buna bağlı olduğu fikri de gün geçtikçe yayılıyor. Bununla beraber sömürü düzeninin başka kâhplarla, başka yönlerde devam ettiği ve

bir bakımdan şekil değişse bile özün yansıyacağı iddiaları da kuvvetlidir.

SOSYALİST AYDIN — Kapitalizm varoldukça sömürme de varolacaktır.

Kapitalist dünyanın geri kalmış memleketlere yardım yapmaları, süt alınacak ineği besleme akıllılığından başka bir şey değildir. Kapitalizm iki asır direkt sömürme yaptı; hayvanı beslemeden sütünü aldı. Bu düzen böyle sürüp gidemiyince şimdi metodunu değiştirerek

1968

İkramiye Plânı

1 MİLYON

3	KİŞİYE	100.000 ER LİRA
3	KİŞİYE	50.000 ER LİRA
22	KİŞİYE	5.000 ER LİRA

ve 2110 KİŞİYE MUHTELİF
PARA İKRAMİYELERİ

KEŞİDE TARİHLERİ

İKİNCİ KEŞİDE	9 - 9 - 1968
ÜÇÜNCÜ	30 - 12 - 1968

İSTANBUL

BANKASI

(Barış : 84)

geri memleketlerin toprak altı ve üstü ser-
vetlerini eline geçirmek ve insanını çalıştı-
rarak elde edeceği değerlerden büyük kıs-
mını kendine çekmek yoluna girdi.

Konuştuklarımızı şaşkınlıkla dinliyo-
rum. Bir yandan milletler arasında sosyal
adalet ve denge kurulmasını, medeniyetin
kurtuluş yolu olduğunu söylüyorsunuz; ö-
bür yandan da bunun çaresi olan sosya-
lizmden, umacı görmüş gibi korkarak ka-
cıyorsunuz. Batı medeniyetinin dünya çapı-
nda değil, bölge çapında bir medeniyet
olduğu iddianız da yanlış. Bu medeniyet
düzeni ne dünya ne bölge, hiçbir şey, yal-
nız bir sınıfın işine yarar. Dayandığı rejim-
in adı da belli: Kapitalizm ve emperyalizm.
Bu rejim yıkılarak yerine sosyalizm
gelirse o zaman sözünü ettiğiniz dünya
medeniyeti kurulacak, sömürme düzeni
bütün bütün yok olacaktır.

SOSYOLOĞ — Sayın konuşmacı ile
birçok noktalarda taban tabana zıt görüş-
lerimiz olacak. Sosyalizm sınıf ayrılıkları
ve tezatları realitesinden doğdu. Milletler
arasındaki ayrılık ve tezadı kaldıracak
güçte değildir. Rusya'da Sosyalist bir re-
jim kurulmuştur, ama, sömürgeler düzeni
yaşamakta, hattâ eskisinden daha açık
şekilde yaşamaktadır. Özbekistan, Rusya'-
nın dörtte üç pamuğunu yetiştirir, doğur-
duğu milli hasıladan ancak dörtte birini
kendine ayırabilir; gerisi Rus komünist
emperyalizminin sömürme payı olarak gi-
der.

SOSYALİST PROFESÖR — Bunlar

Samet Ağaogulları,
Fethi Tevetoğulları
gibi gericilerin iddia-
ları.. Sosyalist bir
memlekette gelir da-
ğılımında adaletsizlik
olmaz. Kalkınan böl-
geler her zaman, her
rejimde bir süre fe-
dakârliğe katlanac-
aktır. Özbekistan
bugün refaha doğru
dev adımlarla ilerle-

mektedir. Eskiden halkın yüzde doksan se-
kizi okuyup yazma bilmezken şimdi bu
oran yüzde bire düşmüştür. Pamuk ziraati

yapılan toprakların çoğu evveliden hiç iş-
lenmiyen çöllerdirdi. Ruslar buraları ihya et-
tiler.

BİZ — Sözüünüzü kesme zorundayız.
Sadet dışına çıktınız. Zaten söz almamış-
tınız. Buyurunuz sayın Sosyoloğ devam
ediniz.

SOSYOLOĞ — Toplantılarımıza çok
az gelen sayın Sosya-
list yazarın burada
konuşulanları bilme-
miş ve havamızı se-
zememiş olması nor-
maldir. Ama sayın
Sosyalist Profesöre
ne diyelim? O her
toplantımızda bulu-
nur; içimizi dışımızı
bilir. Biz ne sosyaliz-
min, ne kapitalizmin
lehinde ya da aley-

hinde değiliz. Her ikisinin de bir sentez,
aşılması gereken bir merhale olduğu ka-
nısındayız. Hattâ bunlar doğru dürüst ta-
rif de edilemez. Birisi kapitalizmi ya da
sosyalizmi tarife kalksa ona şu suali so-
rabiliriz: «Bu tarif kaç tarihte ve han-
gi memleketteki rejime aittir?»

Sosyal oluşlar gösterdikleri devamlı-
lık ölçüsünde değişen şeylerdir. Rejimler
bu değişme prosesünün doğurduğu rea-
litedir. Ancak her rejim bir sentez, var-
ılması ve korunması gereken bir son he-
def olarak kabul edilir; ve değişmeye
karşı çok şiddetli davranışlarla kendini
korur. Anayasalar, hukuk sistemleri hep
rejimi korumaya yönelmiştir.

Sözü uzatmıyalım: Milletler ve sı-
nıflar hürriyetlerinden yoksun bırakıldık-
ları süre sömürülürler. Bu değişmez bir
doğal kanundur. Bugün Özbekistan'daki
Türkler mi yoksa Türkiye'deki insanlar
mı daha hürriyetlerine sahiptirler? Buna
vereceğimiz cevap açıktır: Türkiye bağım-
sız ve özgür bir memlekettir. Özbekistan,
biçimsel bir cumhuriyet olmasına rağmen,
halkın ve Cumhuriyetin özgürlüğü ve ba-
ğımsızlığı yoktur. Şu halde sömürülecek-
tir. Şimdi Sovyet Rusya sömürüyor; eğer
komünizm olmasa da kapitalizm olsaydı

Rusya'da, Özbekistan halkının özgürlüğü yoksa yine sömürülecekti.

Benim demek istediğim sosyalizmin bir kurtuluş yolu olmadığıdır. Hattâ aksini düşünmekteyim. Tek bir örnek verecek bu düşüncemin doğruluğunu açıklamam mümkündür...

BİZ — Sayın Sosyolog; titizlikle uygulamaya çalıştığımız metodun dışına çıktınız. Konuyu değiştirip aştınız. Lütfen sadede geliniz ve konuşmanıza kısa keserek sonuçlandırınız.

SOSYOLOĞ — Şu halde başka sözümlük yok. Teşekkür ederim.

TARİHCİ — Ben de sayın yöneticiden özür dilerim. Konudan ayrılmaya gâliba ilk ben başladım. Batı medeniyetinden dünya medeniyetine geçiş bahsini kurcalamasaydım, söz uzamıyacaktı.

Türk devriminin «Batı'ya rağmen batılaştırma» biçimindeki çok kısa tanımlanması, Atatürk'ün bütün sözleri ve davranışlarıyla doğrulanmaktadır. «Biz bize benzeriz» formülü de bunun bir başka deyimi olsa gerektir.

Bizde batılaştırmanın, geçen Oturumumuzda da belirttiğimiz gibi, özlem halinde iki asırlık hayatı vardır. Ancak Yeniçeri ocağının söndürülmesi ve arkasından Tanzimat Hattı Hümayunu ile ortaçağ tipi gerici devletten, modern devlete doğru geçiş teşebbüsü ile bu hareketin başladığını söylemek yanlış olmaz. Hareket Avrupayı tanımaktan doğan bir şaşkınlık hümmesiyle başladı. Ozamana kadar Osmanlıların «dünyada neler olup bitiyor, dünya nereye gidiyor?» bunların hiç birisinden haberleri yoktu. Amerika'nın keşfini, Afrika'nın cenubundan gemilerin Hindistan'a ve Uzak Doğu'ya giderek dünya ticaretini Avrupalıların ellerine geçirmeleri, Onaltıncı asırdan itibaren Avrupa'da kapitalizmin hâkim

olduğu, bir burjuva sınıfının doğup iktidarı eline almaya hazırlandığı, kısası tarihin yepyeni bir çağa ayak bastığı bizim tamamen meçhulümüzdü. Olayların okadar dışında kalmıştık ki, Portekizlerin neden dolayı altın ve servet yok iken İndo-nezya adalarını işgal ettiklerini, neden dolayı Türkiye'deki İngiliz büyük elçilerinin ticaret gibi adi işlerle uğraştıklarını bir türlü anlıyamıyorduk. İranlılara darbe olsun diye, Doğu ticaret yolunu kapadık; tüccarın mallarını müsadere ettik; emrimizi linlemiyor, fena idareye karşı isyan ediyorlar diye Türk tüccar ve esnafını ezdik; ticareti reyaya bırakarak kendimiz atlarımıza binip Tuna boylarında zengin memleketleri haraca bağlamaya, ganimetler toplamaya koyulduk. Tarihimizin acı taraflarını açmıyayım. Zaten hepimiz bilirsiniz; ben Osmanlı düşmanıyım. Anadolu'da beyleri ezdi; ulemayı ezdi, tüccarı ezdi; halktan gelen isyanları, kurtuluş hareketlerini gaddarca ezdi. Memleketi, milleti bu hale soktu.

Neyse, biz Avrupa'yı tanımaya başlamamızdan sonra şaşırдық; hayranlığımızdan ne yapacağımızı bilemedik. Onu her şeyiyle olduğu gibi taklit etmek maymunluğuna kapıldık. Avrupa neden bu hale gelmişti? Çünkü hürriyete kavuşmuştu. Biz de kavuşursak avrupalı olur, çıkardık. Padişah, istibdadını kaldırma, Meşrutiyeti ilân etmeden öteye geçmeyen hürriyet fikri aydınlarımızın, inkılâplarımızın tek ideali oldu.

Ah, zavallı memleket!..

Batılaştırma ve hürriyet mücadelesi yapan bizim zavallı ihtilâlcilerimizden, hürriyet kahramanlarımızdan hangisi, bu dâvanın Batı'ya karşı bir mücadele, Batı'ya rağmen batılaştırma ve bağımsız özgür bir devlet haline gelme dâvası olduğunu söyledi? Sorarım size..

Bunu yalnız Atatürk söyledi. Bu büyük adamımız Osmanlı'dan ayrılarak milli ve bağımsız devletimizi kurma, Batı'ya rağmen batılaştırma idealinin tek kurucusu ve savunucusudur. Atatürk'ü hâlâ bu aslı tarafıyla kavramış değiliz.

İLİMCİ PROFESÖR — Batılaştırma arzusunun doğması, askeri yenilgilerimizden sonra başladı. Ordumuz, donanmamızı batılılarınki gibi yapmaya çalıştık. Sonra devlet kapısına bağlı, memur olmaktan başka marifetlere sahip bulunmayan insanlar Avrupa'yı görüp onu hayranlıkla taklit etmeye çalıştıkları, bu çabanın da adına

inkilâpçılık dendiği sıralarda oradan müesseseler almakla bu gayeye ulaşacağımızı sandık. Halbuki Batı başka bir medeniyet, başka bir kültür âlemiydi.

Uzaktan seyrederek, fotoğrafı alınarak, kopya edilerek bir kültür alınmaz. Biz Batı'dan, Batı medeniyetinden daima uzak kaldık; kendi çökmüş ve kokmuş dünyamız içinde gözümüzü nura karşı kapıyarak yaşadık. Garpla kültür ve medeniyet temaslarımız olmadı. Ne tüccarımız, ne ilim adanlarımız bir temas kuramadılar. Zaten batılaştırma özlemi çekmeye başladığımız sıralarda bizde burjuvanın kökü kurumuştu. Eskiden Türkler dünya ticaretine karıştırlar, bunda başlıca aktif rol alarlardı. Birbir anlatmaya vakit bulamayacağım nedenler yüzünden Türkün bu rolü sifıra indirilmişti. Fethettiğimiz topraklara askerlerimiz gitti ama, tüccarımız gitmedi. İstanbul'da 1672 de Rumlar ve ermeniler aralarında büyük bir şirket kurarak Erdel'in iç ve dış ticaretini ellerine aldıkları zaman içlerine bir tek Türk tüccarını almamışlardı. Seneler geçtikçe durum Türklerin aleyhine büsbütün kötüleşmişti. Tanzimat sıralarında Türkiye'de oturan gayri müslim anasının Batı dillerini ve Batı'dan getirilmiş hocalarla Batı ilmini öğreten mektepleri vardı; buralarda yetişenler Avrupa ve dünyanın her tarafıyla Batı dilleri konuşarak, yazarak ticaret yapıyorlar, yani kültür münasebetlerine girişirlerdi. Bu sıralarda bizim Batı dillerini bilen ve konuşan adamımız olmadığı için Babiâlîde bile rum tercümanlar kullandık.

KANBUR SÜLEYMAN EFENDİ

1233 Hicri Senesi (1805) te İstanbul'da çok yangınlar oluyor. Bunu kundakçılar yağma için yapıyorlar. Devlet âciz, halk da perişan. Karışıklık olacak diye de korkuluyor. Ne yapsın Padişah? Cevdet Tarihinde okuyoruz :

Galata Mahkemesi başkâtibi olan Kanbur Süleyman Efendi, geceleri kıyafet değiştirerek Beyoğlu'nda eğlence yerlerini dolaşır; Fındıklı'daki büyük köşkünde de geceleri sazlı sözlü eğlenceler tertip edermiş. Yangınlardan galeyana gelen halkı teskin etmek için büyük yangının ertesi günü zavallı Kanburun öldürülmesi için padişah iradesi çıkmış; Topçu Ağa vasıtasıyla ve bir iş bahanesiyle adamcağız Karabağ iskelesi arkasındaki bir bostana götürülerek, Bostancıbaşı marifetiyle öldürülerek cesedi denize atılmış; ve ertesi günü de yangın felâketine sebep olan adamın öldürüldüğü ilân olunmuş!..

Kıssatı Batıyı tanımadık, onun esiri olduk.

PLÂNCI — Ben vazife dolayısıyla gitmişim yeni kalkınmaya girişmiş birçok memlekete «Batıya rağmen batılaştırma» havasının nasıl estiğini gördüm. Birçok yerlerde bu hava Amerika düşmanlığına kaynak oluyor. Çünkü Batı baskısı ve zulmü altında yaşamış olan toplumlar Amerika'yı şimdi Batı'nın temsilcisi gibi görüyorlar. Ağızları süttten yanmış, üç dört yüz yıldır cehtiklerini unutmamışlar; eski acı günler geri gelecek diye korkuyorlar.

Tabii bu bir korku, bir vehim. Çünkü

ben de Amerika'nın geri milletleri sömürmek için değil, kalkındırarak ve kendi varlığını sağlamak için yardım elini uzattığına inananlardanım. Şüphesiz biraz önce sayın Sosyoloğun belirttiği gibi, sömürülmemenin tek yolu, siyasi ve iktisadi bağımsızlığa sahip olmaktır. Geri kalmış dünya milletlerinin hemen hepsi -Sovyet Rusya'da olanlar müstesna- şimdi müstakil devletler kurmuşlardır. Dünya değişiyor; değişmeyi kabul edenler ve kavrayanlar da gün geçtikçe çoğalıyor. Bir Batı medeniyeti yerine bir dünya medeniyeti devri gelecektir. Gelemezse dünyanın sonudur. Bunu iyice bilmeli. Aşırı ve tek taraflı ideolojiler törpüleniyor. Stalin zamanındaki Rusya bugün ortada yoksa bunun nedeni dünyadaki değişmelerdir. Amerika'da Jonson bundan iki sene evvelki adam değildir.

SOSYALİST AYDIN — Batıya rağmen batılama doktrini yaptığımız konusularla gerekli aydınlığa kavuşmamıştır.

Ancak konu bir oturumda sonuç alınacak nitelikte değildir. Burada konuşan arkadaşlar, hep vakit darlığından dolayı sözlerini kısa kestiler. Sayın yönetici de aynı nedenle, başka konuşuculara söz vermemektedir. Acaba gelecek toplantımızı da bu konuya ayıramaz mıyız?

BİZ — Sayın Sosyalist Aydın'ın hakkı var. Yalnız gerekli aydınlıktan ne mâna an-

hyorlar? Eğer doktrinin bütün cepheleriyle ele alınıp işlenmesini istiyorlarsa, buna daha bir değil, birçok Oturumlar yapsak yine az gelir. Biz burada ortaya attığımız görüşlerle batılama prensibini kayıtsız şartsız Batı'ya uymak ve onu taklit etmek mânâsına almadığımızı belirttik ve Atatürkçülüğün temel doktrini üzerinde durduk. Atatürk Enstitülerimiz var, Üniversitelerimiz var, bizim dışımızda başka fikir grupları var.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU EN UCUZ LİNYİT !

Sayın Ankara ve Civarı Halkına

TKİ Orta Anadolu Linyitleri İşletmesinin, Nallıhan İlçesi hudutları dahilindeki Çayırhan Linyitleri, dumanı çok az, temiz ve depolama sırasında parlamayan ideal bir yakıttır.

Bu kömürün işyerinden veya Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi (KST) Ankara Deposundan eve teslim fiatları, şimdiye kadar satılmış olan Linyit kömürlerinin en ucuzudur ve her zaman için temini mümkündür.

Sayın Ankara ve civarı halkına bu yakıtı kullanmalarını tavsiye ederiz.

Saygılarımızla

**TÜRKİYE
KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

SİPARİŞ ADRESİ :

KST MÜESSESESİ

İnkılâp Sokak No: 17

YENİŞEHİR / ANKARA

Tel : 11 10 01

12 39 09

(Basın : 22032)

Bu görüŖe katılırlarsa senelerce uğraŖsalar bitiremeyecekleri bir konu ile karŖı karŖıya kalırlar. Lâf kalabalığından, bir Atatürk mistisizmi ve softalığından mutlak Ŗekilde vaz geerek yola koyulmamız lâzımdır. Bizim Ŗimdi burada yaptığımız bir hava yaratmaktan ibarettir ve sanırız ki konu hayli iŖlenmiŖ ve aydınlanmıŖtır. Oturumlarımızda konuŖacağıımız programa göre sıra bekliyen ok konu var.

Bugünkü ok yararlı gemiŖ toplantımızda beliren görüŖlere ok kaba izgileriyle özetliyecek olursak Ŗunu söyleyebiliriz: Dünya biri Batı, öteki Doğu diyebileceğimiz hâkim ve esir milletlerden müteŖekkil birbirine karŖı iki âleme ayrılmıŖtı. Böyle bir dünya yaŖayamazdı. Esir millet-

ler hürriyetlerini elde etmeye ve Batı'ya karŖı gelerek batılılaŖmaya baŖladılar. Bu hareketin de önderi Atatürk ve Türk milleti oldu. Atatürkçülüęe bu açıdan mâna vermek, Türk devriminin bu mânaya uygun mu, yoksa aykırı mı geliŖtiğini araŖtırmak, Türk bilim ve düşünü dünyasının baŖlıca vazifesi olmak gerekir. Biz gerektiği zamanlarda yaptığımız Açık Oturumlar ve ayrıca yazılarımızla bu vazifeyi gücümüz ölçüsünde yapmaya alıŖtık, ve yapmaya fırsat elverdike alıŖacağıız.

Toplantımıza katıldığımız ve pek değerli fikirlerinizle bizleri aydınlattığınız için hepinize sonsuz teŖekkürlerimizi sunar; Oturumu kapatırız.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A. Ŗ.

KURULUŖ : 1946

Sermayesi : 40.000.000 T.L.

Her nev'i dahili ve harici Banka muamelâtında

SÜR'AT, KOLAYLIK VE EMNİYET

YURT İİNDE 96 ŖUBE

TASARRUF Mevduatında her ekiliŖte,

1 MİLYON LİRALIK İkramiyeler...

Harbiye'de ve NiŖantaŖı'nda tam konforlu Apartman daireleri

GARANTİ BANKASI
Paranızın, İŖinizin, İstikbâlinizin Garantisidir.

PARANOYA

Şüphencilik Hastalığı

II (1)

Yazan : Dr. Kemal KESKİNEL
(Prikalist)

ŞİMDİ burada paranoya hastalığının psiko-dinamığını (ruhî sebep ve oluşumunu) özet olarak inceleyelim. Paranoya hastalığı, ister kıskançlık, ister büyüklük, isterse perçecusyon (gadre uğrama) hezeyanları şeklinde sahneye çıksın, ana sebep ve kaynak aynıdır. Ve bu hastanın kendinden şüphe etmesi, kendi kişilik ve yeteneği hakkında tereddüde düşmesi, güvenini yitirmesidir. Hasta bu günü bu günkü muhtevası ile değil, dünkü ruh hali ile yaşar. Bir başka deyimle, kendini hâldeki yeteneklerinin mümesilli değil, çünkü, çocukluktaki yetersizliğin suçluluğun varisi sayar.

Şuur altında hâldeki kişiliği gitmiş, yerine mazideki kişiliği gelmiş oturmuştur. S. Freud, bunu şöyle ifade eder: «Akıl hastası mazide yaşayan, maziyi kendi aleyhine yaşayan insandır.» Bir farkla ki, hastalığın belirtileri (araz), hangi alanda meydana çıkıyorsa, hasta, çocukluğun özellikle o parçasını yaşar, yani o kısma takılır. Diğer alanlarda ise, hasta, normal insanlardan daha yüksek bir seviye ve kapasiteye ulaşmış olabilir. Hasta dünyamızda çığır açan bir ressam, yazar, artist, dahi bir fikir veya ilim adamı veya devlet adamı olabilir. Bu hâl gören ve duyanları şaşırtır. Baviyera Kralı Leopold II. bir paronoyak hasta olduğu gibi, Amerika'da sadizmi ile şöhret yapmış olan Loi Siana Eyalet Valisinin aynı hastahğa tutulmuş olduğu seneler sonra

anlaşılabilmiş, ve 1959 da bir devlet hastanesine kapatılmıştı.

PARANOYA Hastalığının bir özelliği:

Dünün yeteneği ile bugünün sorumluluğunu taşımaktan güçlük çeken, çaresiz kalan, bunalan hasta, kendisindeki bozukluğu (aşâğılık duygusu şeklinde olsun, suçluluk kompleksi şeklinde olsun) karşındakine yansıtır, ve kendisi bundan sıyrılır: (Projection mekanizması). O, hasta değildir, kötü olan insanlardır, ahlâken kopmuş olan toplumdur; insanlar ya ihanet içindedirler, yahut ruhlarında yerleşmiş küçüklük duygusunun yarattığı emniyetsizliği, huzursuzluğu daha fazla duyurmak için hastamıza saldırmak veya başka bir yolla fenalık yapmak zorunluluğundadır. Hasta böylece iç dünyasını yansıtıp kendisini bulduğu muhatabında, artık farkına varmadan, kendi kendisini tahlil edecektir.

Nitekim subay ve öğretim üyesi hastalarımızda hâl böyle olmuştur. Bunlar sexi tabii sayan ya da hor gören aile ortamında büyümenin yarattığı ruhi ve sexual yetersizlik ve aşâğılık kompleksine tutulmuşlardı. Hâlde değil, mazide, (sexe buluşmayı suçluluk, sex tecrübesi edinememeyi yetersizlik) hissettiği ve kızların beyenmediğini sandığı veya allerjik davranıldığı için ondan kaçtığı devrelerde yaşıyorlardı. Bu hastalar, bir süre sonra aşâğılık duygularını eşlerine yansıtarak onları kompleksli görmeye, onları kompleksli insanlar gibi hareket etme zorunluluğu içinde düşünmeye başladılar. Bu kadarla kalmayıp kompleksli eşlerinin yetersizliğin ve suçluluğun ruhi baskı ve huzursuzluğuna dayanamıyarak saldırgan veya hafifmesrep davranışlarda teselli arayacakları ve ancak bu yolla rahatlayabilecekleri kanısını geliştirdiler.

Ve yine Loistana eyalet Valisi, anasının çocuk bakıcısı olmasına bağlı olarak teşekkül eden aşâğılık duygusunu halkına yansıtıyor, küçüklük duygusunun esiri gördüğü bu insanların büyüklere karşı duyduğu korkunun etkisi altında ergeç atak yapacaklarına inanıyordu. Bu ataklarla, ancak önceden tedbirli ve atik davranarak yani sertlikle, terörle başa çıkılabildi. Ne garip, vali bu ruh hali için-

(1) İlk yazı 73. sayımızda çıktı.

deyken halkı onu derin bir hayranlıkla seviyordu.

PSIKANALİZ tedavisinin görevi, mazide yaşayan, mazideki güçsüz, itibarsız ve yetersiz kişiliğinin bu güne yetmeyeceğinden korkup hastalanan kimseyi, bu husta bilinçli kılmak, kişiliğinin gerçek çizgilerini ona göstererek onu içine düştüğü çıkmazdan kurtarmaktır.

Psikanaliz tedavisi ile iyi olan bir mühendis hastamız, ruh hastalığının ne demek olduğunu şu hikâye ile ilginç bir şekilde ortaya koymuştu: Birgün Büyük İskender, bir binicilik sınavı yapılmasını emreder. Alana cins ve güçlü bir tay çıkarılır. Ülkenin en ünlü binicileri bu taya binmeyi denerler. Tay her defasında şahlanır, kaçar, binmeye fırsat vermez. Akıllı bir gözlemci olan Büyük İskender, kendisine mani olmak isteyenleri elinin ter-

siyle iterek «verin şu arsızı bana» der, ve tayın başını aksi yöne çevirdikten sonra bir sıçrayışta biner. Manzarayı seyredenler dona kalırlar. Sonra tay bile Büyük İskender'in büyüklüğünü sezdi ve teslim oldu, derler. Hayır der Büyük İskender, «Siz binmeye» çabalarken atın ve sizin vücudunuz yerde çirkin bir gölge yapıyordu ve tay bundan korkup sizi üstünden atıyordu.

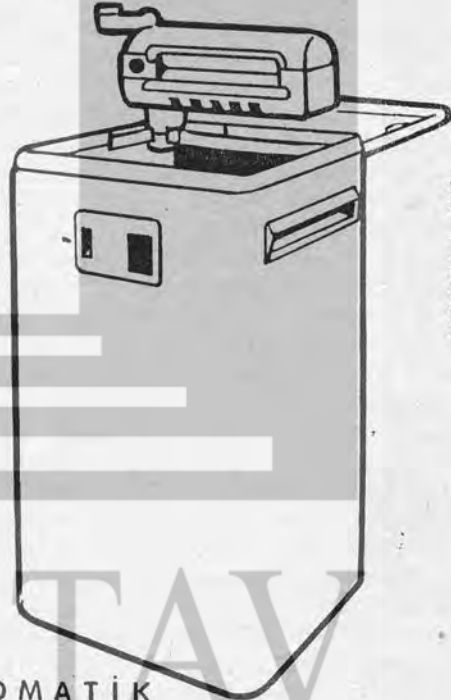
Bu hikâyede tay hastamız, ve tayın ürktüğü, kendisi sandığı gölge mazisi, ata yön veren Büyük İskender de psikanalistedir. Ve hastamız ilâve ediyordu: İşte ben 18 yıl hekimden neye kaçtığımı şimdi daha iyi anlıyorum. Çirkin gölgemi görmemek için. Ancak bugün iyi olmanın yolunun kaçmak değil, görmeye cesaret etmek ve kendini tanımak olduğunu söyleyebilirim.

otomatik HOOVER

- Büyük bir çamaşır makinesidir.
- 3,5 kilo çamaşırı 4 dakikada yıkar
- Çok iş görür az yer tutar
- Kazanı paslanmaz çeliktendir
- Sıkıcısı otomatiktir

Mod. 343 G. OTOMATİK

Halaskârgazi Caddesi No. 133 Pangaltı İstanbul Telefon: 47 44 30
Tünel karşıtı Hoover Mağazası İstanbul. Telefon: 44 90 46

Duyduklarım

ve

Düşündüklerim

Dr. İlhami MASAR

ÜNİLEVER'İN KAZANCI VE KAZANDIRDIĞI

PARTİLERİN radyo konuşmaları esnasında yabancı sermaye aleyhtarı bir politikacı «Unilever» yağ fabrikasının 10 senede 110 milyon lira kazandığından acı acı şikâyet etti. Bu zatın haklı olduğuna şüphe yoktu. Niçin biz aynı şeyi yapamıyoruz da bu yağlı işi yabancılara bırakıyoruz? Evet, bir niçin Sana ve Vita gibi bir yemeklik ve ekmeçlik yağ yapamadık? Neden Turyağ firması aynı kalitede yağlar çıkarıp piyasayı fethedemedi ve bu parayı kazanamadı?

Evet; neden biz ilâç iptidai maddeleri için harice bu kadar para veriyoruz? Neden yeni doğan sanayimiz yabancılara lisans ücreti olarak milyonlar ödüyorlar?

Unilever, bütün dünya piyasasına hâkimdir; milyarlar kazanır. Fakat şunu bilelim ki, bu milyarları kazanabilmek için «Research» ismini verdiğimiz araştırma için milyarlar sarf eder. Uzvi maddelerinin ve asiditesinin çokluğundan dolayı sıhate zararlı yağları tasfiye ederek onlara vitamin ve süt tozu katarak insan sağlığına en az zarar veren yağlar vücuda getirmek için lâboratuvarlarında bu milyarları sakınmadan harcar. Ben bu hususta bundan yirmi beş sene evvel Ulus gazetesinde bir makale silsilesi yayınlamıştım. «Unilever» memleketimize gelmeseydi hâlâ biz Urfa yağı ismi altında iç yağları ve kuyruk yağları yer idik. Bu sevimsiz şirket 100 milyon kazanmış ise Türk insan sağlığı için kıymeti milyarlarla ölçülemeyecek katkıda bulunmuştur.

Ben, Birleşmiş Milletler teşkilâtı namına Batı Afrika'da Nijerya ve Bahomey

de senelerce tetkikler yaptım. Bu memleketlerin esas ihraç maddelerinden biri sıvı yani mayı palm yağıdır. Berbat bir şeydir. Eskiden bu yağlara çok az bir fiyat ödenmiş. Unilever bu yağlardan en kaliteli yemeklik yağlar yapar. İşin kaymağını alır ama müstahsile de eskisinden fazla para öder. Afrika'da konu hep, bu dev firmanın tekelinden kurtulmaktır. Neler tecrübe ettik bilemezsiniz. Kaç tane yerli fabrika kurmak için para yardımı yaptık. Sökmedi, firma Avrupa'da imâl ettiği yağları tekrar Afrika'ya ithâl ederek yine piyasaya hâkim oldu.

Şunu da bilelim ki komünist memleketler hâlâ domuz ve iç yağları, kuyruk yağları yerier. İnanmazsanız bir Bulgaristan'da, Yugoslavya'da yemek yiyiniz!

NÜFUS KONTROLU

Memleketimiz nüfusunun yarısı yirmi yaşından küçük gençler ve çocuklar teşkil ediyor. Geri kalan yüzde ellinin de yarısına yakın kısmı çalışmayan kadınlar ile yaşlılar! Buna göre 32 milyon nüfusun 22 milyonu, geri kalan on milyonun elde ettiği gelire geçiniyor demektir.

İşte bizdeki hızlı nüfus artışı bu neticeyi doğurmaktadır. Bu hâl hem kalkınma hızını yavaşlatmakta, hem de yeni yetişen gençlerin istedikleri gibi eğitim görmelerine ve iş bulmalarına mani olmaktadır. ~

Bu fasit daireyi ortadan kaldırmanın çaresi, tabiatıyla doğum kontrolüdür. Hükümet bu hususta daha esaslı tedbirler almalı ve hele çocuklarını aldırma isteyen kadınlara yardım eden doktorları serbest bırakmalıdır. Yâni çocuk alan doktor ceza görmemelidir.

Tabii buna karşı da söylenecek söz çoktur. Memleketimizin nüfus kesafeti hâlâ düşüktür, ve 50 milyonluk Türkiye hepimizin kollarını kabartacaktır. Yirmi seneye kadar bu nüfusa varmazsak komşularımızın memleketimize göz dikmeleri tehlikesi mevcut olacaktır.

Her gün devletten daha çok yüksek tahsil müesseseleri, daha çok öğrenci yurdu ve daha iyi ve daha ucuz okuma imkânları isteyen gençliğe bu vaziyeti açıkca anlatmak hepimize düşen bir vazifedir.

YÜZ BULMUŞ SPORCULAR

Milletler, sporcularının başarıları ile iftihar ederler. Bize, sporcularımızı iftihar edecek bir vesile sağlamıyorlar. Yüzbin liraya transfer edildikten sonra, her gittikleri yerde dayak yiyen çapkınlığa ve içkiye düşkün futbolcularımız; sanki milletlerarası karşılaşmalarda bir şeyler başarmışlar gibi idarecilere kafa tutup antreman için kamplara gelmeyen güreşçilerimiz, sunu bilmelidirler: Bu millet, onların bu hareketlerini hoş görmüyor. Genel efkârın kendilerini tutmasını istiyorlarsa, bu çocuklar evvelâ antrenörlerinin emirlerine itaat etmeye ve çok ama çok çalışmaya mecburdurlar.

Mütareke günlerini hatırlıyorum, biz harplerde bütün kalburüstü futbolcularımızı kaybetmiştik. O zaman maçların yapıldığı Taksim stadında Pera, Strogles, Makabi, Ermeni federasyonu, İngilizler futbol oynarlardı, azınlıkların azgınlıklarından dolayı Türkler stadyoma futbol seyretmeye bile gidemezlerdi.

Ben hiç bir zaman kalbur üstü bir futbolcu olmadım. Fakat Almanya'da talebe iken Almanya'nın meşhur «Bayern» Klübünde oynadığımı işiden Türk «İttihat Spor Klübü» yöneticileri, bir ay sonra rum Tera Klübü ile bir maç yapacaklarını ve benim time girmemi istediler. Antremanım yoktu. Ama tam bir ay tam bir sporcu gibi yaşadım ve çalıştım.

Maç günü Tera'yı «zito, zito» diye bağırarak karşılayan seyircilerin karşısına çıktık ve millî şeref için ölürcesine çahşarak Perayı 1 : 0 yendik. Bizi linç edilmekten İngiliz polisleri kurtardı.

Sporcularımızdan bizim o zamanki millî mücadele ruhumuz ile milletlerarası karşılaşmalara gitmelerini istiyoruz. O zaman istedikleri kadar nazlansınlar. Millet arkalarında olur.

SANDIKTAN ÇIKAN MEBUS

Bizim Galatasaraylı sosyalistler hoş bir tabir buldular. Demokrasi kurallarına uyarak, halk tarafından sandıklara atılan reylerin çoğunluğunu elde ederek seçilen mebuslara, «sandıktan çıkma» diyorlar.

Tabii bu antidemokratik bir sözdür, reylerin çoğunluğunu elde etmeden ve bir ayaklanma sonunda mebus olmanın ve işbaşına geçmenin daha doğru olacağını, tahvında müstetir olarak, ifade etmektedir.

Sosyalistler, hele bizde olduğu gibi, sol eğilimli olanlar, demokrasi rejimlerinde hiç bir zaman parlamento çoğunluğu elde edemeyeceklerini pekâlâ bilirler. Çünkü halkın dörtte üçünü teşkil eden köylü, şehir proletaryasının efendiliğini istemez. Sandıktan çıkma tabirini kullanan bizim İşçi partisinin demokrasi aleyhtarı olması ve bu takdirde Anayasamız mucibince kapatılması lâzım gelir.

Halbuki İşçi partisi, parlâmentoda beg mebusu bile olsa, memlekete lâzımdır, bu parti iktidarın en etkili tenkitcisidir.

O halde ne yapmalıdır?

Belki anayasamızı değiştirmek ve komünist partiye mücadele etmek daha doğru olur. Bu suretle onların ne istediğini açıkca biliriz ve bu kabil ceryanların, yer altında faaliyet icra ederek memlekete daha fazla fenalık etmelerinin önüne geçilebilir.

Nasıl olursa olsun «sandıktan çıkma» sözü benim hoşuma gitmiyor.

TURİSTİK VAPUR SEFERLERİ

A) İstanbul - İskenderun vapur seferleri epyı rağbet görmeye başladı. Yalnız bu seferlere ekspres yolcu seferi ismi verilmiştir. Bu doğru bir tutum değildir. İstanbul'dan Akdeniz limanlarına yolcu gitmez, yalnız turist gider. Yolcu uçak ve otobüsle gider. Buna göre bu seferi turistlerin istedikleri tarzda tertip etmek icabeder. Bu hususta yabancı turistlerin fikirlerini aldım. Vapur, İstanbul - İskenderun - İstanbul seferini yine 12 günde ikmâl etmek şartile pekâlâ aşağıda zikrettiğim yerleri görmek üzere sıraladığım limanlarda en aşağı sekizer saat kalabilir :

- 1 — İzmir'de, Bergama için,
- 2 — Kuşadasında Efes, Mileto, Priene ve Didim için,
- 3 — Fethiye'de, Likya şehir harabeleri için,
- 4 — Antalyada, Aspendos, Terge ve Side için,

5 — Mersinde, Kızkalesi plâjı ve Korikos mağaraları için,

6 — İskenderun'da, Antakya için.

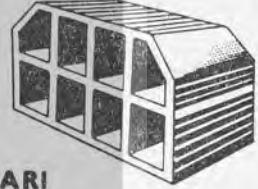
Bodrum, Marmaris, Alanya'da daha kısa bir müddet kalınabilir. Kaş, Fenike'ye ayda bir uğransa kâfidir. Her limana hem gidişde, hem avdette uğramaya da muhakkak lüzum yoktur.

B) Denizyollarının yolcu vapurları dışında turistik marmara seferleri de tertip etmesi isteniyor. Bu seferlerde Gemlik-Erdek, Gelibolu, Çanakkale, İmroz ve Tekirdağda, Vapurun gündüz altışar saat,

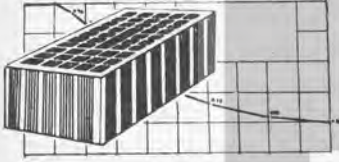
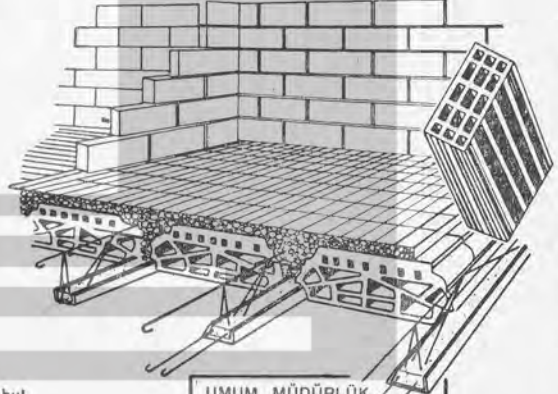
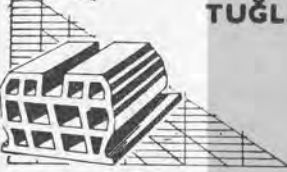
kalması isteniyor. Böyle bir sefer 4-5 günde tamamlanabilir.

C) Bir de yakın Karadeniz turistik seferi yapılması isteniyor. Bu seferlerde de Akçakoca, Amasra, Ayancık ve Sinop limanlarında gündüz 4-5 saat kalınması talep ediliyor. İstanbul-Sinop ve avdet bu takdirde 3-4 günde yapılabilir.

Denizyolları bu tavsiyelere uyarsa turistik seferler için daha fazla da ücret alabilir ve zararının bir kısmını kapayabilir. Bu seferlerin rağbet göreceği muhakkaktır ve eldeki vapurlarla bu iş pekâlâ başarılabilir.

TUĞLA KİREMİT VE ASMOLEN FABRİKALARI

SATIŞ ŞUBELERİ:

İSTANBUL Meclisi Mebusan Cad Arhan Salıpazarı - İstanbul
☎ : 49 58 02 - 44 81 29

KADIKÖY MühürdarFuat Bey Sokak Telas İş Hanı kat 1
Kadıköy - İstanbul ☎ : 36 13 42 - 36 48 98

UMUM MÜDÜRLÜK
Meclisi Mebusan Cad. Arhan
Salıpazarı - İstanbul
☎ : 49 79 56 49 74 14

(Barış : 86)

T.C.D.D. Umum Müdürlük binası..

Demiryolları

Çeşitli güçlükler ve rekabetler altında olmasına rağmen, bu en büyük millî işletmemiz yeni bir ruh içinde çalışıyor; yalnız nakliyecilik değil, aynı zamanda sanayicilik yapıyor. İşletmenin fedakâr personelinin yaza tatil kampları da başarılı ve yararlı olmuştur.

Yazan : Niyazi ACUN

BUNDAN önceki yazılarımızda, Devlet Demiryollarının tarihçesinden ve çalışmalarından bahsetmiştim. Bu müessese hakkında ne kadar yazı yazılsa, memlekete sağladığı hizmetleri istenildiği kadar tebarüz ettirmeye imkân yoktur.

Çünkü, TCDD'nin fedakâr ve çalışkan personelinin temin eylediği memleket çapındaki amme hizmetleri, yurt düzeyine yayılan tesisleri ve teşkilâtı, 9838 Km. şe-

bekesi, 2,5 milyarlık sermayesi, 63 bini bulan personelile Millî Kurumlarımızın başında gelmekte ve memleket ticaret hareketinin büyük bir kısmının münakalesini üzerine almış bulunmaktadır.

Az gelişmiş ülkeler arasında olmamıza rağmen, Devlet Demiryolu işletmeciliğimiz Avrupa'daki emsalleri kadar mükemmel bir çalışma niteliğini haizdir. Bu işletmenin görmekte olduğu amme hizme-

tinin büyük önemi dışında yurdun ekonomik gelişmesinin özel problemlerini halletmek, uhdesinde mevdu imlyarları aşan sermayenin hayatietini muhafaza edebilmek ve münakale zaruretlerini rasyonel bir şekilde başarabilmek için, ağır ve ağır olduğu kadar şerefli bir memleket hizmetinin sorumluluğu altında bulunmaktadır.

MEMLEKETİN en ağır münakalesi TCDD sayesinde başarılmaktadır. Bu ağır münakale işletmeciliği yalnız biz de değil, bütün dünya'da da ağır bir işletmeciliktir.

Fakat, bizim işletmeciliğimizin paralelinde bir de fabrika ve atölyeler vardır. Memleketimizin mali imkânsızlıkları karşısında özel sektör tarafından kurulamamış ağır endüstri yine devlet tarafından yapılmaktadır. TCDD. de, döviz tasarrufu ve artan lokomotif; yolcu ve yük vagon ihtiyacını kendi fabrikalarında imâl ve tâmir etmektedir.

Bozulan yollarının imlâsını ve ray tefişini yapan TCDD., devrini yaşamış ve

teknik ömrünü doldurmuş buhar lokomotifleri yerine kendi fabrikalarında modern dizel elektrik ve elektrik lokomotiflerini yapmakta ve dış memleketlere de yük ve yolcu vagonları satmağa başlamış bulunmaktadır. Plâna göre 93 adet dizel ve elektrik lokomotifini imâl etmek suretiyle memlekete döviz kazandırması yanında, zaman mefhumunu ön plânda tutan Genel müdürlük, fabrikalarının çalışmalarını vardiya çalışmalarıyle arttırmaktadır.

Balkan memleketlerinde bir eşi olmayan Sivas, Eskişehir, Sakarya ve İzmir fabrika atölyelerinin her geçen gün randımanı yükselmektedir.

Ağır demiryolu işletmeciliğinin A. dan Z. ye kadar bütün malzemesini kendi fabrika ve atelyelerinde yapan bu işletmenin personeli için, Çorum Senatörü ve eski D. Demiryolları Genel Müdürü Sayın Sefa Yalçuk'un, büyük gayretleriyle meydana getirdiği dinlenme kamplarını Sayın Genel Müdür Vedat Önsal, daha da mükemmelleştirerek, personelin yılın bir ayında en

T.C.D.D. Eskişehir Fabrikasında yapılan Dizel lokomotiflerin hizmete giriş töreninden bir görünüş..

azında onbeş gün rahatça dinlenmeleri sağlanmıştır.

AĞIR münakale işletmeciliğinin faaliyetlerinin yorucu ve yıpratıcı oluşunu gözönünde bulunduran, Genel Müdürlük, yurdun çeşitli deniz, göl ve dağlarında çalışkan ve fedakâr personelini dinlendirmek amacıyla, yazın dinlenme kampları açmıştır. Bu kamplar sonradan bütün İktisadî Devlet Teşekküllerine örnek olmuştur.

İşletmenin Personel Dinlenme Kampları, 6086 sayılı kanununun 36. maddesi hükmü gereğince çıkarılan Turizm İşbirliği Nizamnamesininin 30. maddesi, Demiryol çalışmalarının ağır ve yıpratıcı oluşu da dikkate alınarak, personele dinlenme imkânını bahşetmiştir.

1957 Yılında Malatya'da Hazar gölü kenarında Gölcük Kampı 20 kabinli, Samsun Kirazlı mevkiindeki kamp ise 50 çadırı olarak işletmeye açılmış ve ikişer devre faaliyette bulunmuştur. 1958 yılında

gölcük kampına 20 kabin eklenmiş, aynı yılda İskenderun Arsu Bucağında 48 kabinli modern tesisler işletmeye açılmıştır.

1961-1962 yıllarında Malatya Gölcük ve Samsun kampları personel tarafından itibar görmeyince, Genel Müdürlük yorulan personelinin daha iyi iklim ve denizlerde dinlenmesi için teşebbüse geçmiş ve 1962 yılında İzmir Urla kampını, 1963 de Edremit Akçay kampını açmıştır.

1957 den 1967 yaz tatillerinde 40 bin demiryolcu, kamplarda aile ve çocukları dinlenmişlerdir.

Memleketimizde devlet işletmeciliğinin rasyonel ve rantabl çalışan bu müessesesini tren sesleriyle, raylarıyla, lokomotifleriyle, vagonlarıyla, istasyon binalarıyla, garlarıyla, bahçeleriyle, hastaneleriyle köylü ve şehirlerimiz pek yakından tanımaktadır. Bu ağır işletmecilik bilgi, teknoloji sayesinde çalışmaktadır; bu imkânların manevî varlığı da 63 bin personelin meslek aşkıdan gelen feragat ve fedakârlığıdır.

Fenerbahçe Dinlenme Kampından bir görünüş..

Memleketimizde birçok müesseseler özel sektör eliyle belki işletilebilir ama, Devlet Demiryolları aslâ işletilemez. Bu işletmenin 63 bin personelinin kimisi par-

tili ve kimisi partiziz olmasına rağmen, yekvücut olarak demiryolcudur. İşletmenin başarısının sırrı da budur.

HAYATI ZİNDAN EDEN BAŞ AĞRILARINA KARŞI

BAŞARI İLE KULLANILIR

OPON, baş, diş, adale, sıır, lumbago, romatizma ağrılarına karşı başarı ile kullanılır.
OPON, bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır.
OPON, günde 6 tablete kadar alınabilir.

” Bugünkü Rusya ,,

Yazan : Feridun AKDAĞ

KOMÜNİZM aleyhtarı olarak ün yapmış olan Senatör Dr. Fethi Tevet-
oğlu, Başbakanımızın geçen yıl 19
Eylülde başyarak 10 gün kadar süren
Sovyet Rusya'ya yaptığı resmi ziyarete
katılan heyet arasındaydı. Böyle bir kişi-
nin kafiyle bulunması, Sovyetlerin hayli
dikkatini çekmiş olacak ki, Tevetoğlu ile
çok ilgilenmişler; ona heyet arasında bu-
lunan başka parlamenterlerden farklı
muamele yaparak rejimlerini beğendirme-
ye çalışmışlar. Senatörümüz, orada bir
şey söylememiş, nezaket icabı ara sıra
takdir ve hayranlıklarını da belirtmiş
ama, Yurda döndükten sonra yayınladığı
«Bugünkü Rusya» kitabında önyargıların-
dan hiçbirini kaybetmediğini belirtmekten
geri kalmamıştır. Birinci hamur kâğıda
itina ile basılmış olan bu 240 sahifelik ki-
tâp 10 lira fiyatla Bateş Bayilik teşkilâ-
tından, veya Bakanlık P.K. 250 Anka-
ra adresinden tedarik edilebilir.

Bukadar kısa bir süre, 10 gün içinde
koskoca Rusya tannabilir mi? Hele res-
mî bir ziyaretin protokol sınırları içinde
olursa.. İnsan görmek ve anlamak istedik-
lerini değil, görülmesi ve anlaşılması iste-
nilenlerle yetinmeye mecburdur. Fethi Te-
vetoğlu da öyle yapmıştır. Önsözünde di-
yor :

«Tek bir ülke değil, bir koca impara-
törlük ve kıta büyüklüğündeki Sovyet
Sosyalist Cumhuriyetinin 15 bölgesinden
ancak 5 tanesindeki 7 şehir ve bu şehir-
ler ahalisini yarım, bir veya iki gün süre
ile, sınırlı şartlar altında yarım yamalak
şöyle bir görmenin, bu ülke ve halkları
hakkında tam bir fikir edinmeye yetmiye-

ceği aşikârdır.»

13320 kilometre uçarak Moskova, Ki-
ef, Leningrat, Taşkent, Semerkant, Bakü
ve diğer bir şehri gezen yazar, aynı kana-
atle döndüğünü sanmasına rağmen, az çok
değişmiş olduğu yazılarından anlaşılma-
ktadır. 50 sene içinde Sovyet Rusya'da ge-
niş bir kalkınma olduğunu kimse inkâr
edemez. Bu kalkınmanın hürriyetleri so-
nuna kadar kısmak, milyonlarca insanı
harcamak, çok mahrumiyetler ve ıztırap-
lar çekmek bahasına elde edildiği de her-
kesce bilinmektedir. Henüz kalkınma ta-
mamlanmamıştır. Fakat sayın yazar böy-
le giderse Sovyet Rusya'da baskı rejimi-
nin devam edemeyeceğini, şimdiden genç-
lerde uyanış başladığını belirtmektedir.
Uyanış hürriyete doğrudur. Rusya'dan da-
ha önce Çekoslovakya'da, Polonya'da ve
son günlerde Yugoslavya'da beliren kımıl-
damalar, Franko İspanya'sundaki öğrenci
hareketleri totaliter rejimlerin uzun süre
yaşıyamayacağını göstermektedir. Sayın
Tevetoğlu'nun kendiliğinden doğan hürri-
yet akımının Rusya'da da başladığını gör-
mesi, komünizme karşı beslediği amansız
düşmanlığı biraz hafifletmiş olsa gerektir.

DOĞRUSU şudur ki bugün sosyalist
olsun kapitalist olsun modernleş-
miş her toplum, Ortaçağlarda oldu-
ğu gibi, mülkiyete el koymuş hâkim bir
sınıf tarafından idare edilmektedir. Kapi-
talist rejimlerde özel mülkiyetin mahdut
ellerde toplanması ve bu yolla halk yığın-
larının sömürülmesi karşısında sendikal
ve demokratik hürriyetler sayesinde bir
ayarlılama yapılabilmekte; ağır ve farklı
vergiler, antitrüst kanunlar ve başka yol-

larla sınıflar arasındaki uçurumun doldurulmasına çalışılmaktadır. Komünist memleketlerde mülkiyet kamulaştırılmış ise de kamunun malı olmamış ve hâkim bir sınıfın elinde kalmıştır. Sınıfı ortadan kaldırmak için mülkiyeti kamulaştırmanın yetmediği; sosyalist rejimlerde de toplumun sömüren ve sömürülen azınlık ve çoğunluk iki sınıfa bölündüğü görülmüştür. Şimdi, ileriye oranlamak, işin nereye varacağını hesaplamak pek mümkün olmamasına rağmen, komünist memleketlerde aşağıdan ve özellikle gençlerden doğan bir baskı ile üst tabakanın sarsılacağı, mukavemetler olursa ihtilâllerin kaçınılmaz bir zorunluk olacağı söylenebilir. Bu alttan geleceği oranlanan toplum baskısı yalnız gençlerden ve emekçilerden değil, aynı zamanda sömürülen bölge halkından da gelebilecektir. Sayın Tevetoğlu kitabında bunu belirtmiştir. Rusya'nın üçte iki pamuğunu veren Özbekistan, topraklarından ve sularından petrol fıskıran Azerbaycan tam birer sömürge olmuştur. Taşkent, kerpiç izbelerde sefalet içinde yaşayan milyonlarca halkın yanında modern apartmanlara yerleşmiş birkaç bin Rus'un yaşadığı tam bir müstemleke şehri manzarasını almıştır. Bölgeler, milletler ve sınıflar arasındaki dengenin bozulması, kapitalist dünyayı ne hale getirmiş olduğu bilindiği halde, Sosyalist Rusya'nın aynı yolda devam etmesine, Özbekistan gibi bölgeleri sömürmesine bakarak rejimin kapitalist ya da sosyalist olmasının, insan yaratılışını ve sosyal kanunları değiştiremediğini söylemek mümkündür.

S AYIN Tevetoğlu Sovyet Rusya'da fert başına milli gelirin 1000 dolara yaklaştığı iddiasını da çürütme-ye çalışmaktadır. Resmî kurla bir ruble 1 dolar hesap edilirse, bu rakam bulunabilir. Fakat gerçekte, eşya fiyatları ve hemen her yerde açık olan doların karaborsa fiyatı gözönüne alındığı taktirde, 1 doları 3 ruble olarak hesaplamak gerekecektir. Buna göre milli gelirden fert başına düşen payın üçte bir eksiği ile 300-350 dolar arasında olması gerekir.

Tevetoğlu, Rusya'da hayatın çok pahalı olduğuna dair kitabında rakamlar vermektedir :

«Giyecek malların kalitesi son derece düşüktü. Çok adı görünümlü bir kombinezonun üzerindeki fiyat 10-50 ruble yani bizim paramızla takriben 105 lira idi. Kalın, kaba, postal cinsinden bir atkılı, alçak topuklu kadın ayakkabısı 35 ruble yani 350 Türk lirasıdır. GUM mağazasının bir manavında görünüşü hiç iyi olmayan yaş üzümün üzerindeki fiyat 1 ruble yani 10 Türk lirası, kuru üzümün ise 23,5 Türk lirası idi.

«Kuyruk olmadan alış veriş edilen mağazalarda fiyat bazan 2-3 mislidir ve bir kısmında da yalnız dolarla alış veriş edilmektedir.

«Dövizimizin mahdut bir kısmı ile kitap ve plâktan başka çöp satın alamadığımız bir yerde bir Amerikan doları resmen 90 kapağe nihayet bir rubleye bozdurulduğu halde sokak sarraflarında karaborsada 1 dolara 3-4 ruble verilmekteydi.»

Tevetoğlu Rusya'da aradığını bulmuş ve kitabında komünist idarenin inancına uygun olan hep kötü taraflarını işlemiş olmasına rağmen, gördükleri arasında beğendiklerini ve hayran olduklarını da belirtmekten kendini alamamıştır. Özellikle bale ve tiyatro temsilleriyle eskiden %98'i okuyup yazma bilmeyen Doğu halkının şimdi yüzde yüz okuyup yazar hale gelmesi ve Özbekistan'la Azerbaycan'da eski Türk eserlerinin mükemmel şekilde restore edilmesi takdirini çekmiştir. Kremlin'in 1961-1962 de inşa edilmiş 6000 kişilik kongre salonunda seyrettikleri Cinderella = Kükedisi Balesinden hayranlıkla söz etmektedir : «Boş bir tek koltuk görülmüyordu. Genç-yaşlı, kadın-erkek, başı açık, başı örtülü, basmalı-pazenli, allı-morlu, gömlekli-kazaklı, erkeklerin büyük çoğunluğu kravatsız işçiler, öğrenciler ve nihayet yüksek dereceli memurlar ve Avrupalı giyinişleriyle dikkati çekenler ve bunların yanlarındaki saç tuvaletleri mükemmel, boyunlarına «ming» «vizon» asılmış Rus dilberleri.

«Dış görünüşleriyle karma karışık, kaba saba, her renk ve sınıftan bir yamalı bohçayı andıran bu seyircilerde sanata karşı ilginin, sanat terbiyesinin sağladığı dikkati çeken bir birlik, beraberlik tarafı da vardı.»

Kitapta bale ve tiyatro temsillerinin çok ucuz olduğu, meselâ bizim paramızla biletlerin 3-4 ya da 15-20 lira arasında bir fiatla herkesin çalıştığı yerde dağıtıldığı da kaydedilmektedir.

Tevetoğlu, gözlemlerinde ve yargılarında realist olabilmiş midir? Buna inanmak elimizden gelmez. İnancı ve dâvası belli olduğu için, duygularından sıyrılarak tarafsız olması beklenemez. Rusya'da hayatın çok pahalı olduğuna dair verdiği rakamların yanında, kitabının başka bir yerinde Moskova'da çavdar ekmeğinin kilosunun bizim paramızla 70-80, beyaz buğday ekmeğinin 100-120 kuruş arasında olduğu, etin kilosunun ise 12-16 liraya satıldığını -Moskova Belediye Başkanının ifadesine dayanarak- yazmaktadır. Rusya'da gördüğü büyük eserleri de takdirle belirtmekte ve bazan da bu münasebetle düşüncesine uygun espri de yapmaktadır:

«Bakû metrosu eidden takdire değer muhteşem bir eserdir. İhtilâlin 50 inci yıldönümüne yetiştirilip o gün halkın hizmetine girecekmiş. Evvelce Fransa ve Amerika'da bulunan metroları da görmüştüm. Moskova'da ve Bakû'da müşahede ettiğimiz metrolar, Sovyetlerin yer üstü işlerinde Avrupa ve Amerika'dan geriliğine karşılık, yeraltı faaliyetlerinin bu bölümünde de büyük çaba sarfettiklerini ve bu yeraltı işinde Avrupa ve Amerika'dan hayli ileri olduklarını ortaya koyuyordu.»

Sayın Doktor Fethi Tevetoğlu kitabının sonunda şu neticeye varmaktadır :

«Doğrusunu söylemek gerekirse altı ve üstü birbirinden zengin bu milyonlarca hektar topraklarda tam 50 yıl, yüz milyonlarca insanın kızıl kırbaç altında boğazı tokluğuna çalışması sonunda, çok daha yüksek bir ekonomik seviye ve hayat standardı ile karşılaşacağımızı ummuştum.

«Kendi itiraflarıyla, son beş on yıldır halklarının hayat ve yaşama seviyesini yükseltmek için büyük bir gayret içine girmişler, bunun çeşitli tatbikat ve örneklerine değişik bölgelerde rastladık. Sanayiye ve ziraatte iftihar ettikleri başarılar hep «modellik» ve «göstermelik» kalıyordu. Burada 50 yıldır insan acılarını azaltma bahanesile insanlara tatbik edilmiş

İSTEKLER VE GERÇEKLER

Eğitimcilerin yaptığı bir toplantıda, «Mecburi ilkokul 5 yıldan 8 yıla çıkarılsın» diye bir temenni kararı alınmış!..

Nerede ve ne olduğunu insan bilmezse, her şey ister ve kendisini haklı bulur: Bütün vatandaşlar ev sahibi olmalı; işçilere ve memurlara asgari konfor ve ortalama geçinmeye yetecek kadar ücret verilmeli; bütün köylere yol yapılmalı ve saire gibi.

Biz, mecburi ilkokulu 5 sene den belki de 3 seneye indirerek okuma-yazma bilenlerimizin nüfusumuza göre oranını en kısa zamanda yüzde yüze çıkarmaya bakacak yerde, 8 yıl olsun derssek, havadan konuşmuş oluruz.

Devlet Demir yolları Umum Müdürü iken (merhum) Behiç Beye bir dostu, Avrupa'da hep çift hat olduğunu, bizim de bunu yapmamızı tavsiye ettiği zaman aldığı cevap şu olmuştu :

«— Ben elimden gelse tek raylı hatlar yapacağım.»

İsteklerin gerçeklere uymasına hayal denir. Biz birçok işte hayal peşinde koşuyoruz.

ezici sistemin feci sonuçları görülmektedir.» Yazar Moskova'da Kief istasyonunda gördüğü sefalet tablosunu da iddiasına bir örnek olarak vermektedir.

Bir gezinin izlemlerini çekici bir üslupla anlatan bu kitapta, bugünkü Sovyet Rusya'nın, tarafsız da olmasa, bir panaroması çizilmiştir. Gördüklerini kamu oyna açıkladığı için sayın yazarımızı tebrik ederiz.

Sovyet Rusya'yı
SAMET AĞAOĞLU
Nasıl görüyor?
Gelecek sayımızda

Dış âlem - Olaylar

Dr. İhâmi MASAR

Kızılderililer

KUZEY Amerika'da yaşayan ve Hindu ismi verilen Kızılderili'lerin gençleri de, beyaz renkli yaştlarından gösteri yapmayı öğrenmişler. Zenci gençlerden sonra da Amerika'luların başına yeni bir belâ olmak üzere imişler. Amerika'nın elli eyaletinden birinin kendilerine öz vatan olarak bırakılmasını istiyorlarmış. Bu haberi gazeteler verdi. Ben burada okuyucularına Hindu problemi hakkında biraz bilgi vermek istiyorum :

Beyazlar Amerika kıtasını istilâ ettikleri zaman iki türlü Hindu toplumu ile karşılaşmışlardır. Bunlardan Kanada, U.S. A. Uruguay ve Arjantin gibi mutedil fakat kışın soğuk iklimlerde yaşayanlar avcılıkla geçinen yarı vahşi insanlardı. Beyazlar bunların çoğunu öldürerek topraklarını ellerinden almışlardır.

Orta Amerika'da yaşayan Aztekler, Mayalar, güney batıda yaşayan İnka'lar kültür sahibi idiler. Bunlar yok edilemişlerdir. Asırlarca İspanyol asilzadelerinin emrinde çalışmış olan bu insanlar, Meksika'dan Şil'e kadar uzanan memleketlerde, bugün devlet idaresini ellerine almak üzereydiler. Buralarda Hindu-Beyaz karışığı yepyeni bir ırk ortaya çıkmıştır.

Antil adalarından Brezilya'ya uzanan bölgeye, beyaz zenci esirler getirmişlerdir. Oralarda da Hindu-Beyaz-Zenci karışımı Metis ismi verilen bir ırk vücut bulmuştur.

U.S.A. ve Kanada'da katliâmdan kurtulan ve daha beyazlar ve zencilerle karış

mayıp şehirlere göç etmiyen yarım milyon kadar Hindu bugün, hükümetlerce kendilerine tahsis edilmiş Rezervasyon ismi verilen bölgelerde yaşamaktadırlar. Beyazlar onlara, siz madem ki avcılıkla yaşamak istiyorsunuz, Rezervasyon içinde, beyazlar tarafından rahatsız edilmeden istediğiniz kadar avlanabilirsiniz, demişlerdir. Ama dar olan o sahalarda bugün av namına birşey kalmamıştır ve Kızıl Derililer oralarda gecekondu için sefil bir hayat yaşamaktadırlar.

Ben Amerika'da ve Kanada'da rezervasyonlar ve oralardaki Hindu gece yatışı mekteplerini gezdim. Gençlerin çoğu şehirlere gidip beyazlara karışmak istediklerinden (Amerikalı beyazlar Hindularla evlenmeyl, zencilerde olduğu gibi ayıp saymazlar) yarım milyonluk saf Hindu nüfusu artmamakta ve sabit kalmaktadır.

Kargaşalıklar çıkararak bir Hindu eyaleti teşkil etmek isteyenler, bu saf kalan yarım milyonluk kızıl derililerin gençleridir. Bu tahakkuk ederse, şehirlere yaşayan ve daha Hindu benliğini kaybetmemiş olan daha yarım milyon Kızılderilin kendilerine iltihak edeceğini söylemektedirler.

Arap Petrol Şeyhleri

İNGİLİZLERİN Basra körfezinden çekilmeleri karşısında, varlıklarının tehlikeye girebileceğinden çekinen Arap Petrol şeyhleri Mayıs ayında Ebudabi'de toplanarak, bir federasyon teşkil meselesini görüştiler. Bundan hemen bir netice çıkacağını pek zannetmem.

Araplar, Yunanlılar kadar individualisttirler, aralarında pek anlaşamazlar.

Fakat ne de olsa, bu toplanma şunu gösterir: Şeyhler kendi topraklarındaki petrolden kendileri istifade etmek istiyorlar ve bu serveti Mısır ve Suriye ile paylaşmaya pek razı değiller.

Ben o civara gitmedim. Fakat Mas-kat-Oman şeyhinin erkek kardeşi, bir Türk hanımından doğmadır. İyi Türkçe bilir; ağabeyinden ziyade Ebudabi şeyhinin yanında yaşar. İsmi Prens Tarık'tır. Geçenlerde beni evimde ziyaret etti; uzun boylu bana oradaki vaziyeti anlattı. Söylediğine göre eskiden şeyhler, hep aralarında savaştıkları için, orada nüfus artmazmış. İngilizler o havaliyi sulhe kavuşturmuşlar, fakat çekilirlerse kardeş kavgasının yine başlaması ve bundan petrole göz dikenlerin istifade etmelerinden korkuyorlarmış. Onun için aralarında anlaşmaktan başka çare yokmuş. Fakat ağabeyisi federasyon fikrine yanaşmıyormuş. Bakalım ne olacak?

Kelle Avcıları

MALEZYA yarım adasının güneyinde bir Borneo adası vardır. Çoğunluğu Maley ırkı ve azınlığı muhacir gelmiş Çin ırkı mensuplarının teşkil ettiği bu adamın kuzeyi Malezya federasyonuna ve güneyi Endonezya'ya aittir. İçerlerde de Dayak adı verilen vahşi kelle avcıları yaşar.

Endonezya'nın belalı başkanı Sukarno bütün adayı ilhak edebilmek için komünist eğilimli Çinlileri ve Dayak'ları kuzey Borneo'ya saldırtmıştı. Çok kan döktü. Fakat Sukarno yıkılıp gitti. Bu sefer Çinliler yeni mutedil Endonezya hükümetine cephe almışlar. Dayaklar da yeni hükümete sadık imişler. Arada Endonezya ve Malezya anlaşmışları için kuzey Borneo'ya saldırılar durmuş ama, bu sefer

CENTO'YU BİZ DE UMURSAMAYABİLİRİZ

Pakistan, Cento'yu umursamamaya başlamış. Geçen ay yurdumuzu ziyaret eden Pakistan Dışişleri Bakanı, verdiği demeçte, bunu açıkça belirtti. Ankara'da yaptığı temas ve müzakerelerden sonra yayınlanan ortak bildiriye ise Cento'nun hiç sözü edilmedi.

Türkiye, Pakistan ve İran arasında İngiltere ve Amerika'nın da katılımıyla süregelen bu garip anlaşmanın hikmeti vücudu kalmadığı anlaşılıyor. Cento'nun eski adı Bağdat paktı idi. Kurulduğu zaman hedefi Arap devletleriyle diğer İslam devletleri arasında siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel bağlar kurmak ve kuvvetlendirmektir. Irak Başbakanı maktul Nuri Sait Paşa ile merhum Adnan Menderes bu paktın kurucularından ve koruyucularındandı. İhtilâlden sonra Irak hükümeti pakttan çekildi. Daha o zaman bu işin sonu gelmişti. Fakat adı değiştirilerek Irak dışında kalan üç müslüman devletle devam ettirildi. Bugün hiçbir gayesi, fonksiyonu kalmamıştır. Kardeşimiz Pakistan'ın çekilme arzusuna biz de uyararak bu işi tasfiye etmenin zamanı gelmiştir.

Yoksa bu gidişle paktta yalnız biz kalacağız.

Dayak'larla Çinliler bir iç harbe başlamışlar. Bıçağını kapan Dayak, Çinli avına çıkıyormuş, ve kelleleri kesip köy meydanlarına asıyormuş. Bu sene başından beri beşyüz Çinli öldürülmüş. Öldüresiye mücadele devam ediyormuş. Her öldürülene mukabil karşı taraf intikam aldığı için bu gidişle vaziyet hergün biraz daha fenalaşıyormuş. İptidai insanları azdırmak kolay oluyor ama, onların ayaklanan ihtiraslarını yatıştırmak pek güç oluyor.

Buhranın nedenini Anlamıyoruz !..

Batı medeniyetinden dünya medeniyetine — Dünya buhranı bizim için mutluluğa ulaşacağımız tarihi bir şanstır — Yeni iktisadi uzviyetler ve unsurlar yaratmalıyız — Çiftçi ve işçi birlikleri kurma teklifim — İktisadi devletçiliğin Faşisizmle ve Komünizmle ilgisi yoktur — İktisadi politikamızın ilk meselesi, fiyat makasını kaldırmak veya hafifletmektir — Gazi İnkılâbı bir devletçilik inkılâbıdır — Gâzi'ye sunduğum rapordan bir sonuç alamadım; ama mücadeleden de vazgeçmedim — İktisatçılar Derneğinde ve Halk Evlerindeki konferanslarım — Kadro devletçiliğiyle hem beraber hem ona karşıydım — Ne zavallı adamışım!. — Memleket bir uçuruma doğru sürükleniyor.

Yazan : Ahmet Hamdi BAŞAR

GÂZİ'ye sunulmak üzere CHP Genel Sekreteri Recep beye yolladığım raporda, dünya milletlerini birbirinden farklı, iki âleme bölen, birini çok zengin ve ikincisini çok fakir duruma sokan Batı medeniyetinin temellerinden çökmekte olduğunu belirtmiştim. Kanaatımca, Batı dünyası, metropol - müstemleke tezadını uzlaştırmaya, geri kalmış mil-

letlere yardım elini uzatmaya mecburdur. Eğer bunu yapar ve iki birinden ayrı düşman kampa bölünmüş dünyayı birleştirmeye muvafak olursa, yani Batı medeniyeti haline gelebilirse buhrandan kurtulabilir.

Türkiye'de dünya buhranı yar diye, bir duraklama bir şaşkınlık başlamıştır. Birçok işler, «Hele şu dünya buhranı bitsin» diye geri bırakılmaktadır. Son bütçe bile 200

(1) Bu seri 71. sayımızdan başlamıştır.

milyondan 180 milyona indirilmiştir. Gümrük kapıları büsbütün kapatılmıştır. Fransa'da uygulanıyor diye bizde de ithalâta kontenjan usulü tatbik olunmaktadır. Bu telâşa ne lüzum var? Dövizimiz yoksa veresiye mal satanlar varsa niye dünya piyasalarında da ucuzlanmış malları alıp kullanmıyalım? Ne olurmuş borçlanırsak? Biz kendimizi kuvvetli gösterir, dışardakilere itimat verirsek, ecnebler fabrikalarını söküp bizde kurarlar. Yani buhran dolayısıyla Avrupa'da fabrika kapanırken bizde açılabilir. Dünya buhranı bizim için bulunmaz bir nimettir; biz boşalan sulardan küpümüzü doldurmaya bakalım. Ama bunun için kendimize gelmemiz, kalkınmamızda Avrupa'nın gittiği yolları taklide kalkmamız, kendimize mahsus yollar bulmamız lâzımdır.

Z ATEN raporun maksadı, bu ana fikri belirtmekten ve bunun, yaşanan meselelerimizi ele alarak, uygulanmasına değinen bazı fikirler ve teknikler ortaya atmaktan ibaretti.

Raporun, «Yeni iktisadi unsurlar ve uzviyetler» başlığını taşıyan ikinci bölümünde, Gazi inkılâbının yalnız milli değil, dünya ölçüsünde bir hareket olduğu tezi savunulmakta ve inkılâbın dayanması gereken ideoloji üzerinde bazı denemeler yapılmaya çalışılmaktaydı. Ekonomik olayların, insan ve toplum göz önüne alınarak, düzenlenip ayarlanabileceği yeni bir görüşün hayatımıza hâkim olması lâzımdır. Biz Milletlerarası serbest mal ve para mübadelesi rejimine giremezdik, ve liberal iktisadın kurallarına göre bir iktisadi kalkınmadan söz edemedik. Yani Avrupa'nın geçtiği yollar bizim için kapalıydı.

Bundan çıkan sonuç şu oluyordu: Türkiye, bir iç pazar ekonomisi kuracak, önce kendisi için istihsal yapacak, bütün güçlerini bir araya toplayacak; üretim sektörleri arasında devlet müdahalesiyle

fiyat dengesini kurup muhafaza edecek ve başlıca hedefi bu olan bir plân yapacaktı. Kapitalizme ve endüstrileşmeye ancak iç pazarı sömürerek geçebilirdik. Ama bu sömürmeden doğan sermaye, fertlerden ziyade toplumun —yani devletin— elinde olmalıydı.

Bu bölümde iktisadi devletçilik doktrini açıklanmaya çalışılmıştır. Bu devletçilik, bürokrasi devletin (idari devletin), gelişmesi ve iktisadi hayatı eline alması demek değildir. Tamamen tersine, iktisadi hayatı bu devletin müdahalesinden kurtarmak ve yeni örgütler kurarak halkın eline bırakmak hedefini güder. İktisadi devletçilik, bir üretim ve iş plânına dayanır. Bu plânı memurlar yapamaz. Ama ilim adamları, tecrübe görmüş işletmeciler, iş adamları, bir araya gelerek yapabilirler. Aralarına dünya çapında ecnebi ilim adamları, mütehassısları da katılacak yetkili bir plânlama organı meydana getirilmelidir. Plânın uygulanmasında devletin koruyacağı halka dayanan örgütler kurularak vazifelendirilmelidir. Tarım alanında geniş bir kooperatifleşmeye gidilmelidir. Ankara'da kooperatiflerin bir genel merkezinin kurulması bir örnek olarak zikredilebilir. Ancak bizim kooperatifçilikte ve halka dayanan örgütleşmede kullanacağımız metod, klâsik Batı metoduna hiç uymayacaktır. Önce kooperatifler, sonra onların birlikleri ve en sonra da hepsinin konfederasyonunu, ya da genel merkezini kurmayı düşünmiyeceğiz. En evvel kuracağımız, Ankara'daki Türkiye istihsal, satış ve kredi kooperatiflerinin genel merkezidir. Aşağıdan yukarıya çıkararak değil, yukardan aşağıya inerek kooperatifleşeceğiz. Tarımın plânlanmasında ve plânın uygulanmasında Konfederasyon, ya da Genel Merkez başlıca aktif vazifeyi üzerine alacaktır. Meselâ Buğday Müstahsiller Birliği gibi. Bu şekilde ihracatı da müstahsiller birlikleri elinde toplamaya yönelmiş bir program uygulanabilir. Gerek ziraati ve gerek ihracatı organize etmek ve yeni iktisadi uzviyetlere mal etmek için, büyük ölçüde krediye ihtiyaç vardır. Bu kredi - İktisat Vekili Mustafa Şeref beyin düşündüğü gibi - bir beynelmilel kredi müessesesinin

yardımlarını istemek hayaline bağlanarak temin edilmez; işin gerektirdiği para ve kredi, teşkilât ve iş fikirleri ile beraber kendiliğinden hallonur. Para'nın karşılığı altın değil, mal ve hizmetlerdir. Devletçiliğin en kuvvetli tarafı da budur.

Ziraî üretimin yeni iktisadî uzviyetlerle organize edilmesi konusunda verdiğimiz örneklerden sonra, Türk işçilerini teşkilâtlandırmak konusunda da değinmiştim. Bu iş inkılabımızın ikinci büyük esası olarak raporda ifadesini bulmuştu. Toprağa bağlı olmıyan işçiler, yer yer (Sendikalar) teşkil ederler; her bölgede Birlikler (Federasyonlar) kurulur. Çeşitli bölgelerde çeşitli iş kollarındaki Federasyonlarda (Ankara) da (Türkiye İşçi Birlikleri U. Merkezi veya Konfederasyonu)nu teşkil ederler. İş ve işçi hayatını tanzim edecek olan Umumi Merkez, evvelâ teşkil edilir; sonra fedêrasyonlar ve sendikalar kurulur. Tarımda olduğu gibi, teşkilâtın tepeden ve en büyüğünden başlanmasını teklif etmekteydim. Zaten devletçiliğin kuvvetli taraflarından biri de buydu. Liberal rejimlerde gaye olan şeyleri vasita olarak; vasita olanlar da gaye olarak kullanmak.. Serbest bir toplumda hiç müdahale olmadan kooperatiflerin ve sendikaların bütün istihsal sahalarına yaygın olarak memleket ölçüsünde bir merkeze bağlanması gayedir; yani en son varılacak noktadır. Oysaki, devletçilikte bu gayeye ilk adımda varılır ve asıl gaye için bir vasita olarak kullanılır.

ZİRAAT istihsalimizin ve ihracatımızı kontrol ve idaresini üzerlerine alacak olan Ziraat Birlikleri ve iş politikamızı düzenleyecek İşçi Birlikleri önce devlet tarafından kurularak, bir plân ve program altında halka mal edilir. Çiftçi ve işçi örgütleri Türkiye istihsal ve iktisat politikasının temel organlardır.

Bunlar önce devletçe kurulur; sonra yavaş yavaş üyelerinin, yani üreticilerin, tüccarın, işçinin eline geçer. Böyle yapmayıp ilkten bunlar üretici, tüccar ve işçinin elinde olmalıdır dersek, kurulamaz; kurulmayı kanunlarla zorlarsak o zaman da bu örgütler menfaat gruplarının, yeni türeyen araçların elinde sömürme ve baskı organı olur.

RAPORDA devlet eliyle örgütlemeye büyük önem vermedim. Gideceğimiz yol, Demokrasi idi. Ancak demokrasi, yalnızca politik örgütler (partiler) kurmakla olmaz; politik örgütlerin dayanacağı iktisadî sınıfların kurduğu örgütler de olmalıdır. Çiftçileri, işçileri, tüccarları, esnafı, bütün sosyal sınıfları ayrı ayrı kapsıyacak bu örgütleri kurmak ve çalışmalarını millî hedefe ve kalkınma plânına doğru yöneltmek, devrimci devletin, iktisadî devletçiliğin üzerine düşen en büyük vazifedir. Bu, kapıkulu devletinin eline iktisadî ve sosyal hayatı teslim etmek değildir; tersine bunu önleyici ve halk demokrasisini kurucu bir metottür.

Acaba iktisadî devletçilik, bir yandan korporasyonlara dayandığı için Faşist bir rejime, öbür yandan bu korporasyonlar aynı zamanda üretim ve mübadele alanlarında gittikçe kuvvetlenerek kollektif mülkiyete dayandıkları için komünist bir rejime varmazlar mı?

„Ne olacak? Örgütler memur-kapıkulu devleti tarafından kurulup idare edilmeyecek mi? Hedef ve program ne olursa olsun, bir kere bu devletin elinde toplanan iktisadî güç, halka geçemez. Nazariyede kolay, fakat gerçek hayatta güç bir dâvadır bu.. Durum böyle olunca da kuracağımız rejim, ya faşist ya da komünist bir rejim olacaktır.

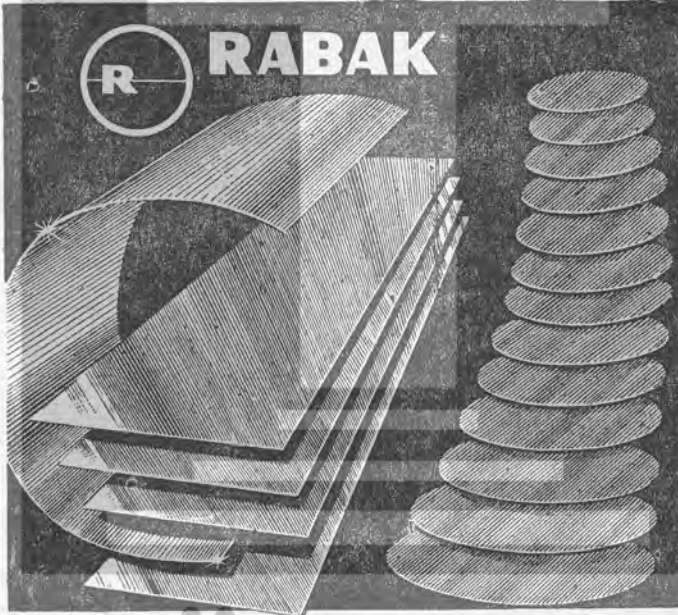
Konunun bu yanı üzerinde raporda özellikle duruyorum: Rejimimizde özel teşebbüs esas olacaktır ve Devlet tarafından korunacaktır. Türkiyede, geniş manâsıyla ele alınınca, özel sektör bütün ekonomiye hâkimdir. Tarım, endüstri, ticaret hep özel

işletmelerin, tek tek şahısların, küçük özel ortaklıkların elindedir. Biz bunlardan hiçbirine dokunmıyacağız; yalnız modernleşmeleri, güçlenmeleri için çalışacağız. Yapacağımız şey, bu özel sektörün başaramadığı işlerdir: Bunlar örgütlenemiyorlar, büyük işletmeler, şirketler kuramıyorlar; güçleri buna müsait değil.. Devlet bunları yapacak, ve en kısa zamanda özel sektöre devredecek. Devletçilik, bir devri daim makinesi.. Devlet yatırım yapacak ama, koyduğu sermayeyi çekmeye, yeni işlere yatırmaya çalışacak. Örgütlenmede de böyle. Tarım kooperatifleri Genel merkezi, sonra Kooperatif Birlikleri

ve kooperatifler. Meselâ İşçi sendikaları konfederasyonu, Federasyonlar ve sendikalar devlet tarafından kurulacak ama, mutlaka üyelerine devrölunacak.

Çok kimseye orijinal, paradoksal gelen fikirlerdi bunlar.. Doğrusunu isterseniz, ben de bu işin kolay olabileceğine, hattâ olabileceğine yüzde yüz inanmış değildim. Ama, ümidim Gâzi'de.. O işi ele alsın ve yürütse neye olmasın diyordum.

RARORUN üçüncü bölümü, «İktisat politikası» na ayrılmıştı. Bu politikada çözümlenmesi gereken ilk mesele, fiyat makasını ortadan

ALÜMİNYUM LEVHA ve DİSKLER

Selilyet: % 99,5
Boy : 70×200 cm.
Yumuşak - ½sert-tam sert
Fiatlar: 10,75 - 12 TL / kgr.
Kalınlıklar : 0,6 mm den
İtibaren her kalınlıkta
Her çeşidi stokumuzda
mevcuttur.

RABAK

ELEKTROLİTİK BAKIR ve
MAMÜLLERİ A.Ş.

Topağaçlar Cad. Kağıthane - Şişli Tel: 47 99 00
SATIŞ MAĞAZASI : Ali Yazıcı Sok. No. 10
Fermenciler Karaköy Tel: 44 81 13

kaldırmak, ya da büyük ölçüde hafifletmekti. Tarımla endüstri malları arasındaki fiyat dengesini alt üst eden bu makas altında köylü büsbütün çöküp gidiyordu. Türkiye’de tarım son derece zararlı bir üretim olmuştu. Ziraat mallarımız dünya fiyatlarının rekabeti karşısındaydı; kalitesizlik, pazarlama güçsüzlüğümüz ve daha başka nedenler yüzünden bu fiyatların da çok altındaydı. Bu durum karşısında hiç bir üretim zarar etmekten kurtulamazdı. Oysa ki sanayi malları, ağır gümrükler, dövizsizlik, ithalât tahditleri, istihisâl yetersizliği gibi nedenler yüzünden dünya fiyatlarının kat kat üstündeydi. Korkunç bir uçuruma doğru hızla yuvarlanıyorduk. Hemen yapacağımız iş, ziraat mallarımızı da dünya piyasalarının etkisinden kurtarmak, meselâ dünyada buğday 5 kuruş ise bizde 10 kuruşa çıkarmaktı.

Böyle bir politika uygulamak için bir yandan örgütlenme ve bir yandan da üretimde dünya normlarına uygun bir reforma girişme zorunluğu vardı. Türkiye kalkınmaya ve sanayileşmeye başlayınca, tüketim mallarını harcama oranı çoğalacak; bugüne kadar ihracatçısı olduğu bazı tarımsal malları kendi harcıyacaktı. Bu durum, fiyat makasını kaldırmak veya hafifletmek çabalarımızı destekliyebilirdi. Ziyana ihracat yapmak zorunda da kalsak, yine bu ziyana başka yollarla kapamak, üreticiyi kurtarmak lâzımdı. Bu konuda müstahsil birlikleri, kooperatifleşmeler ve iç piyasada fiyat düşmelerinin önlenmesi ve istikrar sağlanması gibi tedbirler alınmalıydı.

Tarım reformuna ise derhal girişilmeliydik. Dünyanın en ilkel ziraat

teknîği bizde kullanılmaktaydı. Bu alanda modernleşecek, reform görecek çok işlerimiz vardı. Türkiye modern teknîği endüstriden evvel, tarımda uygulamalıydı.

İktisadi devletçiliğin bir dâvası da dış ticareti organize etmektir. Devletleştirmek tabirinden korktuğum için organize etmek diyordum. Çünkü idari devletin bu sahalarına burnunu sokarak işleri büsbütün berbat etmesi tehlikesi hiç bir suretle önlenemezdi. Onun için ihracatı ve ithalâtı, kooperatif birlikleri, ticaret birlikleri ve nihayet onların ve devletin veya halkın kuracağı şirketler vasıtasıyla tanzim etmek, büyük ellerde toplamak, kontrol altına almak ve millileştirmek bir hedef olmalıydı.

Şeker, kahve, çay gibi parti eşyalarında devlet inhisarları kurulmasını tekليف etmekteydim. Bu suretle sabit olan ve iktisadi şartların değişmesi ile de değişmiyen gümrük resmi usulü yerine inhisar fiyatları piyasayı tâyin edecekti.

Her sanayiinin yüksek gümrüklerle himayesi prensibine şiddetle aleyhtardım. Plân gereğince himaye edeceğimiz sanayi mahdud olmalı; bunun dışında kalanlar himayeden vazgeçmeliyiz. Bunun uygulanma şekli bu ikinci kısım malları imâl etmeyip ithal etmektir. Devlete gümrükten kazanacak.

Gümrüklerle himaye edeceğimiz sanayide ise bundan doğacak faydayı şahıslara değil, devlete bırakmak gerekir. Onun için de devlet fabrikaları kurulmalı, ve büyük sanayi devletin elinde toplanmalıdır. Ancak devlet bunları kendi memurlarıyla ve bürokrasi usulüyle kurup idare etmekten sakınılıydı. Raporda, o zaman için henüz cılız olan devlet sanayiinin, ecnebi sanayiciler tarafından, onların kurma ve işletme ihtisaslarından istifade edilerek kurulması tavsiye edilmişti. Çünkü büyük fabrika işletmek ve büyük sanayicilik, sade fabrika kurmak, mühendis ve amele bulmak, idare etmek değildi. Bunun memlekette bir geleneği yoktur. Kendimiz yapıp işletmeye kalkarsak beceremeyiz; aklımıza eseni yaparız ve ziyan ederiz. İşte ecnebi sermayesiyle ve gerçek sanayicilerle Türkiye’de

devlet sanayiinin kurulması ve işletilmesi için anlaşmalar yapmayı bunun için düşünmüştüm.

İKTİSAT politikamızın bu konular dışında üç büyük meselesi (fiat, iş ve nüfus politikaları) prensipler bakımından raporda yer almıştı. İktisadî devletçilik ve plân ancak fiat politikasıyla tatbik edilebilir. Liberal rejimlerde fiat, topluma hâkimdir; devletçi rejimlerde ise bilâkis toplum fiata hâkim olacaktır. Devletçiliğin başarılı olup olmadığı, bununla anlaşılır. Yalnız istihsal, sanayi, ticaret gibi iktisadî hareketler değil, kültür, san'at gibi bütün sosyal olaylar da fiat işine bağlıdır; ve iyi fiat politikası tatbik etmekle bu dâvalar hallolunur. Raporda bu prensipler zikrolunduktan sonra memlekette fiat politikasının bir plân bütünlüğü içinde tatbik edilmesi ve bu işe ilk önce buğdaydan başlanması ileri sürülmüş; fiat politikası ekonomik kanunlara ve kurallara göre fiat teşekkülüne müdahale olduğu ve bunun mallara narh koymak demek olmadığı belirtilmişti.

İş politikasına gelince, bunun gayesi mevcut iş kuvvetini tamamen ve en rasyonel şekilde kullanmaktır. Bu gayenin gerçekleşmesi yolunda raporda bazı prensipler ve mütalâalardan sonra nüfus politikasının esasları da izah olunmuştur.

Raporun dördüncü ve sonuncu faslı para politikasına ayrılmıştı. Kalkınma için bol paraya ihtiyacımız olduğu ve bunu sağlayacak imkânlarımız olmadığı noktasından hareket edilerek, klâsik altın karşılıklı para sistemi tenkit olunmuştur. Paranın gerçek karşılığı üretimdir. İstihsallerimiz plânlaştıkça ve organize edildikçe ve bunların fiat politikaları devletin eline geçtikçe bu işlerle beraber para da doğuyor. Parayı ve krediyi bu işler için genişletmek bir enflasyon değildir; sadece iş

hacmini genişletmek ve parayı da onunla ayarlamaktır. Donmuş bir altın stokunu paraya karşılık göstermek, zararlı bir şey değildir ama, memlekette birçok işler parasızlıktan yapılamazken tedavül hacmini altınla ayarlamak tamamen sakat ve tehlikeli bir yoldur. Raporda yeni bir para sistemine olan ihtiyaç geniş şekilde ortaya atılmış, devletçiliğin plân, teşkilât ve para işi olduğu izah olunmuştur.

RAPORUN netice kısmı ise Gazi inkılâbının bir devletçilik inkılâbı olduğunu belirtmek için yazılmıştır. Fakat devletçilik, bürokrasi devletin ve hükûmetçiliğinin gelişmesini istemek değildir. Türk inkılâbı tarihî tesadüflere dayanan idarî devlet yerine, iş bölümlerine ve hayatın zaruretlerine dayanan yeni iktisadî devleti kuramazsa asla muvaffak olamaz.

Böyle bir inkılâp devletini kuracak adamlarda inkılâbın heyecanı, irade, iman ve bilgi lâzımdır. Oysaki inkılâpçı ve idealist insan tipi gün geçtikçe kayboluyor. En mühim iş inkılâp kadrosunu sağlam tutmak, genişletmek, inkılâbı ve heyecanını millete mal etmektir. Bu işin idaresi Halh Fırkasına ve hükûmete düşüyor. İnkılâp bir heyecan ve imanla onu doğuracak bir bilgiler toplamına (ideolojiye) ve bu heyecanı ve ideolojiyi toprağa ve maddeye bağlayacak bir plâna muhtaçtır.

Raporun sonu şu cümlelerle bitiyordu :

«Bazı kişilerin, tecrübelerine dayanarak, bu gibi fikirleri kabili tatbik bulmamaları çok mümkündür. Onlar diyeceklerdir ki; «Türkiye'de bu yeni iktisadî uzviyetleri meydana getirmek, bunları işletmek ve plânla halka maletmek ve buna dayanan bir iktisat ve istihşâl politikası takip

etmek hayaldır. ve bunlar yapılamaz.

«Bendeniz de onlara katılarak bunun kendilerine bir hayal olduğunu ve onlarca yapılamayacağını itiraf ederim.

«Gazi nesli, onun canlandığı büyük ve âlemvumûl inkılâp hareketlerini, bir hayal ve bir serap gibi görmiyerek, ona imanla ve canla bağli olan bu hayali behemehal hakikat sahasına getirecek olan insanlar demektir.»

14 MAYIS 1932 tarihini taşıyan raporu yolladıktan sonra müsbet bir sonuç alacağımı ummuyordum. Fakat boş durmamak, üzerime düşen vazifeyi her ne pahasına olursa olsun tamamlamak zorundaydım. Onun için rapor gittikten sonra burada sözü edilen fikirleri yazlarla ortaya atmak ve savunmak istedim. Aynı senenin Haziranında İstanbul'da aylık Kooperatif mecmuasını neşre başladım. Bu mecmua Liman memur ve müstahdemleri arasında kurulmuş olan İstihlâk Kooperatifinin organı ve kooperatifçilik fikrinin hâdimi olacaktı.

Kooperatif mecmuasından evvel aramızda esas bakımlardan bazı noktalardan fikir beraberliğı olan «Kadro» da Ankara'da çıkmaya başlamıştı. Kadro ile benim birleştiğim noktalar, dünya görüşüne, inkılâp görüşüne ve plân fikrine değinen konular olup, aramızda önemli fikir ayrılığı olan başlıca mesele ise şu idi: Kadro sanayileşmek dâvasını savunuyordu; Avrupa memleketlerinin sanayi kanalı ile açık pazar gibi bizi istismar etmesini önlemek lâzımdır, diyordu. Ben ise dâvayı böyle ortaya atmanın

aleyhindeydim. Sadece sanayii değil, fakat bazı sanayii de içine alan ve esası ziraata dayanan bir istihsal plânı yapılması tarafıysıydım. Sanayiinin himayelerle kurulmasından dolayı köylü, işçi ve memur aleyhine doğacak fiat makasının çok tehlikeli olacağını iddia ediyor ve ancak belirli sanayi için bu fedakârlığa katlanmamız gerektiğini söylüyordum.

KADRO, aynı zaamnda, memur devletçiliğini savunuyordu. Ben ise bu devletçiliğe tamamen karşıydım. Osmanlı tipi devlet, Kapıkulu devleti hâlâ başımızdaydı. Bu devleti nasıl halka mal edebilirdik? İşte asıl dâvamız bu idi. Önce memuru kumandan, âmir durumundan çıkarmak; inkılâbın, inkılâpçı kadronun emrine vermek lâzımdı. Bu suretle devlet inkılâbın vasıtası olabilirdi. İnkılâp hangi hedefe yönelecekti? Bunu Gazi tâyin etmeliydi. Üretimin, ekonominin devlet elinde toplanmasını, yoksa ferdlerin elinde olmasını mı istiyordu Gazi? İşte Kemalizm ideolojisine, kalkınmamızın hedef ve stratejisine temel olacak sorun bu idi. Bu proplemi çözdükten sonra, üzerinde uğraşacağımız mesele hangi yönde karar kılmışsak ona uygun şekilde devlette reforma girişmek olacaktı. Bu iş geniş araştırmalara, tartıştırmalara, fikir çabalarına ihtiyaç gösteriyordu. Bu reform nasıl, hangi prensiplere dayanılarak yapılabilirdi? Ben, özelciliğe yönelmiş devletçiliğe göre, kendi cılız gücüm çerçevesi içinde, araştırmalar yapmakta, bir takım fikirler ortaya atmaktaydım. Kadro, bu konularla hiç uğraşmıyordu. Ona göre devlet bütçesi 200 milyondan 500 milyona çıkarılarak, Devlet eliyle sanayileşme-

ye girişmekle bütün dâva çözülmüş oluyordu.

KADRO ile aramızdaki Demokrasi fikri üzerinde de hafif bir ayrılık vardı. Ben beynelmilel mübadeleyi ve demokrasiyi dünya medeniyet düzeninin başlıca şartı olarak görüyordum. Bunların reddedilemeyeceğini, fakat yeni şekiller alabileceğini söylüyordum. Kadro, beynelmilel mübadele yerine Otarsiyi, demokrasi yerine de inkılâp disiplinini savunuyordu. Bu bakımdan biraz faşizm kokuyordu. Şüphe yok ki Kadro'cu arkadaşlar, fikirlerinin ziyade, onların heyecanını ortaya atıyorlardı. Meseleleri incelemiş değildilerdi. Bundan dolayı hep nazarı plânda kalıyorlardı. Fakat ben ideolojilerin mutlaka hayatımıza ait yaşayan meseleleri kapsamak suretiyle kurulabileceğine inanıyordum. Onun için buğday konusu, köylü ve işçi organizasyonları, para meselesi ve saire üzerinde tekliflerle ortaya çıkıyordum. Böylece de, hükûmete ve iş başında olanlara akıl öğreten bir adam oluyor ve bundan dolayı dostumdan çok düşman kazanıyordum.

Fakat Kadro ile benim müştereken yaratmağa çalıştığımız bir fikir havası var ki, bu yolda her iki taraf da başarıyla çalışmaktadır. Yalnız Ankara'da Kadrocular en az beş arkadaş olduğu halde İstanbul'da ben yalnızdım. İstanbul'un aydın çevresi, Darülfünun, tamamen, eski kafalı klâsik hocalarının etkisi altında, Kadro'nun ve Kooperatif'in yaydığı fikir hareketlerinin aleyhindeydi; bu neşriyatı komünizmin kılık değiştirmiş şekli olarak nitelendiriyorlar ve üzerlerimize durmadan hücum edi-

yorlardı. Liberallerden Ahmet Ağaoğlu ile Müderris İbrahim Fazıl bu hücum edenlerin başında geliyorlar. Her ikisi de aramızdan ebediyen ayrılan bu muhterem profesörlere gazete ve mecmualarda doğrudan doğruya veya dolayısıyla yaptığımız tartışmalardan maada İstanbul'da İktisatçılar Cemiyetinde karşılıklı konferanslar şeklindeki çarpışmalarımız da hayli enteresan olmuştu. Liberal görüşlere hücum maksadiyle İktisatçılar Cemiyetinde verdiğim konferanslarda yüzlerce yüksek tahsil genci de vardı. Hocalardan ve talebelerden fikirlerim üzerinde hayli sempati besleyenlere rastladım. Bu konferanslara Halkevlerinde de devam ediyordum. Esasen 1932 senesi fikir hayatımızda az çok hareketli geçen bir seneydi. Gerek Kadro'nun gerek benim körüklemekte olduğumuz bu hareketler, Meclis ve Fırka muhitinde bazı tepkiler yapmaktaydı. Fakat bunların çoğunun aleyhimize belirtiler doğurduğunu görüyordum. Bir sene evvel :

«— Aman Hamdi bey, ben iktisadî meselelerin tamamen cahiliyim. Bana bir iki kitap tavsiye et de biraz şu cehaletimi tırtayım» diyen Fırka İdare heyeti âzasından (merhum) Necip Ali bey, bu defa yazılarım ve konferanslarım üzerine bana:

«— Materialisme Historique'ci, komünist» damgası vurmuştu.

Bu cepheden ise hücum çok kolaylaşıyordu. Ben bu isnatlara aldırış etmiyorum; fakat mücadelenin gittikçe beklenmeyen engellere çarptığını görerek ümitce sarsılıyordum.

NE zavallı adammışım!
Tek başına kalmıştım. Bir fikir savaşına çıktığım halde yanımda ve çevremde kimseyi tophıyamadım. Aradan uzun yıllar geçti; Donkişot'un Değirmene hücumunu andıran bir saflık içinde yürütmeğe çalıştığım bu mücadelede neden yalnız kaldığımı ve mağlûp olduğumu düşündükçe kendimi yüzde yüz kabahatli ve sorumlu bulmaktayım.

Meğer ben tek başına kalmayı kendim istemişim! İtiraf edeyim; biraz fazla şımarmış bir adamdım. Okumaktan ziyade yazıyor, dinlemekten ziyade sölüyordum. Kendi görüşlerimi ve aklımlı pek beğeniyordum. Bundan dolayı başkalarına aldırış etmiyor; hepsinin basit ve yüzeyde kalan, derine inemiyen, ya da gününü gün etmekle yetinen insanlar olduğu kanısındaydım. Gerçekten tanıdıklarımın, görüştüğüklerimden öyle olanlar da vardı. Gazi'nin en yakın arkadaşları arasında :

«— Hamdi Bey; her şey O'nun hayatına bağlıdır. O gittikten sonra devlet bile kalmaz» diyecek kadar imansız kötümserlere rasthyordum. Uzun tarihimizden arta kalan huyumuz da değişmemişti. Fikre karşı düşmandık. Bizden eroin satan kurtulabilir ama, fikir satanın cezalandırılması mutlaktı. Toplumun suçlu saydığı bir ticareti yapmanın da yolu vardı. Ben fikir ticaretinde başarı kazanmanın yolunu bulamamış, hattâ bulmak için hiç uğraşmamıştım.

Her işe karışıyor, her konuda ilkten şaşkınlık doğuran orijinal bir fikir ortaya atıyordum. Tabii bunların hepsi, tanıdığım tanımadığım kimselerin, çevrelerin bana karşı besledikleri antipatiyi çoğaltmakla

sonuçlanıyordu. Hergün gazeteler benden bahsediyordu. Galiba ben dikkatleri üzerine çeken bir adam olarak, fikirlerimin revaç kazanması için bunu istiyor, vesile arıyordum. Karaköy köprüsünün kaldırılmasından, Sirkeci garının Yenikapı'ya naklinden başlayarak birçok konularda birçok teklifler ortaya atardım. Bunlar günlerce gazetelerde tartışma, anket, hattâ alay konusu olarak yer alırdı. Fikir yapıcısı ve satıcısı olmanın ağır suç olduğu bir toplumda, yalnız iktidarın başında olanlar ya da menfaatleri bozulanlar değil, tarafsız vatandaş da böyle davranışlara ukalalık der, ve onları hoş karşılamaz. Kim bilir bilmediğim ne kadar düşmanlarım vardı! Ve bunların hemen hepsini ben hazırlıyarak karşıma koymuştum.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, bir de yaşayışım, hayatım herkesin gözüne batacak şekildediydi. İstanbul Liman şirketinde uzun müddet tek adam olarak kaldım. Ne karışanım, ne görüşenim vardı. Daha önce de söylemişim; o zamanlara göre elime çok para geçiyordu. Altımda otomobilim ve emrimde lüks motorlarım vardı. Hattâ bir de İş adında çok süratli, küçük vapuru andıran bir de tenezzüh istimpotu yaptırmıştım. İşlerden bunalıp biraz kendime gelmek için istimpot, ya da motorla dostlarımla birlikte Boğaz'ı ve Adalar'ı gezerken, kendimi bu lükse tam hak kazanmış sanırdım. Ama görenlerden, işitenlerden hiç kimse benim gibi düşünmüyordu. «Liman Prensi» adını takmışlardı; gazetelerde deniz safalarında çektiğim ziyafetlerin listeleri bile neşrolunurdu.

Yaptıklarımın doğru olmadığını

çok sonraları anladım da iş işten geçmişti. Fikirlerini hayatta gerçekleştirmek isteyen bir dâva adamı isem, kelimenin tam anlamıyla, politika yapacaktım, ve yaşayışımı dâvama zarar vermiyecek şekilde düzenliyecektim. Yok; çok önemli bir işin başına geçmiş, bütün yetkileri elinde tutmayı başarmış bir idare, bir iş adamı isem o zaman da fikir mücadelesinin semtine bile uğramıyacaktım. Ben devletin elinde ve emrinde önemli bir işletmenin umum müdürü olarak, ancak kendi sahamda fikirler ve teklifler ortaya atabilirdim. Bunu da usulüne uygun şekilde, büyüklerime raporlar halinde bildirebilirdim. Kapul ederlerse ne alâ... Etmezlerse susar, işime devam ederdim.

Birgün Ankara'da İçişleri Bakan Şükrü Kaya Beyi makamında ziyaret etmiştim. O sıralarda Unkapanı köprüsü yeniden yaptırılacaktı. Benim gazetelerde yayınlanan bir teklifim vardı. Karaköy köprüsünü kaldırmak. İşin tafsilâtına girmiyeyim; Şükrü Kaya Bey dost olarak, beni seven ve koruyan bir adam olarak nasihatte bulunmuştu :

«— Yapma böyle şeyler Hamdi Bey.. Sen Galata köprüsünü kaldırarak limanın ağzını biraz açtırmak istiyorsan, bunu Şirketten resmen Vekâlete yaz; git Vekille konuş; uygun bulursa sana yardım eder. Hayır, derse sen de susar, oturursun» demişti.

Tabii bu dost nasihatini dinlemedim. Okadar kendime ve dâvama güveniyordum ki, Liman şirketinden atsalar bile umurumda olmayacaktı. Gazetelerde imzalı imzasız yazılarım çıkıyor; Halkevlerinde ve İktisatçılar

cemiyetinde konferanslar veriyor; Devletçilik tezimi savunuyor ve hemen çözümlenmesi gereken en hayati dâva olduğuna inandığım buğday ve vergi meseleleri üzerindeki tezimi savunuyordum.

Seneler geçti. Ben Liman Şirketine ayrıldım; ve fikir mücadelesinden vaz geçmemek üzere Galata piyasasında serbest iş adamı olarak hayatımı kazanmaya koyuldum. Bu arada buğday dâvasında, akılları donduracak kadar aksi yönde; bu memlekete, bu memleket halkına, bu memleketin kahır görmüş, insan olmaktan çıkmış köylüsüne yeni bir ihanet örneği denecek kadar feci bir tedbir alındı: Değirmenlerde öğütülerek elde edilecek buğday unlarından vergi alınmaya başlandı. Daha başka bir şey yapıldı: Buğday ihracı yasaklandı.. Benim dâvayı ortaya atmamdan sekiz sene sonra Toprak Ofisi kurularak şehirler halkının ve ordunun iâşesi için köylüden buğday satın alınmaya başlandı. Buğday müstahsili köylü büsbütün harap olmuş; devletten büsbütün sıtkını sıyrılmıştı. Memleket, benim kesin inancıma göre, uçuruma doğru hızla sürüklenmekteydi. Ziraî bünye kuvvetlendirilecek yerde bombalanmıştı. Yurdu demir ağlarla örmek, her yerde fabrikalar açmak, Ankara'da yepyeni bir şehir kurup öğünmek para etmezdi. Biz kalkınmıyor, çöküyorduk. Ankara'nın altında kanalizasyon olmadan üstüne asfalt dökerek, açılan yeni caddelerde, bulvarlarında Türk köylüsünün gezip dolaşmak hakkı bile yoktu. Polis emir almıştı; Ankara'ya gelen civar köy halkını, kalkınma mucizemizi ecnebilerin gözünde lekeler diye, cad-

delerden geçirmiyordu.

Ama köylü efendimizdi, biz onun hizmetkârıydık!

Türk köylüsü, Anadolu köylüsü tarihinin hiç bir devrinde Cumhuriyet idaresi zamanında olduğu kadar fakir düşmemiş, hor görülmemiştir.

Buğday dâvası, örgütlenme dâva-

sı, vergi reformu dâvası, plânlı kalkınma dâvası hep lâf ve güzaf.. Asıl acı hakikat bu gerçekte saklı: Hâlâ köylü bu durumdan tam olarak kurtulmuş sayılamaz.

Gelecek Yazı :
**İKTİSADİ DEVLETÇİLİK
İDEOLOJİSİ**

TEKEL

ŞARAP
ŞANAYİNDE

S
ŞÖHRET

buzbağ
trakya
ürgüp
barbaros
narbağ

İstanbul'dan Doğuya ve Batıya yalnız dünyanın en tecrübeli havayolu hergün sefer yapıyor.

Sizi Batı'da Roma, Belgrad, Viyana, Münih, Frankfurt, Lizbon, Londra ve New-York'a biz götürebiliriz.

Yahut Doğu'da Beyrut, Karaçi, Bangkok, Manila, Hong Kong, Tokyo, Honolulu, ve San Francisco'ya bizimle uçabilirsiniz. Bu şehirler, sizi götürebileceğimiz yerlerin sadece birkaçıdır. İstanbul'dan dünyanın dört bucağına uçmak için her hafta yaptığımız 20 seferden herhangi birini tercih edebilirsiniz. Uçuş saatlerimiz öğleden evvel ve sonradır.

İş veya gezmek için seyahate çıkacağınız zaman bu seferlerimizden size en uygun olanı seçiniz. En iyi havayolunu seçmiş olmanın rahatlığı ile sonsuz bir zevk içinde seyahat edeceksiniz.

Fazla bilgi için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul : Hilton Melhali, Tel: 47 45 30
Ankara : 53 Atatürk Bulvarı, Tel: 12 11 20
İzmir : İzmir Palas Oteli, Tel: 33 4 72
Adana : Ağba Oteli, Tel: 1501

Dünyanın en tecrübeli havayolu

ATLANTİKTE BİRİNCİ PASİFİKTE BİRİNCİ
LATİN AMERİKADA BİRİNCİ DÜNYA TURUNDA BİRİNCİ

ELEKTRO - METAL SANAYİİ

Anonim Şirketi

- ★ Çimento Fabrikaları
- ★ Denizcilik - Tersaneler
- ★ Karayolları
- ★ Limanlar
- ★ Maden İşletmeleri
- ★ Şeker Fabrikaları
- ★ Oto ve Kamyon Sanayii
- ★ Demiryolları
- ★ Sair Sanayi İhtiyaçları

İmalâtımız

- ★ Karbonlu Çelikler
- ★ Manganlı Çelikler
- ★ Silisyumlu Çelikler
- ★ Kromlu Çelikler
- ★ Nikelli Çelikler
- ★ Molibdenli Çelikler
- ★ Diğer Halitalı Çelikler

F A B R İ K A

ELEKTRO - METAL SANAYİİ A. Ş.

Silâhtar - Alibeyköy yolunda

P.K. 5 - EYÜP

Tel. : 21 18 72

(Barış : 46)

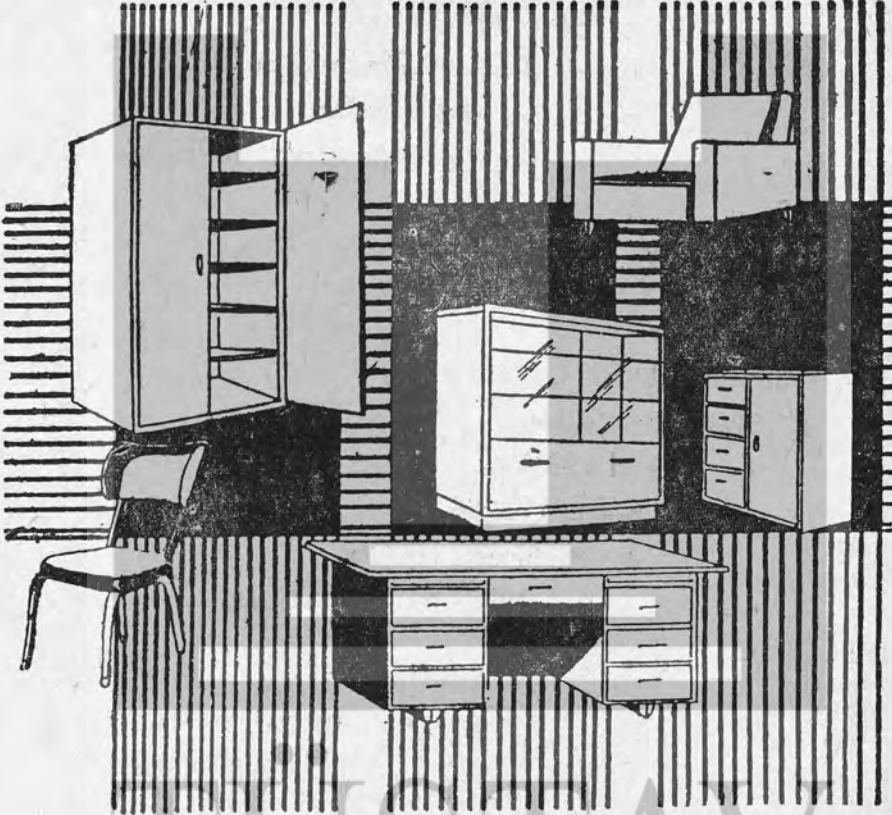

ÇELİK BÜRO MALZEMELERİ

ÇELİK HASTANE EŞYALARI

GAZİNO, ÖTEL ve KAFETERYA
MALZEMELERİ

BÜRO KUR

FUSTAV

Adres : İSTİKLAL CADDESİ 347/1 Telgraf : BÜRO KUR — İSTANBUL
Telefon : 44 93 37 - 44 89 55

PROFİLO

çeşitli sahalarda yurt hizmetinde

Enerji nakil hatları için pylon imalatı

Fabrika konstrüksiyonları

Petrol tankları imalatı

Portatif evler, demir ve alüminyum doğrama işleri

Otomotiv endüstrisi için karoseri imalatı

Deniz üstü, altı ve iskele inşaatı

Turistler için karavan imalatı

Buzdolabı, çamaşır makinesi ve elektrikli ev aletleri
imalat ve montajı

TÜSFAV

PROFİLO

SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

Profilo Sanayi ve Ticaret A.Ş. - 2. Taşocağı Sok. 26-28, Mecidiyeköy, İstanbul
Tel: 477990, Telg.: Profilode, P.K. 98 Beveğlü

Memleket içindeki
Bankacılık hizmetleriniz
kadar

MEMLEKET DIŞI
BANKA İŐLERİNİZ
için de

TÜRK TİCARET BANKASI

EMRİNİZDEDİR